

AVOCATUL POPORULUI

REVISTĂ ȘTIINȚIFICO-PRACTICĂ ȘI INFORMATIVĂ DE DREPT

4-6/2014

Gheorghe Amihalachioaie. Un nume notoriu, recunoscut printre cei mai buni avocați din Moldova. S-a specializat în dreptul penal, drepturile omului, dreptul proprietății intelectuale, concurenței, contractelor civile și comerciale.

Și-a început activitatea la 1 august 1976 în calitate de avocat. A fost deputat în Parlament, președinte al Organului superior de conducere al Avocaturii, denumirea căruia care a suportat, între timp, mai multe modificări. Acum este președinte al Uniunii Avocaților. Este semnatar al Declarației de Independență și cavaler al mai multor distincții de stat: „Ordinul Republicii”, ordinul „Gloria Muncii” și medalia „Meritul civic”.

Avocatul Gheorghe Amihalachioaie „și-a apărut propria cauză la Curtea Europeană a Drepturilor Omului care, la 20 aprilie 2004, i-a dat câștig de cauză în dosarul „Amihalachioaie versus Republica Moldova”, după ce Curtea Constituțională a Republicii Moldova a decis aplicarea unei amenzi pentru că și-a făcut publică poziția vizavi de o Hotărâre a CC”. În activitatea sa profesională dă dovadă de *bun simț*, caracter, integritate și devotament. Luptă pentru ca fiecare persoană să-și cunoască drepturile și libertățile proprii, dar și numeroasele obligațiuni și interdicții aplicabile magistraților.

Este respectat. Invulnerabil. Și numai în clipele de relaxare, firea sa nobilă îi trădează dorul de ploile ancestrale, adunate în pupila salinizată a umbrelor și chipurilor strămoșești, cărora le cunoaște perfect istoria și care se deschid tot mai rar peste amonteale Carpaților, dar care îl pătrund până-n măduva strănepoților, până-n Bucovina înstrăinată, până în Cetățile albe!

La ziua aniversării îi dorim sănătate de oțel!

*Stimații noștri colegi care V-ați sărbătorit aniversările
și jubileele în prier, florar și cireșar:*

*Arnaut Alexandru, Babără Victor, Bobu Petru,
Bordeianu Valerian, Burduja Serghei, Cîrboba Harlampi,
Copacinschi Parascovia, Dobrovolschi Vera, Florea Ala,
Ganușceac Larisa, Goncearuc Ion,
Gorincioi Mihai, Grigoraș Constantin, Guidea Tudor,
Guțu Valentin, Haruța Tamara, Kirilenco Olga,
Lașcu Mihail, Loboda Vladimir,
Malanciuc Nicolae, Morari Ivan,
Nedov Gheorghe, Nicolaev Igor,
Ocerednaia Larisa, Pădure Anatol,
Popovschi Svetlana, Roibu Vasile,
Roșca Anatolie, Selifanov Victor,
Timuș Petru, Tiron Leon,
Tîșcic Feodosia, Toderenco Efimia,
Tverdov Iuri, Țaulean Vitalie,
Valicu Florea, Velcev Alexandru,
Velev Victor, Vișnevschi Nicolai,
Zavatin Vasile,*

*Vă dorim sănătate, împliniri și vrem ca sufletele
Dumneavoastră să păstreze dorința de a
face lucruri mari și deosebite, de a trăi frumos
și în plină armonie cu principiile sănătoase
de existență umană, iar prietenii și persoanele apropiate
să vă dăruiască liniște sufletească, căldură și lumină.
Cât mai multă lumină!*

*Gheorghe Amihalachioaie,
președintele Uniunii Avocaților*

**AVOCATUL POPORULUI
poate fi abonat la următoarele agenții:**

*Poșta Moldovei
Moldpresa
Ediții periodice
Omnia presa
Prointe*

Fondatori:

- Uniunea Avocaților din Republica Moldova**
- Centrul de Drept al Avocaților**
- Universitatea de Studii Europene**
- Institutul Republican de Expertiză Judiciară
și Criminalistică de pe lângă Ministerul Justiției**

PARTICIPAREA APĂRĂTORULUI ÎN CADRUL PROBATORIULUI CONFORM LEGISLAȚIEI PROCESUAL-PENALE A REPUBLICII MOLDOVA

Boris LICHII,
avocat, prodecan, Baroul de avocați Bălți,
conferențiar universitar, doctor în drept

Vitalie RUSU,
avocat, conferențiar universitar,
doctor în drept

The defender in the criminal trial has an important role and is required by law, to undertake everything and anything that could be in favor of the accused. The main and active defense in the criminal trial does not prevent, but on the contrary it contributes to the fight against crime, helping to remove errors in the examination of criminal cases, to comply with the defense conditions and legitimate interests through means provided by law. In a state subject to rule of law the role and importance of the lawyer is always increasing, which is dictated by the need to change the socio-political conditions, in which a stronger emphasis is put on the observance of human rights and fundamental freedoms. Also, the lawyer having a positive role as an advisor for the client, providing assistance within the criminal trial to suspect, accused or injured party in performing its duties, prevents violations of rights by judicial bodies.

Rolul avocatului într-o societate democratică depinde întotdeauna de armonizarea reglementării statutului său la nivel național cu principiile recunoscute pe plan internațional în exercitarea și organizarea profesiei de avocat. Aceste reglementări naționale și internaționale referitoare la profesia de avocat constituie expresia valorilor sedimentate de-a lungul istoriei, dar și al condițiilor actuale, moderne, specifice pentru integrarea europeană[1].

Aproape toate țările lumii au o oarecare formă de asistență juridică, dar conceptul este diferit, ca și criteriile de acordare a ei... Există totuși anumite principii pe care toate societățile democratice le acceptă în acest domeniu, și anume:

1) Pe cât este posibil, clientul ar trebui să poată să-și aleagă el însuși avocatul care vrea să-l reprezinte;

2) Prestatorul de servicii trebuie să aibă calitatea și abilitatea necesare rezolvării tuturor problemelor de drept, cu respectarea principiului „egalității armelor”, adică cel ce apără trebuie să aibă la dispoziție aceleași resurse ca și cealaltă parte implicată în caz[2].

Statutul procesual al apărătorului constituie un fenomen fixat în normele de drept care reflectă specificul raporturilor acestuia cu statul, cu subiecții activității procesual-penale, care stabilește drepturile, obligațiile, garanțiile și răspunderea lui. Poziția procesual-juridică a apărătorului este stabilă, în timp ce poziția lui reală, de facto depinde de caracterul cauzei penale, de circumstanțele depistate și probele acumulate, precum și de atitudinea clientului său față de acuzarea înaintată[3].

Activitatea unui avocat în procesul penal pornește de la contactul direct și nemijlocit al acestuia cu potențialul cli-

ent. Din punctul de vedere al avocatului, acest pas are o importanță covârșitoare pentru evoluția ulterioară a cazului, deoarece atunci când instanța de judecată cercetează o cauză anume ea încearcă să stabilească împrejurările de fapt care au dat naștere litigiului sau care constituie infracțiune. Suverană în aprecierea faptelor, instanța este datoare, în primul rând, să le cunoască, iar la cunoașterea faptelor contribuie tocmai părțile care iau parte în proces. Cum însă faptele și împrejurările țin de trecut, ele trebuie dovedite. Așadar, etapa informării cât mai complete asupra faptelor și încadrarea lor juridică trebuie realizată în cel mai scurt timp cu puțință de către avocatul pledant. Pentru a putea pregăti o apărare bună avocatul trebuie să știe faptele de care este învinuit clientul său, precum pe ce indicii și probe se întemeiază acțiunea. Necunoașterea acestor elemente afectează exercitarea dreptului la apărare, cât și a posibilității, în timp, de administrare a lor[4].

Deși noul Cod de procedură penală al Republicii Moldova nu a materializat ideea așa-numitei cercetări, investigații paralele, în cadrul căreia apărătorul ar fi fost abilitat cu dreptul cu a strânge probe de sine stătător, de rând cu partea acuzării, el a lărgit esențial drepturile acestuia în domeniul dat, introducând elemente suplimentare ale contradictorialității în procesul penal.

Alin.2, art.100 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova prevede modalitatea de colectare, administrare a probelor de către apărătorul admis în proces, și anume:

1) să solicite... obiecte, documente și informații necesare pentru acordarea asistenței juridice, inclusiv să poarte con-

vorbiri cu persoane fizice, dacă acestea sunt de acord să fie audiate în modul stabilit de lege;

2) să solicite certificate, caracteristici și alte documente din diverse organe și instituții care pot să le elibereze în modul stabilit;

3) în interesul asistenței juridice, să solicite, cu consimțământul persoanei pe care o apără, opinia specialistului pentru explicarea chestiunilor care necesită cunoștințe speciale.

Practica solicitării obiectelor, documentelor și a informațiilor trebuitoare cauzei penale din perspectiva funcției apărării de către avocat s-a materializat încă din perioada aplicării Codului de procedură penală al Republicii Moldova de la 1964, nefiind necesare careva intervenții serioase în acest domeniu. Apare doar o singură întrebare – cum se va proceda dacă organele sau instituțiile interpellate refuză să elibereze obiectele, documentele sau informațiile cerute? În așa situații, soluția ar putea fi găsită prin intermediul solicitării celor trebuitoare cauzei penale de la organele sau instituțiile ierarhic superioare sau prin atacarea acestuia refuz în instanța de judecată. Dacă, însă, refuzul de a elibera anumite obiecte, informații sau documente este motivat prin faptul că ele constituie secret de stat, secret comercial sau bancar etc, apoi, consider că ar fi necesar de a înainta un demers organului de urmărire penală sau instanței de judecată care examinează cauza, cu privire la solicitarea și prezentarea obligatorie a acestora de către organele sau instituțiile care le dețin.

Spre deosebire de reglementările anterioare în domeniul vizat, noua legislație procesual-penală a Republicii Moldova oferă apărătorului dreptul de a administra probe și prin alte modalități. Le vom examina pe rând.

Conform alin.2, art.100 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, în scopul administrării probelor, apărătorul admis în proces este în drept ... „să poarte convorbiri cu persoanele fizice dacă acestea sunt de acord...”. Acest drept este folosit de cele mai multe ori în vederea depistării unor potențiali martori, care pe viitor ar putea fi audiați în baza unui demers al apărătorului. Despre persoanele care au cunoștință de circumstanțele cauzei apărătorul poate afla de la client, de la rudele și prietenii acestuia. Pentru apărător chestionarea prealabilă a unor așa persoane sau convorbirea cu ele are o importanță deosebită, deoarece îi oferă posibilitatea ca până la înaintarea demersului despre audierea lor în calitate de martori să afle atitudinea acestora în privința cauzei date, să afle caracterul depozițiilor ce vor fi oferite și să clarifice momentul dacă informațiile cu pricina nu vor agrava situația clientului său[5].

Legea procesual-penală nu reglementează ordinea perfectării rezultatelor chestionării sau a convorbirilor. Presupun că ele urmează a fi expuse în scris, în formă liberă de către apărător, însă ar fi bine dacă acest moment ar fi realizat nemijlocit de către cel chestionat, fapt care urmează a fi confirmat prin semnătura lui. Ar fi rațional de a utiliza în cazul convorbirii, chestionării (desigur, numai cu acordul persoanei în cauză) a înregistrării audio. Documentul întocmit ca rezultat al chestionării (convorbirii) trebuie să conțină datele necesare cu privire la cel chestionat (familia, numele, patronimicul, vârsta, domiciliul, datele din actul de identitate etc.), precum și în

privința apărătorului care a realizat audierea. Deoarece legea permite convorbirile cu persoanele doar cu acordul lor, apoi acest acord trebuie manifestat obligatoriu în formă scrisă. Apărătorul îl poate explica celui chestionat esența și conținutul alin.2, art.100 Cod de procedură penală al Republicii Moldova și ale alin.1, art.53 din Legea Republicii Moldova „Cu privire la avocatură”, care îi oferă dreptul de a purta convorbiri cu persoanele (de a le chestiona) [6]. Totodată, apărătorul nu trebuie să-i explice celui chestionat prevederile legii procesual penale cu privire la darea depozițiilor de către martor, și în special a legii penale cu referire la răspunderea pentru refuzul de a oferi depoziții sau darea depozițiilor cu bună știință false. Pentru a evita aceste momente, consider că ar fi binevenită elaborarea de către Uniunea Avocaților a unui model, a unei mostre a procesului-verbal de chestionare a persoanelor de către apărător.

Este necesar de a atrage atenție și asupra faptului că, în cazul chestionării persoanelor, a convorbirii cu ele apărătorul trebuie să manifeste un anumit grad de prudență pentru a evita reproșurile precum că într-un fel sau altul ar fi influențat asupra conținutului depozițiilor martorului potențial. Convorbirea cu cel chestionat, modalitatea de perfectare a rezultatelor obținute, soluționarea chestiunii cu privire la prezentarea la organul de urmărire penală sau la judecată în vederea audierii – toate aceste momente urmează a fi realizate numai în baza acordului persoanei vizate.

Un spectru larg de întrebări apare în cazul realizării unei alte împuterniciri a apărătorului – administrarea probelor prin intermediul obținerii obiectelor, documentelor și a altor informații (art.100, alin.2, pct.1 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova). Spre deosebire de pct.2, alin.2 al normei deja nominalizate, unde este vorba despre certificate, caracteristici și alte documente din diverse organe și instituții, pct.1 prevede dreptul apărătorului de a obține obiecte, documente și informații fără a indica din partea căror structuri și de la cine ele urmează a fi transmise, primite. S-ar părea că aceste obiecte, documente și informații necesare pentru acordarea asistenței juridice se pot afla atât la persoanele particulare, cât și în posesia anumitor întreprinderi, instituții, organizații. Este imposibil de a determina în prealabil caracterul acestor obiecte, documente și informații, deoarece spectrul lor este extrem de variat. În cazul dat, ca și în privința convorbirilor cu persoanele fizice și a chestionării acestora, legea procesual-penală nu reglementează ordinea în care apărătorul urmează să primească obiectele, documentele și informațiile necesare acordării asistenței juridice. În procesul realizării acestui drept, sau, cum îi mai putem spune, a acestei împuterniciri a apărătorului apar un șir de întrebări.

În primul rând, este necesar de a evidenția imprecizia formulării pct.1, alin 2 din art.100 al Codului de procedură penală al Republicii Moldova. Astfel, informațiile necesare acordării asistenței juridice obținute de către apărător în baza acestei norme încă nu au statutul de probe. Pentru a obține acest statut informațiile acumulate trebuie materializate într-o anumită formă procesuală spe-

cifică mijloacelor de probă care sunt prevăzute în Titlul III, Capitolul III al Codului de procedură penală a Republicii Moldova (Mijloacele de probă și procedeele probatorii). De exemplu, persoana chestionată de către apărător urmează a fi audiată de către ofițerul de urmărire penală sau de către procuror; documentul sau obiectul obținut și prezentat de către apărător în ordinea prevăzută de lege este recunoscut în calitate de corp delict fiind anexat la dosarul penal etc.

Pornind de la cerințele admisibilității, utilității, pertinentei și concludenței înaintate față de probe în procesul penal, este necesar ca informațiile obținute și prezentate de către apărător să asigure posibilitatea verificării corespunderii probei nou-formate momentelor mai sus enunțate. În acest scop, în cazul oferirii apărătorului a unor anumite documente și obiecte din partea unor persoane ar fi necesară întocmirea unui document bilateral (desigur în formă liberă) în care se va fixa cine, cui și ce transmite. De aceea considerăm că alin.3, art.100 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova trebuie completat prin reglementarea adecvată a ordinii de primire a obiectelor și documentelor oferite de către participanții la procesul penal. Aici ar urma să fie reflectate următoarele momente: ofițerul de urmărire penală, procurorul sau judecătorul trebuie să-l preîntâmpine pe care a prezentat obiectul sau documentul despre răspunderea penală pentru darea depozițiilor cu bună-știință false; persoana care a prezentat obiectul sau documentul trebuie să se expună asupra circumstanțelor în care l-a descoperit și să efectueze o descriere a acestuia; persoana cu pricina trebuie să informeze ce acțiuni, ce manipulări au fost săvârșite cu și în privința obiectului sau documentului prezentat și să expună opinia sa cu referire la faptul legătura acestuia cu fapta infracțională. O așa prevedere în Codul de procedură penală a Republicii Moldova ar fi rațională și utilă.

Momentele expuse urmează a fi luate în calcul și la întocmirea „documentului” cu privire la transmiterea apărătorului a obiectelor sau documentelor de către o anumită persoană. În acest caz, apare un alt aspect: deoarece informațiile ce urmează a fi comunicate în momentul transmiterii obiectului sau documentului nu îi sunt cunoscute apărătorului iar pentru clarificarea acestora, oricum, urmează a fi realizată interogarea persoanei care a transmis obiectul sau documentul, apărătorului, în anumite situații i-ar fi mai rațional (iar uneori mai cu preferință) de a nu figura în calitate de intermediar între cel care deține obiectul, documentul și organul de urmărire penală, judecător, ci să înainteze un demers referitor la audierea persoanei cu pricina, indicând că el deține obiectul, documentul trebuitor dosarului, pe care urmează să-l prezinte în procesul efectuării actului procesual de interogare. E de la sine înțeles faptul că la un asemenea procedeu putem recurge doar în situațiile în care suntem încrezuți întru-totul că persoana în cauză „nu se va răzgândi” sau nu va transmite obiectul sau documentul unor altor persoane, adică când avem garanția oferirii acestuia părții apărății.

Și încă o întrebare – ce urmează a se înțelege în pct.1, alin.2, art.100 din Codul de procedură penală al Republi-

cii Moldova prin „informații necesare acordării asistenței juridice”?

În primul rând, acestea sunt informațiile asupra potențialelor probe – martori, obiecte, documente, obținute de către apărător de la client, persoanele apropiate, rudele acestuia și de la alte persoane. Asemenea informații pot fi acumulate de către apărător și cu ajutorul agențiilor particulare de detectivi.

În al doilea rând, informațiile necesare cauzei penale pot fi acumulate și de către apărător nemijlocit. În unele categorii de dosare, în vederea realizării unei apărări adecvate este rațional ca apărătorul să se deplaseze la fața locului, să ia cunoștință de particularitățile locului unde a fost săvârșită fapta. Aici, el este în drept, de unul singur sau cu ajutorul specialistului, să întocmească planuri, scheme, să realizeze fotografierea sau înregistrarea video.

Și în sfârșit, apărătorul are dreptul să solicite, cu simțământul persoanei pe care o apără, opinia specialistului pentru explicarea chestiunilor care necesită cunoștințe speciale. Dreptul de a implica specialistul este prevăzut de pct.3, alin.2, art.100 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova. De obicei, la aceasta se recurge când este necesar de a obține consultația unui specialist competent asupra temeiniciei concluziilor expertizei realizate, pe care apărarea le consideră ca fiind dubioase sau suspecte. Fără îndoială că o atare consultație nu substituie concluziile de expertiză, însă poate servi ca temei pentru a pune la îndoială formulările expertului, inițiind efectuarea unei expertize suplimentare sau a contraexpertizei.

Desigur că luarea la creion și materializarea din Codul de procedură penală al Republicii Moldova a tuturor celor expuse, ar contribui esențial la perfecționarea legislației procesual-penale din acest domeniu, ceea ce ar contribui la realizarea cât a adecvată a funcției apărării, atât la etapa urmăririi penale, cât și la cea a examinării cauzelor penale în instanța de judecată. Mai mult ca atât, cercetarea sub un unghi științifico-critic a momentelor referitoare la specificul administrării probelor de către apărător, expuse în acest articol, au șansa de a asigura realizarea adecvată a uneia dintre cele mai importante și primordiale sarcini ale procesului penal, și anume, a faptului ca nicio persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală și condamnată.

Referințe bibliografice

- [1] Cristiana I. Stoica, Janice H. Webster. Avocatul român în sistemul de drept european. Ed. ALL. București, 1997, p. 209.
- [2] Cristiana I. Stoica, Janice H. Webster. Op. cit., p. 168.
- [3] Лаптеакру В. Д., Мартынич Е. Г. Адвокат в кассационном и надзорном производстве по уголовным делам. Изд. ИНКОНКОМ. Кишинев, 1994, с. 10-11.
- [4] Cerasela Carp, Dragoș Panaite. Ghidul avocatului de succes. Ed. ALL BECK. București, 2003, p. 68-69.
- [5] Корневский Ю. В., Падва Г. П. Участие защитника в доказывании. Изд. ЮРИСТЪ. М., 2004, с. 72.
- [6] Legea Republicii Moldova „Cu privire la avocatură”, nr.1260-XV din 19.07.2002. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.159/582 din 04.09.2010.

DESPRE OBLIGAȚIA BĂNCII COMERCIALE DE A ÎNCETA CONTRACTUL DE CREDIT (PARTEA II)

Alexandru Bot
avocat

EGALITATEA:

Ca prim-temei ce validează dreptul creditorului de a înceta contractul de credit, legiuitorul a prevăzut situația de insolvabilitate a debitorului. În baza art.2 din Legea insolvabilității, nr.149 din 29 iunie 2012, în vigoare din 13 martie 2013, situația de *insolvabilitate* reprezintă situația financiară a debitorului caracterizată prin incapacitatea de a-și onora obligațiile de plată, constatată prin act judecătoresc de dispoziție. Diametral opus prevederilor art.1242 alin.(1) lit.a) din Codul civil, art.45 alin.(1) din Legea insolvabilității, prevede că creanțele neajunse la scadență se consideră scadente din momentul intentării procesului de insolvabilitate. Astfel, trebuie să înțelegem că insolvabilitatea persoanei, confirmată în ordine judecătorească prin Hotărârea de intentare a procesului, presupune încetarea forțată a contractelor în derulare, în care debitorul figurează ca parte. Același efect se va identifica și în cazul contractelor de credit aflate în executare. Respectiv, indiferent de termenul, destinația sau oricare alte condiții pentru care debitorul a contractat un anumit credit, acesta va deveni scadent odată cu survenirea evenimentului de incapacitate de plată a datorilor sale per ansamblu.

Efectul imediat al reglementărilor art.45 alin.(1) din Legea insolvabilității, constă în faptul că banca comercială nu va putea reclama profituri suplimentare de la debitor: dobândă, comisioane etc., decât în limita celor calculate până la data survenirii insolvabilității.

La acest capitol explicăm că noțiunea de *scadență* utilizată de art.45 alin.(1) din Legea insolvabilității, presupune data la care urmează să se realizeze o obligație contractuală. Corelând această noțiune cu instituția contractului de credit, accentuăm că prin definiție, creditul presupune acea convenție prin care o bancă (creditor) se obligă să pună la dispoziția unei persoane (debitor) o sumă de bani (credit), iar debitorul se obligă să restituie suma primită și să plătească dobânda și alte sume aferente prevăzute de contract (art.1236 alin.(1) din Codul civil).

Astfel, raporturile de creditare presupun obligații transmisibile de proprietate, afectate de modalitatea termenului de rambursare a valorii acestei proprietăți. Aceste raporturi juridice, în acest context, sunt generatoare de două categorii de prestații, părți a unei singure obligații complexe de plată a debitorului:

- a. Prestația de restituire a capitalului împrumutat în volumul și la valoarea preluată;
- b. Prestația de plată a dobânzii, care reprezintă prețul de utilizare a acestui capital.

Ambele prestații sunt exigibile (executorii) doar în limita intervalului de timp dintre predarea și restituirea de bunuri financiare.

Identificarea timpului în cadrul raporturilor de creditare, din punct de vedere juridic, este o circumstanță determinantă a existenței contractului de credit. În acest sens, merită a fi analizate prevederile art.871 alin.(1) din Codul civil, conform cărora împrumutatul trebuie să restituie împrumutul în termenul și în modul stabilit în contract. Iar dacă nu au fost stabilite dobânzi, el are dreptul să restituie împrumutul și până la expirarea termenului. Într-un mod mai imperativ, art.1245 din Codul civil prevede că dacă debitorul rambursează creditul înainte de scadență, creditorul este în drept să ceară reparația prejudiciului cauzat prin rambursare anticipată cu deducerea sumelor economisite, luându-se în considerare creditul ce s-ar fi putut acorda din contul acestor mijloace.

Din interpretarea normelor în cauză, trebuie să concluzionăm că legiuitorul, fie și indirect, lase să se înțeleagă că încetarea prestației de rambursare a capitalului înstrăinat, duce la încetarea de drept a raporturilor de creditare. Situație ce generează ca efect și epuizarea prestațiilor succesive vizând plata dobânzii. Astfel încât, trebuie să menționăm că timpul reprezintă acea variabilă juridică, în limita căreia creditorul poate obține venituri sub formă de dobândă, iar debitorul are dreptul să utilizeze capitalul înstrăinat. Restituirea bunurilor împrumutate decade creanțierul de dreptul de a reclama venituri, iar partea împrumutată – de dreptul de a gestiona folosința acestui capital.

Pe cale de consecință, din art.45 alin.(1) din Legea insolvențabilității, reiese că odată ce părțile grevează cu scadență un contract de credit, acestea sunt obligate să înceteze contractul. În acest caz, în sarcina părților se nasc obligații total diferite de cele din perioada de executare a contractului, și anume: obligația de restituire imediată a restanței la capitalul împrumutat și la dobânda calculată până la data scadenței forțate de insolvența debitorului. Or, posterior datei scadenței, creditul nu va fi generator de profit (dobândă), banca comercială fiind în drept de a uza doar de dreptul la dobânzi de întârziere, reglementate cu statut supletiv de normele art.585 și 619 din Codul civil.

În contrast cu prevederile art.1242 alin.(1) lit.a) din Codul civil, care reglementează un drept al băncii de a înceta contractul de credit pentru cazul insolvenței persoanei, art.45 alin.(1) din Legea insolvențabilității, obligă creditorul (banca comercială) să înceteze contractul de credit prin operarea scadenței obligațiilor derivate din încheierea contractului de credit.

Divergența dintre aceste două acte normative este, totuși, soluționată în favoarea Legii insolvențabilității. Astfel, evidențiem că Legea insolvențabilității, a intrat în vigoare (13.03.2013) posterior Legii nr.1107-XV prin care a fost adoptat Codul civil (12.06.2003). Pe cale de consecință, se impune incidența art.6 alin.(7) din Legea privind actele legislative, nr.780-XV din 27.12.2001, în sensul în care între două acte legislative cu aceeași forță juridică apare un conflict de norme ce promovează soluții diferite asupra aceluiași obiect al reglementării, se aplică prevederile actului posterior.

Totuși, contrastul dintre legile organice sus-menționate nu soluționează viciera principiului egalității garantat. Or, prioritatea art.45 alin.(1) din Legea insolvențabilității, față de art.1242 alin.(1) lit.a) din Codul civil e operabilă doar pentru segmentul îngust al persoanelor juridice. Astfel, art.1 alin.(2) din Legea insolvențabilității, reglementează că respectivul act normativ este aplicabil persoanelor juridice, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare, întreprinzătorilor individuali, inclusiv titularilor de patentă de întreprinzător, societăților de asigurări, fondurilor de investiții, companiilor fiduciare, organizațiilor necomerciale, înregistrate în Republica Moldova în modul stabilit. Excepție fac doar băncile, insolvențabilitatea cărora este reglementată de Legea instituțiilor financiare, nr.550 din 21.07.1995.

Pe cale de consecință, toate persoanele fizice, excepționând întreprinzătorii individuali și titularii de patentă de întreprinzător, care sunt părți debitoare ale unui contract de credit, nu vor putea uza de excepția insolvenței, chiar dacă cumulează pe deplin condițiile incapacității de plată.

Paradoxul menționat, devine și mai evident, dacă e să accentuăm că legiuitorul limitează răsfrângerea efectelor art.45 alin.(1) din Legea insolvențabilității, doar din perspectiva statutului de persoană juridică și fizică. Or, unicele persoane fizice față de care se va opera încetarea unui contract de credit pentru caz de insolvență sunt întreprinzătorii individuali și titularii de patentă de întreprinzător. În acest sens, conform art.2 din Legea nr.220 din 19.10.2007 privind înregistrarea de stat a persoanelor ju-

ridice și a întreprinzătorilor individuali, se prevede expres că *întreprinzător individual* este persoana fizică cu capacitate de exercițiu deplină, care practică activitate de întreprinzător în nume și pe risc propriu, fără a constitui o persoană juridică, și este înregistrată în modul stabilit de lege. Totodată, Legea nr.93 din 15.07.1998 reglementează că *titular de patentă* poate fi orice cetățean al Republicii Moldova cu capacitate de exercițiu, orice cetățean străin sau apatrid, care locuiește permanent în Republica Moldova și are dreptul să desfășoare activitate de întreprinzător, care a declarat despre intenția sa de a procura patentă și corespunde cerințelor de calificare necesare acestui gen de activitate.

Pornind de la cele enunțate, trebuie să deducem că legiuitorul a obligat banca comercială să înceteze contractul de credit doar pentru cazul în care debitorul este persoană juridică, ce activează cu scop comercial și necomercial, sau persoană fizică, care promovează o activitate generatoare de profituri comerciale. Implicit, oricare altă persoană fizică, degrevată de statutul de întreprinzător individual sau netitulară de patentă de întreprinzător, va fi subiectul art.1242 alin.(1) lit.a) din Codul civil, în limita căruia banca comercială are dreptul, și nici pe departe obligația, de a înceta un contract de credit pentru situația în care debitorul va fi insolubil.

Coroborând situația juridică sus-descrișă cu principiul egalității trebuie să constatăm o diferențiere a regimului juridic al persoanelor fizice insolvente ce acționează cu scop comercial și necomercial. Respectiv, faptul că în cazul persoanelor fizice insolvente, neimplicate în activitatea de întreprinzător, încetarea contractului de credit nu intervine ca o obligație, acest lucru contravine reglementărilor care statuează că toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii. Altfel spus, în cazul în care cetățeanul Republicii Moldova nu este întreprinzător individual sau nu este titular de patentă de întreprinzător, acesta conform Legii insolvențabilității, nu va putea beneficia de efectele art.45 alin.(1) din acest act normativ.

Mai mult decât atât, trebuie să constatăm că în limita legislației în vigoare persoana fizică, ce nu poate fi încadrată în categoria întreprinzătorului individual sau titularului de patentă, nici nu poate fi declarată insolubilă din simplul motiv că legiuitorul nu a reglementat instituția insolvenței individului ce nu desfășoară activitatea antreprenorială. Această constatare e, de altfel, reținută și de practica Curții Constituționale. Astfel, în Adresa formulată în cadrul Hotărârii pentru controlul constituționalității art.8 lit.g), art.11 alin.(4) din Legea nr.269-XIII din 9 noiembrie 1994 cu privire la ieșirea și intrarea în Republica Moldova, cu modificările și completările ulterioare, art.64 din Codul de executare al Republicii Moldova nr.443-XV din 24 decembrie 2004 în redacția Legii nr.143 din 2 iulie 2010 pentru modificarea și completarea Codului de executare al Republicii Moldova, nr.7 din 05 aprilie 2011, Curtea „a apreciat ca o lacună în legislația națională ne-reglementarea legală a relațiilor pe care le implică incapacitatea de plată a persoanei fizice. Or, statuarea unor prevederi exprese cu privire la insolvențabilitatea persoanei fizice în situații concrete ar contribui la realizarea dispozițiilor

constituționale privind Republica Moldova – stat de drept, protecția cetățenilor Republicii Moldova, statutul juridic al cetățenilor străini și al apatrizilor, dreptul la libera circulație (art.1, art.18, art.19 și art.27 din Constituție) și s-ar înscrie în măsurile rezonabile ale Republicii Moldova privind armonizarea cadrului național cu dreptul internațional și alinierea la comunitatea internațională sub multiple aspecte.”

Pe cale de consecință, reglementările art.1242 alin.(1) lit.a) din Codul civil, care, reiterăm, sunt aplicabile doar persoanelor fizice ce nu desfășoară activitate antreprenorială, sunt lovite de caducitate juridică, deoarece instituția insolvenței acestor categorii nici nu există. Implic, chiar în cazul în care banca comercială își va asuma dreptul de a înceta contractul de credit cu persoana fizică insolubilă, aceasta va constata că se află în imposibilitate absolută de a o face; pe motiv că stare de insolvență în cazul acestor indivizi, neantrenați în activități comerciale, nu are o reglementare legislativă. Or, lipsa unui drept nu poate genera efecte juridice.

ACCESUL LA JUSTIȚIE:

Suplimentar, argumentarea caducității art.1242 alin.(1) lit.a) din Codul civil ține de faptul că cumulul dintre inexistența instituției insolvenței persoanei fizice și imposibilitatea ei de a beneficia de efectele încetării contractului de credit, în limita art.45 alin.(1) din Legea insolvențabilității, încălcă direct art.20 din Constituție. Norma menționată garantează pentru orice persoană accesul necondiționat la justiție. În acest sens, reiterăm că art.2 din Legea insolvențabilității, prevede că insolvențabilitatea prezintă situația financiară a debitorului caracterizată prin incapacitatea de a își onora obligațiile de plată, constatată prin act judecătoresc de dispoziție.

Pe cale de consecință, legiuitorul a stabilit cu titlu imperativ că starea de insolvență trebuie să fie constatată doar în limita unui proces civil separat și individualizat în cadrul art.355 – 356 din Codul de procedură civilă a Republicii Moldova. În limita art.12 din Legea insolvențabilității, legislatorul a reglementat că dreptul de a depune cerere introductivă pentru inițierea procedurii de insolvență îl au: debitorul, creditorii, precum și alte persoane indicate în lege (reprezentantul debitorului).

Mai mult decât atât, art.13 și 14 din același act normativ, prevăd că depunerea cererii despre intentarea procedurii de insolvență este, pe de-o parte, un drept al debitorului, pentru cazul iminenței pericolului de incapacitate de plată, și, pe de-altă parte, o obligație a debitorului în situația în care a intervenit temeiul general al incapacității de plată sau cel special de supraîndatorare a debitorului (art.10 din Legea insolvențabilității).

Indiferent de faptul dacă intentarea procedurii de insolvență a fost exercitată cu titlu de drept de către debitor sau creditorii, sau sub forma unei obligații de către persoana insolubilă, efectul imediat al art.45 alin.(1) din Legea insolvențabilității, va genera scadența și, deci, încetarea raporturilor de creditare, efectul dat fiind condiționat în sens primar de exercitarea unei acțiuni civile în fața instanței judecătorești competente – Curtea de Apel respectivă. Totuși, în cazul persoanelor fizice, neantrenate

în activitate antreprenorială, subiecte ale art.1242 alin.(1) lit.a) din Codul civil, nu numai că nu poate fi dispusă scadența raporturilor de creditare, dar nici nu poate fi exercitat dreptul judiciar pentru a constata respectiva insolvență. Situația iarăși este condiționată de lipsa reglementărilor relative insolvențabilității persoanei fizice. Deci, trebuie să deducem că privarea persoanelor fizice, neantrenate în activitate antreprenorială, de posibilitatea de a beneficia de efectele insolvențabilității, concretizate, în particular, în scadența raporturilor de creditare, e dictată de lipsa dreptului de acces la justiție. Or, constatarea stării de insolvență e condiționată de exercitarea unei acțiuni în instanța de judecată. Acțiunea dată, pentru cazul insolvenței prevăzută de art.1242 alin.(1) lit.a) din Codul civil, pur și simplu nu există. Astfel, se identifică cert și clar o încălcare flagrantă a art.20 din Constituție.

Desfășurând alegația, menționăm că atât timp cât banca comercială nu va lua decizia de a rezilia contractul pentru temeiurile din art.1242 alin.(1) lit.b) – e) din Codul civil, creanța acesteia ce poate fi reclamată în fața debitorului va spori pe toată durata cât contractul dintre părți va fi un executoriu, indiferent de faptul dacă executarea de facto a contractului nici nu mai există, fiind concretizată în ideea că debitorul nu a oferit garanțiile cerute sau a redus fără acordul creditorului garanțiile oferite, nu plătește dobânda în termenul stabilit, nu a executat obligația de restituire a cel puțin 2 tranșe ale creditului (atunci când contractul prevede restituirea creditului în rate) sau chiar dacă debitorul a devenit insolubil.

Limitându-ne la analiza temeiurilor de reziliere a contractului de credit specificate în art.1242 alin.(1) lit.c) și d) din Codul civil, menționăm că legiuitorul a reglementat dreptul băncii comerciale de a înceta raporturile de creditare în cazul în care:

- debitorul nu plătește dobânda în termenul stabilit;
- debitorul nu a executat obligația de restituire a cel puțin 2 tranșe ale creditului (atunci când contractul prevede restituirea creditului în rate)

Constatăm că fapta de neachitare a dobânzii, precum și neplata ratelor de credit reprezintă temeiuri, care în mod direct și autentic vorbesc despre incapacitate de plată sau supraîndatorarea debitorului. Situațiile date pot fi reunite sub noțiunea unitară a insolvențabilității debitorului, circumstanță care, finalmente, urmează a fi constatată de către instanța de judecată respectivă prin hotărârea sa. Pe cale de consecință, în cazul în care neachitarea dobânzii și/sau neplata ratelor de credit vor reprezenta premise ale constatării faptului de insolvență a debitorului, atunci argumentarea caracterului denaturat al art.1242 alin.(1) lit.c) și d) din Codul civil, urmează același itinerar ca și în cazul lit.a) din alin.(1) al aceluiași articol. Or, dacă art.45 din Legea insolvențabilității, produce, pentru cazul insolvenței debitorului, încetarea contractului de credit, atunci același efect juridic trebuie identificat și pentru premisele ce au generat această incapacitate de plată sau supraîndatorare. Altfel spus, încălcarea principiului egalității, coroborat cu liberul acces la justiție, poate fi constatată și pentru temeiurile din art.1242 alin.(1) lit.c) și d) din Codul civil.

ÎMPUTERNICIRILE INSTANȚEI DE REVIZUIRE

Maxim Gavrilița,
avocat

Potrivit art.453 alin. (1) CPC al RM, după ce examinează cererea de revizuire, instanța emite unul din următoarele acte de dispoziție:

a) încheierea de respingere a cererii de revizuire ca fiind inadmisibilă;

b) încheierea de admitere a cererii de revizuire și de casare a hotărârii sau deciziei supuse revizuirii.

Pornind de la prevederea enunțată, actul judecătoresc de dispoziție prin care se soluționează cererea de revizuire este încheierea judecătorească. În opinia noastră, se poate face o paralelă între încheierea prin care se dispune inadmisibilitatea recursului și încheierea de respingere sau de admitere a cererii de revizuire. Potrivit art.14 din CPC al RM, prin încheiere se emite dispoziția instanței prin care nu se soluționează fondul pricinii, or atât în cazul încheierii de inadmisibilitate, cât și al încheierii din cadrul revizuirii nu se soluționează fondul, ci se realizează o „trecere în revistă” a unor condiții preliminare de către instanța de judecată. În cazul recursului, art.440 din CPC prevede expres că „încheierea privind inadmisibilitatea recursului nu conține nicio referire cu privire la fondul recursului”, iar în cazul revizuirii chiar dacă nu este prevăzut expres acest fapt, considerăm că examinarea fondului se va produce abia după casarea hotărârii și trimiterea cauzei instanței competente, potrivit art.453 al. (4), (5) și (6).

De o altă părere este autorul Coban I., care consideră că, în cazul examinării unei cereri de revizuire, oricum se examinează fondul acesteia, care, în principiu, vizează și fondul limitat al pricinii în genere, dar limitat de temeiul de declarare a revizuirii în vederea verificării admisibilității acestuia.¹

Pornind de la împuternicirile instanței de revizuire reglementate la art.453 CPC al RM, dar și din alte prevederi ale CPC al RM pot fi distinse următoarele acte de dispoziție ale acesteia:

1) *încheiere de admitere a cererii de revizuire.* În cazul respectiv actul judecătoresc contestat urmează a fi casat, iar cauza rejudecată. În cazul în care la această etapă actul judecătoresc contestat este executat, ulterior pot apărea dificultăți cu privire la procedura de întoarcere a executării silite. Importanța luării în considerare a aspec-

telor legate de executarea actului judecătoresc contestat în ordine de revizuire rezidă în faptul că în cazul admiterii cererii de revizuire și ca rezultat al rejudecării cauzei ar putea fi pronunțată o soluție contrară, prin care acțiunea înaintată ar putea fi respinsă total sau parțial. Iar în cazul respectiv ar putea apărea dificultăți cu privire la întoarcerea executării silite. Motiv din care și Plenul CSJ explică faptul că în situația când cererea de revizuire se admite, instanța va elibera, la solicitarea părților, în regim de urgență dispozitivul încheierii privind admiterea revizuirii pentru a se decide asupra executării hotărârii. În aceeași ordine de idei, în circumstanțe excepționale reexaminarea unei cauze sau redeschiderea procedurilor s-au dovedit a fi cele mai eficiente, uneori chiar unice, mijloace pentru realizarea *restitutio in integrum*²;

2) *de respingere a cererii de revizuire ca fiind inadmisibilă.* În acest caz, ca motive pentru declararea cererii de revizuire ca fiind inadmisibilă vor fi:

- declararea revizuirii de alte persoane decât cele menționate de art.447 CPC al RM.

- omiterea termenului de declarare prevăzut la art.450 CPC al RM; într-o cauză³ CSJ s-a expus asupra acestui aspect: „circumstanțele invocate de revizuent drept temei de revizuire, i-au devenit cunoscute la 15.05.2013, iar cererea de revizuire a fost depusă la 20.08.2013, adică în afara termenului de 3 luni. Prin urmare, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție conchide că depășirea termenului de 3 luni, este imputabilă revizuentului și decide respingerea cererii ca fiind inadmisibilă.”

- declararea revizuirii fără invocarea vreunui temei, în afara temeiurilor prevăzute la art.449 CPC al RM sau pentru aceleași temeiuri, potrivit art.451 alin. (4) CPC al RM; situația declarării revizuirii fără invocarea vreunui temei a fost examinată într-o cauză⁴ de CSJ care a stipulat: „Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a respinge cererea de revizuire ca inadmisibilă din considerentele ce urmează. La caz, se constată că cererea de revizuire este depusă de către A.P. împotriva încheierii Curții Supreme de Justiție din 11

1 Coban I. Teză de doctor în drept, Probleme teoretico-practice ale revizuirii hotărârilor judecătorești irevocabile în procesul civil, Chișinău 2013., p. 168.

2 Coban I. Teză de doctor în drept, Probleme ..., p. 169.

3 Încheierea CSJ din dosarul nr. 2rh-323/2013.

4 Încheierea CSJ din dosarul nr. 2rh-290/13.

septembrie 2013, prin care recursul declarat de A.P. a fost considerat inadmisibil. Este de reținut că deși, A.P. a depus cererea de revizuire împotriva actului de dispoziție al instanței de recurs, ultima nu a invocat nici un temei de declarare a revizuirii.”

- situația în care cererea este neîntemeiată, adică atunci când temeiurile de declarare a cererii de revizuire invocate potrivit art.449 CPC al RM nu se adevăresc; într-o cauză⁵, CSJ a examinat acest aspect: „Astfel, temeiurile invocate de către revizuenta B.T. ca fiind circumstanțe noi și esențiale a pricinii, și anume faptul că este invalidă de gradul II, prezentând în acest sens legitimația ce confirmă acest fapt, precum și faptul că contractul de furnizare a gazelor naturale nr. 2063 din 18 ianuarie 2001 încheiat cu SRL „Chișinău-Gaz” nu este semnat de către dânsa, nu pot fi admise în condițiile în care despre aceste fapte revizuenta în cadrul examinării pricinii pe căi ordinare putea oricând să le invoce în susținerea pretențiilor sale.”

3) *încheiere de restituire a cererii de revizuire.* Consider că instanța anume așa trebuie să procedeze, inclusiv, în situația în care cererea de revizuire este depusă până la devenirea irevocabilă a hotărârii a cărei revizuire se cere. În legătură cu acest aspect, cred că s-ar impune includerea expresă a unui temei de restituire a cererii de revizuire în acest sens;

4) *încheiere de a nu da curs cereri de revizuire.* Consider că instanța trebuie să nu dea curs cererii de revizuire, inclusiv, în cazul neanexării probelor care confirmă existența temeiului de revizuire;

5) *încheiere de refuz în primire a cererii de revizuire.* Conform Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție⁶ în cazul în care cererea de revizuire se depune contrar prevederilor art.448 CPC, instanța sesizată va emite o încheiere privind refuzul în primirea cererii și le va explica părților dreptul de a se adresa la instanța competentă să examineze cererea de revizuire. Luând în considerare faptul că depunerea cererii cu încălcarea competenței conform art.170 alin. (1) lit. b) este temei de restituire, și nu de refuz, cred că, prin prisma efectelor generate, în cazul de mai sus trebuie, de asemenea, ca instanța de revizuire să emită o încheiere de restituire, și nu de refuz cum sugerează CSJ; or încheierea de refuz ar fi justificată în cazul în care cererea nu ar urma să fie judecată în procedura civilă în general (așa cum prevede art.169 alin. (1) lit. a).

6) *încheiere de încetare a procedurii de revizuire.* Acest act de dispoziție poate fi emis în cazul retragerii cererii de revizuire de către revizuent. Într-o cauză CSJ a statuat: „Reieșind din faptul că Capitolul XXXIX CPC nu prevede expres procedura de examinare a cererii de retragere a cererii de revizuire, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că în acest caz sunt aplicabile prevederile art.443 CPC care prevede că „până la pronunțarea deciziei, recurentul are dreptul să își retragă recursul printr-o cerere scrisă

care se depune la instanța care a fost investită cu judecarea recursului”⁷.

O situație interesantă este conjunctura în care cererea de revizuire ajunge la judecătorul care a emis hotărârea. Aparent există temei de a bănui o atitudine părtinitoare a respectivului judecător, însă luând în considerare faptul că acest judecător a emis hotărârea având acces la mai puține circumstanțe decât după parvenirea cererii de revizuire nu ar exista premise obiective pentru o eventuală parțialitate. Prin urmare, judecătorul care a emis hotărârea va fi în drept să examineze cererea de revizuire a acesteia, normele de la art.49 și 50 ale CPC cu privire la incompatibilitatea și recuzarea judecătorului nefiind aplicabile. Aceasta se explică prin faptul că judecătorul nu și-a expus opinia asupra unor circumstanțe noi necunoscute în momentul examinării cauzei; o condiție în acest sens este ca revizuirea să fie exercitată pentru temeiurile neimputabile judecătorului (lit. a), b), c) ale art.449 CPC al RM). Această poziție este susținută și de practica CEDO care prin cauza Diennet c. Franței⁸ a statuat că „nu există o încălcare a art.6 din Convenție (și anume dreptul la judecarea cauzei de către o instanță independentă și imparțială) în măsura în care se poate presupune în mod rezonabil că judecătorii, conștienți că au pronunțat hotărârea inițială în baza unor probe limitate, examinaseră cazul dintr-un alt punct de vedere, după o dezbatere contradictorie și în lumina unor informații mai complete”.

În situația în care cererea de revizuire este motivată prin temeiurile din art.449 lit. g) sau lit. h) CPC fiind rezultatul unei erori a judecătorului, aceasta urmează a fi examinată de un alt complet de judecători.⁹

Potrivit art.453 alin. (2) CPC, încheierea de admitere a cererii de revizuire se pronunță în camera de deliberare și se supune căilor de atac o dată cu fondul, în condițiile legii. Faptul că încheierea de admitere a revizuirii nu poate fi atacată separat, ci doar o dată cu fondul se explică prin consecințele acestui act de dispoziție, care se manifestă prin trimiterea la rejudecare, or actul de dispoziție prin care se dispune rejudecarea nu se supune nici unei căi de atac; o situație similară este prevăzută în cazul recursului unde art.423, alin. (4) stipulează că nu pot fi atacate cu recurs deciziile de trimitere a cauzei la rejudecare ce nu se supun nici unei căi de atac.

Spre deosebire de încheierea de admitere a cererii de revizuire, care nu poate fi atacată separat, potrivit art.453 alin. (3), încheierea de respingere a cererii de revizuire poate fi atacată cu recurs în instanța ierarhic superioară.

Este de remarcat faptul că legiuitorul a prevăzut în cazul încheierii de admitere a cererii de revizuire pronunțarea acesteia în camera de deliberare, dar în cazul încheierii privind respingerea cererii de revizuire nu a stipulat că aceasta se pronunță în camera de deliberare. Consider că și în al doilea caz instanța se va retrage în camera de deliberare, or în caz contrar ar însemna ca instanța să cunoască ce încheiere va adopta înainte de retragerea

5 Încheierea CSJ din dosarul nr. 3r-249/13.

6 Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 2 din 15.04.2013 „Cu privire la practica aplicării de către instanțele de judecată a legislației procedurale la examinarea pricinilor civile în ordine de revizuire”, p. 8.

7 Încheierea CSJ din dosarul nr. 2ra-2934/13.

8 Cauza Diennet c. Franței, <http://hudoc.echr.coe.int/>

9 Munteanu A., cap. XIV din Drept procesual civil, Partea specială, redactor științific Cojohari A., Chișinău 2009, p. 298.

în camera de deliberare și, respectiv, asta ar contravine principiilor desfășurării procesului civil; această poziție este susținută și de prevederile art.269 alin. (2) CPC care stipulează că „în cazul soluționării unor probleme simple, instanța poate emite încheiere fără a se retrage în camera de deliberare”, or adoptarea încheierii privind respingerea cererii de revizuire nu este nicidecum o problemă simplă și mai ales, nu este mai simplă ca în cazul adoptării încheierii de admitere a cererii de revizuire.

Consider că această situație nu poate avea implicații practice, ci mai mult teoretice, însă pentru a asigura o legislație uniformă și mai previzibilă, suntem de acord cu opinia dlui Coban. I care propune anumite modificări în acest sens: completarea dispoziției de la art.453 alin. (1) CPC al RM cu mențiunea expresă a obligativității adoptării încheierii în camera de deliberare, după cum urmează: „După ce examinează cererea de revizuire, instanța emite în camera de deliberare unul din următoarele acte de dispoziție.” Iar din prevederile art.453 alin. (2) CPC al RM mențiunea respectivă urmează a fi exclusă, acestea având următorul conținut: „Încheierea de admitere a cererii de revizuire se supune căilor de atac odată cu fondul, în condițiile legii.”¹⁰

În cazul în care o hotărâre sau o decizie neexaminată în recurs a fost supusă revizuirii, pricina se judecă, după casarea hotărârii sau deciziei, conform regulilor generale stabilite de legea procesual civilă (art.453 alin. (4) CPC al RM).

În cazul în care o hotărâre examinată în recurs pentru care nu este prevăzută calea de atac apelul a fost supusă revizuirii, pricina se trimite, după casarea hotărârii, la rejudecare în instanța care a emis hotărârea sau, după caz, în instanța de recurs, potrivit prevederilor art.453 alin. (5) CPC al RM. Deși prin legea nr. 155 s-a exclus competența curților de apel de a fi instanțe de fond, această prevedere a rămas în continuare în vigoare; unica aplicabilitate a acesteia fiind situația cauzelor în procedura de insolvență unde competența curților de apel ca instanțe de fond deși nu e stabilită expres, rezultă din art.429 CPC al RM care prevede: „pot fi atacate cu recurs deciziile pronunțate de curțile de apel în calitatea lor de instanțe de apel, cât și hotărârile pronunțate de curțile de apel în procedura de insolvență”. Poziția cu privire la competența în cazurile de insolvență este susținută și de CSJ¹¹ conform căreia toate cauzele civile, cu excepția insolvențelor, se vor examina de către judecătorii.

În cazul în care o hotărâre examinată anterior în apel și în recurs a fost supusă revizuirii, pricina se trimite, după admiterea cererii de revizuire, la rejudecare în apel sau în primă instanță, după caz, potrivit prevederilor art.453 alin. (6) CPC al RM.

În literatura de specialitate autohtonă se promovează ideea că motivația de a trimite cauza la rejudecare în instanța de apel rezidă în faptul că apelul este devolutiv și permite rejudecarea fondului cauzei. În acest caz, din considerentele economiei de mijloace procesuale și

în vederea soluționării cauzei într-un termen rezonabil s-ar justifica trimiterea cauzei la rejudecare în instanța de apel. Iar rejudecarea cauzei va fi argumentată de către prima instanță doar în cazul în care viciile depistate nu pot fi înlăturate de către instanța de apel. Prin analogie s-ar preta de a fi exemplificate situațiile descrise la art.385 alin. (1) lit. d) CPC al RM, când, potrivit împuternicirilor instanței de apel, aceasta este în drept să admită apelul și să caseze integral sau parțial hotărârea primei instanțe, restituind pricina spre rejudecare în primă instanță dacă a constatat încălcarea sau aplicarea eronată a normelor de drept procedural specificate la art.388 CPC al RM. Astfel, spre exemplu, în cazul când în urma examinării cererii de revizuire s-a depistat că în proces nu a fost atrasă partea corespunzătoare, pricina se va trimite, după admiterea cererii de revizuire, la rejudecare în instanța de fond, ținându-se cont de faptul că în instanța de apel nu pot fi atrase noi părți.¹² Această poziție a fost preluată și de către Plenul CSJ fiind stipulată în Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție „Cu privire la practica aplicării de către instanțele de judecată a legislației procedurale la examinarea pricinilor civile în ordine de revizuire”¹³.

Drept rezultat al admiterii cererii de revizuire servește rejudecarea cauzei. În cazul respectiv reclamantul nu are obligația de a depune din nou o cerere de chemare în judecată și nici obligația de a achita din nou taxa de stat pentru înaintarea acțiunii.

În urma rejudecării cauzei după admiterea cererii de revizuire, instanța de judecată adoptă o hotărâre, care poate fi supusă căilor de atac prevăzute de lege pentru hotărârea revizuită.

Prin prisma art.451 alin. (5) CPC, instanța de revizuire este în drept să suspende executarea hotărârii a cărei revizuire se cere dacă se depune o cauțiune în condițiile art.435. Cauțiunea se depune pe contul executorului judecătoresc în condițiile art.80 Cod de executare¹⁴. În baza documentului de plată, executorul judecătoresc este obligat să elibereze debitorului confirmarea depunerii cauțiunii, înștiințând despre aceasta creditorul. Confirmarea eliberată de executorul judecătoresc urmează a fi anexată la cererea de suspendare.

În cazul depunerii cauțiunii, instanța se va pronunța printr-o încheiere asupra suspendării executării hotărârii a cărei revizuire se solicită. Încheierea privind suspendarea executării poate fi atacată separat cu recurs, cu excepția încheierii adoptate de Curtea Supremă de Justiție.

Cauțiunea rămâne la contul depus până la adoptarea unei hotărâri irevocabile în pricina respectivă. În cazul respingerii acțiunii, suma depusă în cauțiune poate fi utilizată în contul executării hotărârii, în modul prevăzut de lege.

În cazul admiterii acțiunii, suma depusă se restituie în temeiul încheierii adoptate. Se va reține că, nu se admite suspendarea executării hotărârii din oficiu, în cazurile de revizuire a actului judecătoresc.

10 Coban I. Teză de doctor în drept, Probleme ..., p. 170-171.

11 Recomandări privind aplicarea legislației cu privire la punerea în aplicare a normelor de procedură civilă, Compartimentul I., Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, nr. 10, 2012, p. 4.

12 Coban I. Teză de doctor în drept, Probleme ..., p. 169-170.

13 Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 2 din 15.04.2013..., p. 11.

14 Codul de executare al Republicii Moldova din 05.11.2010 M.O. Nr. 214-220 art 704.

CONCEPTUAL ISSUES REGARDING CRIME AND PUNISHMENT IN MUSLIM CRIMINAL LAW

Oxana ROTARI,

Doctor of Law, Associate Professor, ULIM. Republic of Moldova

Keywords: criminal law, crime, punishment, stream, evolution.

The existence of any society is impossible without full security system values on which it is based, or whatever the way of organizing the society cannot be conceived without compliance by its members values such as life, health freedom, inviolability of territorial etc. In this context, a basic tool of qualification antisocial acts that system is the well thought of legal norms, and in particular that of the criminal rules. Just remember that, criminal law, as a branch of law that represents totally legal rules adopted by the legislative body that regulates relations defense of social values by prohibiting offenses as socially dangerous acts, and by establishing criminal penalties to be applied to individuals they have committed.

In comparison terms of defining peculiarity of Muslim criminal law we mention, it lies in its religious nature, the main sources are the sources of Islam as a religion - Quran and Sunna. Muslim law, being a part of the Islamic socio-legal regulation is a set of rules, the object of which is the relationship between people, based on the provisions of the Muslim religion and includes all obligations, which by law *şariatului* are imposed on a Muslim in his capacity triple believer, man and citizen of the theocratic state. Defending these rules by the state conclude that special significance for society and their violation represents a social danger which lyses the interests of the whole community, or with the emergence of Islam, Islamic law was born and where are interspersed the legal of *Şariat*, ethical and religious. Islam and Muslim legal doctrine assigns unique function of the *Şariat* legislator; the case free of religion is unacceptable to Muslims. On the other hand, as mentioned Rene David: "Muslim judge must not interpret the Quran authoritative interpretation as this book was given by theorists, and the judge need only to refer to their works. More than that vision researcher Abdallah Husein Arab in his works "mudjihatizilor" that have a binding character for those who apply the rules of Muslim law.

A notice that is required in connection with the structure made Muslim law is that all conclusions of schools included in the works of jurists where recognized equally valid, even if when they are contradictory. Alternatively, in Sunni Islam have survived in the XV century there were four schools of law: Hanifa, Malik, Safi, Hanbalita.

Sources and evolution of criminal law is inextricably linked to Muslim sources and evolution of the law itself, which can be explained by a unity of culture, history and religion. Classical school of Muslim law recognizes four basic sources called roots of Muslim jurisprudence (*Usul*

al-fukx) exposed the word of God in the Koran, the word of divinely inspired prophet Muhammad (*SUNA*), analogy (*kiyas*) and consensus (*idjma*).

Each Muslim national legal system has several types of sources of law, the role of which is still the same: usually one of them is paramount in some Arab countries - Muslim law doctrine (eg, Saudi Arabia, Yemen) when in most of Arab countries - new legislation in the form of the Criminal Code are worked out based on the models of European law having been based on classical Muslim law provisions.

Since the second half of the nineteenth century, the provisions of Muslim law and Muslim criminal law amendments have occurred essential, consisting in the fact that the legal system of many Muslim countries doctrine (*fikh*) gave way to the law, founded based on legal models Reception Western European countries.

Muslim law delineates the adjustment and criminal legal relations called "ucubat" and establish facts that are crimes, the punishment for committing them. Offenses, like other acts prohibited or disapproved or jump alleged are defined as a *huddud Allah* (Allah's will breach). In Koran, it is mentioned that there is divine law, not allowed to be violated.

Blood, honor and property of a Muslim are inviolable for another Muslim.

Dividing classical Muslim law branch is less pronounced compared to European law. Muslim criminal law includes criminal procedure rules, and the rules of criminal-executive. Separateness rules: materials, process and execution is one of the peculiarities of traditional Muslim criminal law.

Given that Muslim law represents a religious law, the concept of crime (*djarima*) also carries religious. Any of-

fense is not only earthly infringement, which results in earthly punishment, but it is a sin, which leads to the divine punishment. Either term "djarima" (offense) is interpreted by Muslim ideologists under three headings: first, as a negative social phenomenon that brings considerable damage to the individual and society, secondly, as the doctrinal and normative definition and third, as a concrete fact, some of its own specific signs.

In most Arab countries, do not find the notion of crime legislation, legal doctrine Muslims paid little attention to the scientific definition of the concept of crime, and limit themselves to a formal definition of illicit criminals. Few Muslims doctrinarians definitions can be divided into views based on theological and secular approach to illicit criminal (ucubat).

Elaborate system of punishments in Muslim criminal law Muslim jurists and scholars refer to the following philosophical and theological concepts:

- 1) According to Muslim criminal law, the penalty shall prevent the crime, the action is addressed to the society (general prevention) and which is carried the Quran and Sunnah the time. Here, it is about time the criminal offense was committed before. However, if the offense, the punishment must be proportionate to the size of the correction and prevention convicted of other offenses committed by this person and others as well.

This approach aims and other works of Muslim jurists. For example, Mussa Al-Hidjau Al-Macdesi, Ibn Al-Hamam notes that criminal punishment somehow prevent the crime, but the punishment it prevents the person committing the offense in becoming a recidivist.

Setting limits criminal punishment depends on the extent to which it responds social interests. The more the higher the level of social danger of the crime and the person who committed it, the higher is the correctional-educational elements of criminal punishment. Defending overall basic social interests as a criminal charges Muslim criminal law undoubtedly represents the interests of the people and protect them from crime, having no important type of criminal law (divine or laic).

- 2) If the protection of society from criminals and criminal consequences of their actions requires their destruction, then must be applied the most severe punishment against them (or the death penalty or detention and isolation from society even when you die or will repent). By this conclusion, the court must be sure of the impossibility of correction or reeducation of killer.
- 3) Any solution in the fight against criminal law crimes corresponds to the social interests and self-protection of society against breaches of the conditions of existence in Muslim law considers legal punishment. Therefore, Muslim criminal law listing the types of penalties included in "tazir" is not strictly determined.
- 4) The punishment into the criminal law Muslim far not that of revenge, on the contrary, the overwhelming majority committing offenses applies educational-correctional punishment. Based on this Abdullah

Ahmed Al-Naim believes that „different types of punishment imposed in criminal law aimed at rehabilitation Muslim, correction and prevention sentenced to others“

Important in our view is the fact that the system of punishment in criminal law Muslim divide into two groups earthly punishment (penalty established by court jump) and transcendent punishment (punishment of Allah).

Concluded, we mention that all penalties taken together, provided the sources of criminal law Muslim (Qur'an, Sunna, al-idjma, al-kiyas) which provides three separate systems of punishment depending on reporting criminal abuse in the "hadd" "Kissas and diya"; "tazir".

Being a primary mechanism of protecting the interests and welfare of Muslim society the punishment system, especially the "tazir" is strictly based on the equity sentence given the nature and degree of social danger of the crime committed, the personality of the guilty and which reduce circumstances of the case and worse punishment, the court applies the choice, a certain type of punishment.

For the individualization of punishment there is assumed not only the variety of sentence and the possibility of applying to the discretion of judges and punishment for the offense a concrete personal action, to cause as little hardship offender's family ensure the implementation of the principle of personal responsibility: only the guilty who has found reflection in the Koran: "... who do evil, it shall be rewarded for it ..." and not a soul burdened with sins not put them on the shoulders of another ..."

In view of the Russian researcher L. P. Siukieainen "Any serious offense is perceived as a violation of the prohibitions Muslim meaning of which is in the general direction of Islam, in particular the rules and legal principles, to defend the five core values - religion, life, reason, continuity of generations (offspring) and property".

In the system, the hierarchy of values of Islam religion ranks first. Exactly two inseparable principles - human and divine - the core of Islam which is not only a religious doctrine, but also a code of rules and principles relating to all aspects of the life of man, his relations with other people "

The second group of offenses are those that concern human life and health. Life in Islam is considered holy, unquestionable value given by Allah. For those in Islam is severely punished for committing premeditated Koran murder which provides the death penalty. Although it provides the right to retribution, the Qur'an calls the same place on avenging the guilty forgiveness, nothing "he who forgives and humble, one receives reward from Allah." For personal injury applies to the extent possible, as retaliation punishment (reward) or a part of diya (ERS).

A third value of Islam, an offense that violates the property, which is considered sacred and inviolable. Threat to property theft as "Sarica" laboring "hairaba" are severely punished (cutting off the body parts). Other attacks on property, except theft and robbery, shall be

punished by "tazir" (correctional penalties) at the discretion of the judge.

The fourth group of attacks, depending on the interests and values of Islam, are so-called crimes that threaten the reason, one of the most protected Islamic values, without which it is inconceivable faith in Allah. Muhammad Abu Zahra believes that the reason is not human property. Based on this, Muslims must not destroy reason but must beware of different attacks in this case is about the use of substances that affect the brain through reason and human psychology which are prohibited by Islam, which set a general rule, that the consumption of addictive substances and missing man reason is prohibited (alcohol, drugs).

The last group of facts are those that threaten the interests of survivors and families.

The birth rate and education of children must be the result of legal marriage. The Qur'an legal marriage, which says: "And his sign, which he for you and you did husbands, as to live together (and increase followers). He put between you love and mercy" otherwise, sex outside of marriage (adultery), according to Muslim criminal law is considered severely punishable offense (corporal punishment, exile and death penalty), and the false accusation of adultery (punishment body recognition convict unable to witness the future).

Revealing the penalty issue in Muslim law, Muhammad Abu Zahra believes that Islamic values listed above represent the general interests of the Muslim community, for the breach of which there are established groups of penalties.

For Muslim criminal law is its own punishment classification into three categories, which attracts as we previously convinced, quadratic classification offenses, namely: concrete punishment, ie strictly limited - hadd revenge on the principle of retaliation - Kissas and diya and correctional punishment (of education) - tazir.

Hadd (huddud) Muslim into the criminal law system is absolutely determined by punishments established for committing a limited number of offenses in the Koran

and / or sounds. In other words, Koran itself or Suna, here being provided the penalties for their commission, has criminalized some offenses. Hida hadd defines the following: "the letter of the law means hadd punishment, defined as divine right"

Kissas punishment inflicted damage of the equivalence principle (revenge the same penalty) and apply committing humor and causation of injuries. Premeditated murder is the death penalty, and for intentional infliction of bodily injury - mutilation (mutilation) the principle of retaliation. Revenge of the same punishment as the vendetta and talion law originated in the period before Islam, after being sanctioned by the Koran.

Tazir is the system of punishments for offenses under the Koran and Suna.

In the the works of Muslim doctrinarians, the concept of criminal punishment "tazir" meaningful use unit. Egyptian jurist Muhammad Beltadji in this regard says: "Punishment tazir is a type of punishment to the discretion of judges, considering the proportionality of punishment to the crime, the offender's personality and circumstances of the offense". Ibn Cudama assume that "tazir" is not established expressly in Shariat punishment applicable to commit crime (zanb). Define "tazir" Ibn Al-Ascalan Nedjir writes, "is a term applied tazir jump in proportions not established for committing any sin, not established some punishment."

Therefore, the system of punishment «tazir» represents a broad spectrum of indeterminate sentences, starting with simple sentences (the reprimand) and ending with the most severe (death penalty).

References:

1. The Criminal Code of the Republic of Moldova, 2002.
2. A.Borodac. Criminal Law. General Part. Chisinau, 1994
3. David Rene. Osnovni pravovije sistemi sovremenosti. Moscow, 1996.
4. Basim A. Abbas Al-Atiba, V.Bujor. Crime and punishment in Muslim criminal law Chisinau, 2012.

PROCESE ȘI TOPURI CIUDATE

O braziliancă și-a dat în judecată partenerul, în 2005, pentru că acesta nu-i asigură orgasmul. Femeia în vârstă de 31 de ani din Jundiai a susținut în procesul intentat că partenerului său, în vârstă de 38 de ani, nu-i pasă că ea nu atinge gradul suprem de voluptate. Femeia nu și-a găsit dreptatea nici măcar în justiție, judecătorul, bărbat la rândul său, hotărând ca în acest caz să lase actul justiției neterminat.

În 2005, rusoaica Marina Bai, de profesie astrolog, a dat în judecată NASA solicitând despăgubiri de-a dreptul astronomice, de peste 200 de milioane de dolari pentru că agenția spațială americană se face vinovată de „distrugerea echilibrului Universului”. Ea susținea că sonda spațială Deep Impact a NASA, care urma să se lovească de o cometă în acel an pentru a transmite date despre compoziția acesteia, constituie arma unui „act terorist împotriva Universului”. În primă instanță, un tribunal din Moscova a acceptat să judece acest caz care, în cele din urmă, a fost respins, cometa neputând fi adusă în fața curții pentru a depune mărturie.

● UNELE CONSIDERENTE PRIVIND REȚINEREA BĂNUITULUI ÎN PROCESUL PENAL

Vitalie RUSU,
conf, univ., dr. Universitatea de Stat
„Alec Russo” din Bălți, avocat

Mihai SORBALĂ,
doctorand, Universitatea Liberă Internațională
din Moldova

Reținerea persoanei bănuite de comiterea unei infracțiuni pe durata procesului penal, este o măsură acceptată de toate legiurile de procedură penală. A priva pe cineva de libertate, în urma unei bănuiele temeinice înainte de a fi judecat, găsit vinovat și condamnat, nu este contrar principiului constituțional asupra libertății individuale. Justiția nu poate sta cu mâinile încrucișate în fața sfidării pe care i-o aruncă bănuitul, sau prin încercările sale de a compromite aflarea adevărului și incidența legilor penale, sau în fața pericolozității continui și iminente pe care o prezintă bănuitul, învinuitul prin personalitatea sa, sau prin amenințările sau noile sale infracțiuni, ci justiția trebuie să ia, prompt și energic, măsurile de a preveni sau înlătura aceste neajunsuri și a asigura desfășurarea netulburată, neinfluențată și în ritmul cuvenit, a procesului penal. Ori, pentru a da justiției posibilitatea de a fi în rolul ei, față de astfel de situații, este posibil să nu fie altă alegere, decât recurgerea la măsura radicală a reținerii ca măsură de constrângere procesual-penală. Numai așa poate justiția avea pe bănuitul, învinuit la dispoziția sa, îi poate dejuca planurile de a se sustrage răspunderii penale, de a nu influența, falsifica sau distruge probele, de a nu comite noi infracțiuni și de a nu teroriza societatea cu prezența sa periculoasă.

The detention of the person suspected of committing a crime in a criminal proceeding, is a measure accepted by all statutes of criminal proceedings. To deprive someone of freedom, as a result of suspicion grounds before being judged, found guilty and convicted, isn't against the constitutional principle of individual freedom. Justice can't stay without acting against defiance thrown by the suspected of committing a crime, or by its tries to compromise the finding of the truth and the incidence of the criminal laws or against the unceasing and imminent danger presented by the suspected of committing a crime, accused by its personality, or by its threats or its new crimes, but justice should take, promptly and energetically, measures to prevent or to remove these shortcomings and to ensure an undisturbed, in a suitable rhythm and unaffected criminal proceeding. Or, for giving the justice the possibility to be in its role, in such situations, is possible not to have another choice than using the radical measure like detention as a criminal procedural coercive measure. Just in such a way justice can make the suspected of committing a crime, accused available, can baffle its plans of absconding from criminal responsibility, influencing, faking or destroying evidences, committing new crimes and terrorizing the society with its dangerous presence.

Integrarea Republicii Moldova în structurile europene, precum Consiliul Europei și, de asemenea, profundele reforme pe tărâmul jurisprudenței ne vorbesc despre faptul că țara noastră tinde spre crearea unui model al justiției în care obiectivul prioritar se axează pe apărarea drepturilor persoanei. Realizarea acestui model o constituie valoarea supremă, iar recunoașterea, respectarea, apărarea și protejarea drepturilor și libertăților omului și a cetățeanului țin de obligațiunea statului.

Cele menționate nu presupun nicidecum lipsa necesității de a controla și a contracara infracționalitatea. Realizarea obiectivelor procesului penal, și anume protejarea persoanei, societății și statului de infracțiuni adeseori

este legată de limitarea drepturilor persoanei, inclusiv și a dreptului la libertate. Din acest considerent este evident necesară crearea unui sistem de garanții a drepturilor persoanei care va permite, pe de o parte, la realizarea sarcinilor procesului penal, iar pe de altă parte, va asigura protecția persoanei de acuzările ilegale și nefundamentate, de condamnările pe nedrept, de limitarea neîntemeiată a drepturilor și libertăților persoanei și, respectiv, va conduce la reabilitarea tuturor celor care au nimerit pe nedrept în obiectivul organelor judiciare.

Reținerea bănuitului ține de limitarea dreptului la libertate, drept care este materializat în art.3 și 9 ale Declarației Universale a Drepturilor Omului (1948); în art. 9 al Pactului Internațional cu privire la Drepturile Civile și Po-

litice (1966); în art. 5 al Convenției cu privire la Apărarea Drepturilor și Libertăților Fundamentale (1950); în art. 25 din Constituția Republicii Moldova și în art. 11 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova. Astfel, conform art. 9 al Declarației Universale a Drepturilor Omului, nimeni nu poate fi supus arestului, reținerii sau persecuției netemeinice sau arbitrare.

Actele normative internaționale și legislația națională, admitând anumite îngrădiri pe tărâmul libertății persoanei, determină anumite criterii clare de aplicare a constrângerii statale, inclusiv procesual-penale, precum și anumite garanții a drepturilor persoanei în procesul realizării acestei constrângeri.

Toate sistemele de drept și toate legislațiile statelor cunosc privarea de libertate cu titlu de măsură procesuală personală, de constrângere cu o scurtă durată de timp; reținerea (sau orice instituție similară, indiferent de denumire) este o măsură operativă, izvorâtă din nevoia imobilizării imediate a făptuitorului de toate organele judiciare – preponderent organele de poliție -, indiferent de oră și condiții speciale ori aprobări ierarhic superioare prealabile[1].

Reținerii bănuیتului îi sunt specifice atât criteriile generale, caracteristice întregului spectru al măsurilor de constrângere procesual-penală, cât și anumite trăsături care se referă nemijlocit numai la această instituție de drept procesual-penal. Forma procesuală urmează să asigure strict drepturile persoanei în procesul aplicării reținerii.

Reținerea constituie o măsură de constrângere procesual-penală ce constă în privarea de libertate de scurtă durată a persoanei bănuite de comiterea unei infracțiuni[2]. Reținerea mai este definită și ca fiind o măsură procesuală de constrângere aplicată în cadrul unei cauze penale și care se manifestă prin izolarea provizorie de societate a persoanei bănuite sau învinuite de săvârșirea unei infracțiuni, iar în unele cazuri – deja condamnate, cu deținerea ei în instituții specializate pe un termen strict determinat de lege[3]. În viziunea savanților Tutor Osoianu și Victor Orindaș, „...constituie reținere privarea persoanei de libertate, pe o perioadă scurtă de timp, dar nu mai mult de 72 de ore, în locurile și în condițiile stabilite de lege[4]”.

Reținerea bănuیتului are un caracter preventiv și urgent, de aceea nu necesită intervenția procurorului sau autorizația din partea judecătorului de instrucție. Scopurile reținerii sunt derivate de temeiurile aplicării măsurilor preventive. Reținerea se aplică doar în situațiile în care sunt temeiuri suficiente de a presupune că bănuitul se va sustrage de la urmărirea penală, de la judecată sau că își va continua activitatea criminală, va influența martorii sau alți participanți la procesul penal, va distruge sau falsifica probele, va împiedica stabilirea adevărului în procesul penal sau se va sustrage de la executarea sentinței. De asemenea, la scopurile reținerii mai sunt atribuite și așa momente precum necesitatea de a stabili datele de persoană ale bănuیتului (identitatea) și de a exclude încercările acestuia de a se ascunde[5].

Reținerea bănuیتului se prezintă a fi o instituție procesual-penală complexă, constituită din acțiuni procesual-penale și de altă natură. Reținerea include o totalitate de

acțiuni procesual-penale și administrative, precum și a altor acțiuni de o natură juridică schimbătoare. În primul grup intră „stabilirea condițiilor, temeiurilor și motivelor reținerii persoanei bănuite în comiterea infracțiunii, luarea hotărârii de reținere și întocmirea procesului-verbal, luarea de explicații de la reținut, audierea bănuیتului, asigurarea participării apărătorului, înștiințarea rudelor apropiate asupra faptului reținerii și locului repartizării persoanei reținute. La categoria acțiunilor administrative se atribuie: repartizarea bănuیتului în IDP, percheziția corporală la momentul plasării bănuیتului în IDP, fotografierea persoanei bănuite etc. La categoria acțiunilor de o natură juridică schimbătoare se referă: aducerea persoanei în încăperea de serviciu, clarificarea circumstanțelor faptei săvârșite și calificarea juridică a acesteia[6]”.

Cumulând întregul complex al activităților realizate în procesul reținerii bănuیتului putem evidenția: reținerea de facto (prinderea, imobilizarea, aducerea) și reținerea juridică (perfectarea, întocmirea procesului-verbal de reținere, percheziția corporală, audierea bănuیتului).

Reținerea de facto cuprinde perioada de timp din momentul imobilizării fizice, privării de posibilitatea de a se deplasa liber și aducerii bănuیتului în vederea întocmirii procesului-verbal de reținere.

În doctrina dreptului procesual-penal este întâlnită opinia conform căreia „... prinderea (imobilizarea) și aducerea, transportarea persoanei bănuite de comiterea infracțiunii, dacă acestea nu sunt realizate în baza unei ordonanțe motivate privind reținerea, nu constituie parte componentă a reținerii procesual-penale și au în acest caz un caracter administrativ[7]”. Această opinie generează un anumit dezacord. În doctrina dreptului este elaborată și fundamentată noțiunea de „reținere de facto”, care include atât momentele de prindere, imobilizare a persoanei, cât și cele de aducere, transportate a acesteia. Reținerea faptică poate fi parte componentă a reținerii procesual-penale. Însă nu în toate cazurile reținerea faptică duce la pornirea urmăririi penale, însă întotdeauna are ca efect perfectarea, întocmirea procesului-verbal de reținere. În opinia anterior expusă are loc decalarea reținerii procesual-penale și contravenționale. Asupra ideii de delimitare a diferitelor categorii de reținere ne vom expune puțin mai târziu.

Putem delimita două categorii de persoane care pot realiza reținerea faptică. În primul rând, aceștia sunt cetățenii. La acest grup se atribuie partea vătămată, martorul etc. cel de al doilea grup include persoanele cu funcție de răspundere, pentru care reținerea faptică constituie o obligațiune de serviciu. În această categorie de persoane intră, în special, colaboratorii de poliție.

La etapa actuală a dezvoltării procesului penal, mai multe sisteme juridice de drept penal fixează posibilitatea reținerii faptice[8] a bănuیتului de către orice cetățean (arestul civil). Arestul civil este o instituție specifică, în primul rând, a procesului penal din sistemul de drept anglo-saxon. În Marea Britanie arestul este reglementat prin compartimentul 24A al Legii cu privire la probele penale și polițienești, din anul 1986, cu ulterioarele rectificări și completări realizate în anul 2005. Și legislația SUA reglementează instituția arestului civil, care este

cunoscută, practic de legislația tuturor statelor. Conform savantului american L. L. Winereb, în SUA se folosesc extrem de rar de dreptul său civil de a aresta. „Acel fapt că aproape nimeni, în afară de reprezentanții poliției, nu realizează acte de arest, se lămurește, pe deplin, prin faptul că avem deplină încredere în ei în domeniul combaterii criminalității și este ceva absolut normal de a-i vedea la locul comiterii infracțiunilor[9]”.

Dreptul la reținerea faptică a bănuțitului de către orice cetățean este prevăzut și de sistemul legislativ procesual-penal continental (art. 73 din Codul de procedură penală al Franței; art. 127, alin. 1 din Codul de procedură penală al Republicii Federale Germane).

În Republica Moldova dreptul persoanelor la reținerea faptică a persoanei este fixat în art. 37 din Codul penal care stipulează: „Nu constituie o infracțiune fapta, prevăzută de legea penală, săvârșită în scopul reținerii persoanei care a comis o infracțiune și al predării ei organelor de drept”. Art.168, alin. 1 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova stipulează că „Oricine este în drept să prindă și să aducă forțat la poliție sau la o altă autoritate publică persoana prinsă asupra faptului săvârșirii unei infracțiuni sau care a încercat să se ascundă ori să fugă imediat după săvârșirea infracțiunii”.

În contextul celor menționate, putem afirma fără echivoc că Republica Moldova, reformându-și și perfecționându-și sistemul procesual-penal și menținând posibilitatea reținerii faptice a infractorului de către orice cetățean se mișcă pe calea evoluției pozitive europene și mondiale.

După reținerea faptică a persoanei, bănuțitul urmează a fi prezentat persoanei responsabile de realizarea reținerii procesual penale (reținerii juridice). Conform prevederilor art. 166 alin. 1 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, organul de urmărire penală are dreptul să rețină persoana[10], dacă există o bănuțială rezonabilă privind săvârșirea unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mare de un an, în următoarele cazuri: 1) dacă aceasta a fost prinsă în flagrant delict; 2) dacă martorul ocular, inclusiv victima, indică direct că anume această persoană a săvârșit infracțiunea; 3) dacă pe corpul sau pe hainele persoanei, la domiciliul ei ori în unitatea ei de transport sunt descoperite urme evidente ale infracțiunii; 4) dacă la locul săvârșirii infracțiunii sunt descoperite urme lăsate de către această persoană.

După aducerea bănuțitului la organul de urmărire penală, în termen de până la 3 ore din momentul privării lui de libertate se întocmește un proces-verbal de reținere (art.167, alin.1 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova). În așa fel, reținerea faptică include nu numai „prinderea fizică” a bănuțitului și privarea acestuia de dreptul de a se deplasa liber, dar și aducerea acestuia la organul de urmărire penală. Reținerea faptică, spre deosebire de cea procesual-penală, nu este strict reglementată prin acte normative speciale, ceea ce într-o măsură insuficientă garantează drepturile persoanei reținute.

În literatura de specialitate se menționează, pe bună dreptate, că „... între reținerea faptică și cea procesual-pe-

nală rămâne un interval de timp de câteva ore, care, la momentul de față, reprezintă prin sine un vacuum juridic absolut[11]”. Uneori acest interval poate să constituie și câteva zile „... perioadă de timp în care, după cum ne arată practică, multe persoane reținute ilegal oferă depoziții de autoclevetire, autoacuzare[12]”.

Prinderea și aducerea constituie o parte componentă a reținerii procesual-penale. În lege termenul necesare aducerii nu sunt indicate, însă aceasta nu înseamnă că ea nu este parte componentă a reținerii procesual-penale. Persoana reținută ca bănuțită în comiterea unei infracțiuni urmează a fi adusă imediat în fața organului de urmărire penală.

Stabilirea unui termen-limită între reținerea faptică și cea procesuală în legea procesual-penală ar constitui o garanție importantă pentru drepturile persoanei în procesul penal. În legislația procesual-penală a unor state occidentale un asemenea termen-limită este prevăzut expres. Astfel, Codul de procedură penală al Republicii Federative Germane menționează că termenul de aducere la poliție, din momentul reținerii faptice a persoanei, nu poate trece peste limita de 12 ore. Termenul reținerii se calculează din momentul prinderii persoanei și privării de posibilitatea de a se deplasa liber. Momentul reținerii faptice este cel realizat în ordinea stabilită de legea procesual-penală, și anume, al privării de libertate și de posibilitatea de a se deplasa liber a persoanei bănuțite în comiterea unei infracțiuni (art. 5, pct. 5 din Codul de procedură penală al Republicii Federative Germane). În așa fel, legea îi oferă prinderii și aducerii persoanei importanța procesual-penală a unei părți componente a reținerii procesual penale.

Termenul reținerii este unic și continuu. Curgerea acestui termen nu este întreruptă prin întocmirea procesului-verbal de reținere sau prin pornirea procesului penal.

Stabilirea expresă în lege a momentului reținerii faptice a persoanei are o importanță deosebită pentru asigurarea drepturilor celui reținut. Nemijlocit, termenul reținerii faptice urmează a fi stabilit în baza raportului sau a explicației persoanei care a prins persoana și în baza explicațiilor nemijlocite ale bănuțitului. Este totalmente incorectă opinia, conform căreia momentul reținerii faptice a persoanei este considerat cel al aducerii acesteia în fața organului de urmărire penală, cu excepția cazurilor de reținere a persoanei nemijlocit în baza ordonanței organului de urmărire penală[13].

După reținerea faptică a persoanei urmează reținerea procesual penală, perfectată printr-un proces verbal de reținere. La general, reținerea procesual penală include nu numai întocmirea procesului verbal de reținere, dar și audierea și percheziția corporală a bănuțitului.

După aducerea bănuțitului la organul de urmărire penală, în termen de până la 3 ore de la momentul privării lui de libertate, se întocmește un proces-verbal de reținere, în care se indică temeiurile, motivele, locul, anul, luna, ziua și ora reținerii, fapta săvârșită de persoana respectivă, rezultatele percheziției corporale a persoanei reținute, precum și data și ora întocmirii procesului-verbal. Procesul-verbal se aduce la cunoștința persoanei reținute, totodată ei i se înmânează în scris informația despre

drepturile prevăzute în art. 64 din Codul de procedură penală a Republicii Moldova. Procesul-verbal de reținere se semnează de către persoana care l-a întocmit și de persoana reținută. În termen de până la 3 ore de la reținere, persoana care a întocmit procesul-verbal prezintă procurorului o comunicare în scris referitoare la reținere.

Procesul-verbal de reținere are o natură juridică contradictorie și complicată. Art. 104 din fostul Cod de procedură penală al Republicii Moldova, aprobat prin Legea din 24 martie 1961, atribuia reținerea la categoria acțiunilor de urmărire penală. Notoriul savant rus M. S. Strogovici, ca și alți savanți, caracterizau procesul-verbal de reținere ca fiind un mijloc de probă aparte[14]. Alți savanți pun accentul asupra naturii juridice duble a reținerii, caracterizând-o ca fiind, în același timp și măsură de constrângere procesual-penală și acțiune de urmărire penală[15].

În art. 93, alin. 2 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova procesul-verbal de reținere a bănuțului nu este indicat în calitate de mijloc de probă. În același timp, este absolut clar că informațiile care se conțin în procesul-verbal de reținere pot avea o importanță probatorie avansată pentru cauza penală. La aceste informații se atribuie: locul, timpul, circumstanțele reținerii bănuțului, precum și alte momente.

Bănuțul reținut urmează a fi audiat în conformitate cu prevederile art. 103 și 104 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, dacă el acceptă să fie ascultat. Până la audierea bănuțului, acesta are dreptul la discuții confidențiale cu apărătorul.

Un anumit interes, sub aspectul audierii bănuțului, prezintă practica judiciară din SUA de realizare a acțiunilor de urmărire penală în privința persoanelor reținute ca fiind bănuțite în săvârșirea infracțiunilor. Regulile Miranda (Miranda rule), instituite de către Curtea Supremă a SUA sunt orientate spre asigurarea drepturilor persoanei în procesul realizării actului de audiere a celui reținut. Aceste reguli stabilesc că „persoana urmează a fi preîntâmpinată, până la inițierea actului de audiere, asupra următoarelor momente: 1) că ea are dreptul de a păstra tăcerea; 2) că totul ce va fi spus de persoană, poate fi folosit pe viitor împotriva acesteia în judecată; 3) că ea are dreptul de a beneficia de asistența unui avocat; 4) că dacă nu este în stare de a-și permite serviciile unui avocat, atunci îi va fi desemnat un avocat din momentul când va dori bănuțul, până la inițierea actului de audiere... Până la momentul când acuzarea nu va dovedi în judecată că asemenea explicații au fost făcute și că persoana a refuzat de a se folosi de drepturile sale, probele acumulate în rezultatul audierii nu vor putea fi aplicate, folosite în detrimentul bănuțului[16]”. Ar fi binevenit să fie fixate anumite reguli similare și în legea de procedură penală a Republicii Moldova în vederea asigurării drepturilor și libertăților persoanelor reținute ca fiind bănuțite în comiterea infracțiunilor.

Cu referire la momentul epuizării reținerii ca măsură de constrângere procesual-penală, ținem să menționăm că, în conformitate cu art. 166, alin. 7 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, persoana reținută, până la expirarea termenului prevăzut de lege, trebuie să fie adusă cât mai curând posibil din momentul reținerii

în fața judecătorului de instrucție pentru a fi examinată chestiunea arestării sau, după caz, a eliberării acesteia. Procurorul, la rândul său, în termenele prevăzute de lege, fie că va emite o ordonanță privind eliberarea persoanei reținute, sau, după caz, poate veni cu un demers către judecătorul de instrucție, solicitând aplicarea măsurii de arest preventiv în privința bănuțului reținut.

Cu titlu de concluzie laconică, menționez că nu ne-am referit nici pe departe la toate aspectele existente în practica și teoria aplicării reținerii în calitatea sa de măsură de constrângere procesual-penală. Ne-am străduit să acordăm atenția cuvenită doar anumitor aspecte, nepretinzând să efectuăm o examinare și o cercetare exhaustivă a tuturor problemelor ce apar în procesul reținerii persoanelor bănuțite în comiterea infracțiunilor. În acest sens, este necesară o amplă cercetare științifică continuă, complexă și o reglementare juridică detaliată a instituției reținerii, în special în vederea stabilirii limitelor admisibile ale îngrădirii libertății și inviolabilității persoanei în procesul aplicării acestei măsuri de constrângere procesual-penală.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- [1] Jidovu Nicu. Drept procesual penal. Ediția 2. Ed. C. H. BECK. București, 2007, p. 248.
- [2] Григорьев В. Н. Задержание подозреваемого. Изд. ЮриИнфор. М., 1999, с. 65.
- [3] Zubco Valeriu, Avram Mihail, Gheorghita Mihail ș.a. Protecția drepturilor omului la aplicarea măsurilor procesuale de constrângere. Ed. ARC. Chișinău, 2006, p. 59.
- [4] Osoianu Tudor, Orindaș Victor. Procedura penală. Ed. Academia Ștefan cel Mare a MAI al Republicii Moldova. Chișinău, 2005, p. 189.
- [5] Терегулова А. А. Правовое положение подозреваемого в уголовном процессе России. Диссертация кандидата юридических наук. Челябинск, 2008, с. 48.
- [6] Веретенников И. А. Задержание подозреваемого как комплексный правовой институт. Автореферат кандидата юридических наук. М., 2001, с. 14.
- [7] Ольшевский А. В. Задержание подозреваемого как мера уголовно-процессуального принуждения. Диссертация кандидата юридических наук. М., 2006, с. 11.
- [8] Această reținere faptică este înlinită, în special, în legislația Marii Britanii și a SUA sub denumirea de arest civil.
- [9] Уайнреб Л. Л. Отказ в правосудии. Уголовный процесс в США. М., 1985, с. 51.
- [10] În cazul dat, deja este vorba despre reținerea procesual penală (juridică)
- [11] Мельников Ю. В. Обеспечение прав граждан в ходе досудебного производства. М., 2006, с. 366.
- [12] Стандарты Европейского Суда по Правам Человека и российская правоприменительная практика: Сборник аналитических статей. / Под редакцией М. Р. Воскобитовой. М., 2005, с. 203.
- [13] Буланова Н. В. Заключение под стражу при предварительном расследовании преступлений. М., 2005, с. 117.
- [14] Строгович М. С. Курс советского уголовного процесса. Т. I. Основные положения науки советского уголовного процесса. М., 1968, с. 458.
- [15] Быков В. М. Актуальные проблемы уголовного производства. Казань, 2008, с. 157.
- [16] Махов В., Пешков М. Правила Миранды подвергаются критике. // Российская Юстиция, 2000, № 1, с. 55.

● **HRONICUL HOTĂRĂRILOR PRONUNȚATE DE CEDO ÎMPOTRIVA REPUBLICII MOLDOVA**

La 22 aprilie 2014, CEDO a făcut publică hotărârea **Tripăduș c. Moldovei**, cererea nr. 34382/07.

În cauza **Tripăduș c. Moldovei**, reclamantul este Anatolie Tripăduș născut în 1957 din Bălți.

Reclamantul a fost implicat cu O.I. și N.N., într-o serie de tranzacții comerciale complexe pentru construirea de către o companie de construcții a unor imobile în Chișinău.

La 29 martie 2004, L.B. și S.F. au fondat a companie, în care au deținut cote egale, stabilind un capital inițial de 5,400 MDL. La 17 decembrie 2004 L.B. a vândut lui S.F. zece procente din acțiuni, și la 11 februarie 2005 a vândut lui F.M. patruzeci la sută din acțiuni, tranzacțiile fiind înregistrate la Camera Înregistrării de Stat.

La 14 februarie 2006, N.N., în numele lui F.M., a inițiat o acțiune împotriva lui S.F. de excludere a acestuia din acționari, pe motiv că nu a plătit pentru acțiunile sale.

La 15 martie 2006, instanța de judecată a admis acțiunea și a dispus excluderea lui S.F., F.M. devenind unicul acționar. La 31 martie 2006 hotărârea a devenit definitivă și camera înregistrării de stat a operat modificările corespunzătoare în actele de constituire a companiei.

La 31 martie 2006, F.M. a vândut la două persoane cincizeci procente din acțiunile sale. La 01 aprilie 2006 V.S. a cumpărat o parte din acțiunile acestora, precum și alte douăzeci procente din acțiunile lui F.M. La 2 aprilie 2006 V.S. a vândut toate acțiunile sale altor trei persoane, reprezentat de către O.I. La aceeași dată F.M. a vândut zece procente din acțiunile sale lui O.I.

La 03 aprilie 2006 Camera înregistrării de stat o înregistrat o creștere de € 3,024,000 din capitalul social al companiei.

La o dată nespecificată în anul 2006 S.F. a depus apel la hotărârea din 15 martie 2006. Prin decizia Curții de Apel din 30 mai 2006 a respins apelul declarat.

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 11 iulie 2006 cauza a fost trimisă la rejudecare.

La 02 august 2006, a fost înaintată o acțiune reconvențională a lui S.F. către F.M., privind anularea tuturor actelor de excludere a asociaților și recunoașterea în calitate de fondator unic.

La 22 septembrie 2006, Curtea de Apel Chișinău a respins acțiunea principală și a admis acțiunea reconvențională. Curtea Supremă de Justiție a menținut fără modificări decizia instanței de apel.

Inițierea urmăririi penale și reținerea reclamantului

La 26 mai 2006, S.F. a depus o plângere la procuratură, denunțând pretinsa excludere ilegală din acționarii companiei și deposedarea de acțiunile sale.

La 09 iunie 2006, de către Centrul Anticorupție a fost inițiată o urmărire penală.

La 03 mai 2007, a fost autorizată o percheziție la domiciliul reclamantului din Bălți. La 04 mai 2007 în cadrul percheziției a fost ridicată o copie a certificatului de înregistrare a societății.

La 19 iunie 2007, reclamantul a fost reținut și plasat în izolator de detenție.

La 22 iunie 2007, procuratura anticorupție a înaintat un demers privind eliberarea mandatului de arest în privința reclamantului.

Judecătoria Buiucani a eliberat un mandat de arest în privința reclamantului pentru un termen de 10 zile. Reclamantul a contestat mandatul de arest.

La o dată nespecificată, avocații reclamantului au înaintat recuzare procurorului responsabil de acest caz.

În aceeași zi procurorul a informat avocații reclamantului despre audierile reclamantului și obligativitatea prezenței. La ziua și ora indicată procurorul respectiv nu a venit, avocații au cerut în scris informația despre ora și locul a următorului act procesual.

La 28 iunie 2007, procurorul responsabil de caz, în prezența a unui avocat din oficiu, a înaintat reclamantului învinuirea.

La 28 iunie 2007, Curtea de Apel Chișinău a respins recursul reclamantului la încheierea de eliberare a mandatului de arest. După ședință reclamantul a pierdut cunoștință și a fost dus cu ambulanța la un spital din Chișinău cu diagnosticul de infarct cerebral.

La 28 iunie 2007, procurorul a înaintat un demers privind prelungirea mandatului de arest pentru 30 de zile. Instanța de judecată a admis demersul procurorului. Cererea de recurs la încheierea instanței de fond a fost respinsă.

La 12 iulie 2007, unul din avocații reclamantului au înaintat o cerere de înlocuire a măsurii preventive față de reclamant.

La 16 iulie 2007, procurorul a înaintat un demers privind prelungirea mandatului de arest pentru 30 de zile.

La 19 iulie 2007, instanța de judecată a admis demersul privind prelungirea arestului reclamantului pe un termen de 20 de zile. Cererea de recurs la încheierea instanței de fond a fost respinsă.

La 03 august 2007, procurorul a înaintat un demers privind prelungirea mandatului de arest pentru 30 de zile. La 06 august 2007 instanța de judecată a admis demersul privind prelungirea arestului reclamantului pe un termen de 20 de zile. Cererea de recurs la încheierea instanței de fond a fost respinsă.

La 28 august 2007, a fost extins pentru a patra oară termenul arestului preventiv a reclamantului.

Prin ordonanța din 30 august 2007 a fost încetată investigația privind pretinsa maltratare a reclamantului

la reținerea acestuia, pe motiv că forța folosită de poliție nu a depășit limitele legale și că nu ar fi avut loc pentru a alte manifestări de violență.

La 31 octombrie 2007, Procuratura generală a anulat ordonanța din 30 august 2007, reținând investigația ca fiind superficială.

La 26 decembrie 2007 din nou a fost încetată investigația privind pretinsa maltratare a reclamantului. Reclamantul nu a contestat această ordonanță.

În fața Curții, invocând art. 3 CEDO, reclamantul s-a plâns de maltratare la reținerea acestuia din 19 iunie 2007 și lipsa investigației în acest sens. De asemenea, pe motivul transferului de la spitalul municipal la spitalul din penitenciar și lipsa asistenței medicale corespunzătoare reclamantul a fost supus unui tratament care este contrar art. 3 CEDO. În final, antrenarea unui avocat din oficiu este un act de intimidare din partea procurorului, tratament contrar art. 3 CEDO. În continuare, invocând art. 5.1 CEDO, reclamantul s-a plâns că reținerea și detenția sa nu s-a bazat pe o suspiciune rezonabilă că ar fi comis infracțiunea imputată; detenția ulterioară ca ilegală, etc. De asemenea, invocând art. 5.3 CEDO, reclamantul s-a plâns de lipsa motivelor suficiente și relevante ce ar justifica detenția acestuia; desfășurarea ședințelor în absență, neaudierea părții vătămate, etc. În final, reclamantul s-a plâns de refuzul autorităților de a admite demersul avocaților săi de audiere a părții vătămate și examinarea documentelor invocate de acuzare în susținerea detenției provizorii.

Curtea a constatat, în unanimitate, **violarea art. 5.4 CEDO, egalitatea armelor și contradictorialitatea**. Ea a notat că nu a fost contestat de părți că apărarea nu a avut acces la unele elemente din dosarul privind arestarea provizorie, printre altele, înregistrarea unor convorbiri telefonice, etc. De asemenea, ea a notat că reclamantul nu a avut acces la documentele privind percheziția domiciliului, etc.

De asemenea, Curtea a observat că Curtea de Apel Chișinău nu a justificat refuzul demersului apărării de audiere a părții vătămate, etc.

Curtea a concluzionat că alegația reclamantului privind maltratarea acestuia la reținere și lipsa investigației în acest sens este vădit nefondată și trebuie respinsă ca inadmisibilă în temeiul articolului 35 § 3 și 4 din Convenție. Ea a notat în această privință că leziunile depistate pe corpului reclamantului au fost superficiale și ele sunt în concordanță cu afirmația că reclamantul a opus rezistență și că investigația a fost corespunzătoare circumstanțelor.

De asemenea, au fost respinse alegațiile reclamantului privind transferul în spitalul din penitenciar, lipsa asistenței medicale corespunzătoare și antrenarea unui avocat din oficiu, etc.

Reclamantul a cerut EUR 18,500 cu titlu de prejudiciu material, EUR 200,000 cu titlu de prejudiciu moral și EUR 6,000 cu titlu de costuri și cheltuieli.

Curtea a acordat suma de EUR 2,000 cu titlu de prejudiciu moral și EUR 2,000 cu titlu de costuri și cheltuieli.

Hotărârea Gavriliță c. Moldovei

La 22 aprilie 2014, CEDO a făcut publică hotărârea Gavriliță c. Moldovei, cererea nr. 22741/06

În cauza **Gavriliță c. Moldovei**, reclamantii sunt Vasile și Victor Gavriliță.

Plângerile de maltratare ale primului reclamant

La 22 octombrie 2001, judecătoria Rîșcani a emis un mandat de arest pe numele primului reclamant, suspectat de comiterea unui viol.

La 8 aprilie 2004, la ora 13.30 primul reclamant a fost arestat de către ofițerii de poliție. El a opus rezistență răbind doi polițiști cu un cuțit. Poliția a aplicat forța lovindu-l cu picioarele pe reclamant.

Potrivit reclamantului, el a fost plasat în arest la batalionul de forțe speciale din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, unde a fost supus relexor tratamentelor. În particular, el a fost suspendat de o bară de fier, cu mâinile și picioarele legate, în poziția de rândunică. Apoi, el a fost electrocutat. Reclamantul a pretins că în timpul maltratării el a fost filmat de către un ofițer de poliție.

Potrivit unei scrisori ai Centrului Național de Medicină de Urgență din 5 noiembrie 2008, primul reclamant a fost internat la 8 aprilie 2003 ora 19.10 cu diagnosticul plagă primară cauzată de o armă de foc la piciorul stâng. Primul reclamant a fost operat și glonțul i-a fost extras. După intervenția chirurgicală primul reclamant a fost transferat la un spital pentru deținuți.

La 9 aprilie 2003, procurorul responsabil de cauză a întocmit un proces-verbal de reținere pe numele reclamantului indicând ora 14.25.

În aceeași zi, primul reclamant a fost interogat e către poliție.

La o dată nespecificată în luna aprilie 2003 primul reclamant a fost transferat la Comisariatul General de Poliție. Potrivit reclamantului, dânsul era transferat cu regularitate la sediul batalionului de forțe speciale unde era maltratată, ținut într-o celulă fără apă, pat, saltea, etc. El a afirmat că și-a pierdut cunoștința de câteva ori.

Potrivit acestuia, el nu a putut obține medicamente necesare pentru a se trata în urma maltratărilor.

La o dată nespecificată, primul reclamant a depus o plângere procuraturii denunțând maltratarea sa și detenția ilegală. La 20 iunie 2006 procuratura nu a decis să nu dea curs urmăririi penale.

La 1 august 2006, judecătoria Râșcani a lăsat în vigoare decizia procurorului din 20 iunie 2006.

Contextul plângerii celui de-al doilea reclamant

La 1 și 2 noiembrie 2005, reclamantii și un terț au comis un furt dintr-o vilă de la periferia or. Chișinău. Ei au intrat în posesia a 320.000 dolari SUA, 20.000 EURO și aur.

La o dată nespecificată reclamantii au fost dați în urmărire generală.

Plângerile de maltratare pe timpul arestării și detenției ai celui de-al doilea reclamant

Potrivit reclamantului, el a fost arestat la 28 decembrie 2005 în Ucraina de către ofițeri de poliție din Republica Moldova și a fost transportat în portbagajul mașinii până în Moldova. Potrivit reclamantului, el a fost torturat în timpul reținerii și pe parcursul transportării până

în Moldova. În particular, reclamantul menționează că a fost bătut la vamă, apoi la Căușeni a fost târât la pământ atașat de un automobil pentru a spune unde să afle fratele său și unde au ascuns banii furați, după care ofițerii l-ar fi împușcat în picioare cu gloanțe de cauciuc, iar de rănilor provocate polițiștii își stingeau țigările aprinse. De asemenea, ofițerii i-ar fi pus pistolul în gură amenințându-l cu moartea. Reclamantul și-a pierdut cunoștința de mai multe ori. El spune că a fost dus într-un garaj amplasat în mun. Chișinău, unde a fost dezbrăcat și bătut cu bastoane de cauciuc, apoi ofițerii i-ar fi pulverizat picioarele cu benzină și l-au amenințat că-i vor da foc.

În aceeași zi, la 28 octombrie 2005 reclamantul a fost adus la Comisariatul General de Poliție din or. Chișinău, unde de asemenea potrivit lui a fost torturat. În particular, el a fost suspendat de o bară metalică, iar urechile și degetele sale erau legate de niște fire electrice.

Reclamantul a afirmat că a fost examinat de 5 ori de medicii legiști, dar nu a putut fi spitalizat din cauza că lipsea aprobarea organului de urmărire penală.

La 3 și 4 ianuarie 2006, reclamantul i-a început să-i curgă sânge din urechi și nas și a fost transportat de urgență la spital. Ulterior, contrar voinței medicilor, reclamantul a fost transportat la Comisariatul de poliție unde a continuat să primească îngrijiri medicale.

Reclamantul a mai susținut că a fost deținut în condiții inumane, fără a avea întrevederi cu avocatul său și familia.

La 24 martie 2006, reclamantul a fost transferat în Penitenciarul nr. 13.

Reținerea și detenția provizorie a celui de-al doilea reclamant

Între timp, ofițerul de poliție responsabil de acest caz a întocmit, la Comisariatul general de Poliție, la 5 ianuarie 2006 un proces-verbal de reținere pentru cel de-al doilea reclamant. Potrivit acestui proces-verbal reținerea reclamantului a avut loc în aceeași zi la orele 10.20 și reclamantul a fost informat în prezența unui avocat, că este bănuit de comiterea unui jaf în proporții deosebit de mari.

La 6 ianuarie 2006 Judecătoria Râșcani a admis cererea procurorului de a-l plasa pe reclamant în arest pentru o perioadă de 10 zile.

Plângerea celui de-al doilea reclamant în legătură cu relele-tratamente.

La 23 mai 2006, reclamantul a adresat o scrisoare deschisă mai multor autorități, inclusiv Parlamentului susținând că este o victimă a torturii.

La 22 iunie 2006, procurorul a emis o ordonanță de neîncepere a urmăririi penale pe motivul lipsei componenței de infracțiune. Reclamantul a atacat această ordonanță, însă la 1 august 2006 judecătoria Râșcani a lăsat-o fără modificări.

Condamnarea penală a reclamantilor în legătură cu jaful comis în luna noiembrie 2005

La 26 decembrie 2006, judecătoria Botanica a condamnat reclamantul de comiterea infracțiunii de jaf, fiindu-le aplicat primului reclamant pedeapsa de 17 ani de închisoare, iar celui de-al doilea 10 ani și jumătate.

Curtea de Apel Chișinău, la 2 iulie 2009 a admis parțial apelurile declarate de reclamantii reducându-le pedeap-

sa după cum urmează: 7 ani și 3 luni și respectiv 7 ani și 6 luni.

Acțiunea civilă împotriva Statului privind compensarea prejudiciilor cauzate în urma maltratării.

La o dată nespecificată, reclamantul a depus o acțiune civilă împotriva Ministerului Finanțelor, Procuraturii Generale și Ministerului Afacerilor Interne privind repararea prejudiciului cauzat de pe urma relexorilor tratamente. Ei s-au plâns de asemenea că au fost deținuți ilegal, în lipsa unui mandat de arest pe numele său.

La 4 septembrie 2009, Judecătoria Râșcani a admis parțial acțiunea constatând că a existat o violare a art. 3,6 și 13 CEDO și le-a acordat cu titlu de prejudiciu moral 500 lei primului reclamant și 1000 lei celui de-al doilea reclamant.

Reclamantul și procurorul au depus apel.

La 3 martie 2010, Curtea de Apel Chișinău a admis apelul procurorului și a încetat procedura pe motiv că această acțiune nu este de competența instanțelor civile, ci a judecătorului de instrucție.

Reclamantul au depus recurs.

Printr-o decizie a Curții Supreme de Justiție din 23 februarie 2011 a casat decizia instanței de apel cu trimiterea pricinii la rejudecare în prima instanță.

La 7 iunie 2011, Curtea de Apel Chișinău a respins apelurile reclamantilor și a procurorului și a menținut hotărârea primei instanțe din 4 septembrie 2009.

Alte proceduri în privința primului reclamant.

Condamnarea penală în lipsa reclamantului

Printr-o hotărâre din 29 septembrie 2005, judecătoria Călărași a condamnat reclamantul în absența la 15 ani de închisoare pentru comiterea mai multor jafuri.

Avocatul reclamantului a depus apel.

Printr-o hotărâre din 22 decembrie 2005, Curtea de Apel Chișinău a menținut sentința de condamnare.

La 23 mai 2006, reclamantul a depus recurs solicitând rejudecarea cauzei. La 28 iunie 2006 Curtea Supremă de Justiție a declarat recursul inadmisibil.

La o dată nespecificată, reclamantul a depus un recurs în anulare împotriva deciziilor pronunțate anterior. La 19 februarie 2007 Curtea Supremă de Justiție a admis recursul în anulare și a trimis cauza la rejudecare în instanța de apel.

La 17 decembrie 2007, Curtea de Apel Chișinău l-a condamnat pe reclamant la 6 ani de închisoare.

Printr-o decizie definitivă din 29 februarie 2009 Curtea Supremă de Justiție a admis parțial recursul în anulare al reclamantului, a recalificat fapta sa și a condamnat reclamantul la 3 ani privațiune de libertate. În aceste proceduri, reclamantul a fost asistat de către un avocat.

Acțiunea civilă împotriva ziarului Z.

La o dată nespecificată, reclamantul a depus o acțiune civilă de defăimare împotriva ziarului Z., pe motivul publicării unui articol din 21 iulie 2005, care relatează că reclamantul ar fi fost implicat în careva acte de corupție din justiție moldovenească.

Reclamantul nu a informat Curtea despre soarta acestui dosar.

Invocând articolele 2, 3, 6 și 8 CEDO, în fața Curții, reclamantii s-au plâns de relele tratamente la care au fost supuși și de lipsa unei anchete efective. Ei s-au mai plâns în substanță că au fost deținuți fără un mandat legal în diferite perioade de timp. Reclamantii s-au plâns în baza art. 6 CEDO că au fost defavorizați în raport cu procuratura. Primul reclamant s-a plâns de violarea art. 5, 6 și 13 CEDO pe motiv că a fost condamnat în absența de Curtea de Apel Chișinău la 25 decembrie 2005. Invocând art. 8, 10 și 14 CEDO, primul reclamant s-a plâns în final că ziarul Z. a publicat informații defăimătoare despre el.

În ianuarie 2012, a fost făcută publică decizia de admisibilitate, în care Curtea nu s-a pronunțat asupra admisibilității plângerilor în temeiul art. 3 și 5 CEDO și a considerat necesar să le comunice Guvernului Moldovei în conformitate cu art. 54 § 2 b).

În ceea ce privește pretinsa alegație în temeiul art. 6 CEDO, Curtea nu a găsit vreo aparență de violare a drepturilor și libertăților garantate de Convenție și a declarat acest capăt de cerere nefondat și l-a radiat în temeiul art. 35 §§ 3 și 4 CEDO. Restul plângerilor au fost declarate inadmisibile.

Curtea a constatat în unanimitate **violarea art. 3 CEDO**, constatând că instanțele naționale au recunoscut încălcarea drepturilor reclamantilor, în special că aceștia au fost supuși relexelor de către poliție și ineficiența anchetei în acest sens.

Curtea a notat că părțile nu au contestat concluziile instanțelor naționale, prin urmare chestiunea ce urma a fi examinată de ea este cuantumul compensațiilor acordate la nivel național. Ea a remarcat faptul că Curtea Supremă de Justiție a acordat reclamantilor echivalentul a 900 de euro și că această sumă este considerabil mai mică decât sumele acordate de Curte în cazurile similare împotriva Republicii Moldova (a se vedea, *Gorea c. Moldovei*, nr. 6343/11, § 48, 23 iulie 2013, și *Gasnov c. Moldovei*, nr. 39441/09, § 60, 18 decembrie 2012).

Curtea a constatat în unanimitate **violarea art. 5 § 1 CEDO**, notând că instanțele naționale au constatat că al doilea reclamant a fost reținut, probabil, cu câteva zile înainte de data oficială de plasare în custodie, 05 ianuarie 2006. Astfel instanțele naționale au recunoscut, a existat o încălcare a articolului 5 § 1 CEDO în ceea ce privește al doilea reclamant.

Primul reclamant a cerut EUR 35,000 cu titlu de prejudiciu moral, al doilea reclamant a cerut EUR 30,000 cu titlu de prejudiciu moral și EUR 1,000 cu titlu de costuri și cheltuieli.

Curtea a acordat primului reclamant suma de EUR 9,000 cu titlu de prejudiciu moral, celui de al doilea reclamant suma de EUR 10,000 cu titlu de prejudiciu moral și EUR 140 cu titlu de costuri și cheltuieli.

Hotărârea Radu c. Moldovei din 15 04 2014

În cauza **Radu c. Moldovei**, reclamanta Liliانا Radu, la momentul evenimentelor era lector la Academia de Poliție. La o dată nespecificată ea a fost supusă unei însămânțări artificiale la o clinică de fertilitate pe lângă Ministerul Sănătății și a rămas însărcinată. Între 4 și 20 august 2003 re-

clamanta a fost internată în rezultatul unui risc de a pierde sarcina și ulterior a fost supravegheată de doctor și a primit tratamentul necesar. Se pare că starea de sănătate a reclamantei o impunea să lipsească de numeroase ori de la serviciu și certificatele medicale indicau că absențele sale se datorau sarcinii și a riscului de a o pierde.

La 5 noiembrie 2003, angajatorul reclamantei a cerut, de la clinica unde reclamanta primea tratament, informația despre motivele concediului său medical. În scrisoarea din 7 noiembrie 2003 clinica a informat angajatorul reclamantei că ea era însărcinată cu gemeni, ca rezultat al însămânțării artificiale, că exista riscul de a pierde sarcina și că reclamanta are hepatită B. Fișa de observare a reclamantei a fost atașată la scrisoare.

Din cele relatate de reclamantă, informația prezentată de clinică a devenit rapid cunoscută staff-ului Academiei de Poliție, și chiar studenților. Ca rezultat al stresului reclamanta a pierdut sarcina câteva zile mai târziu. Soțul ei, care era de asemenea angajat al Academiei de Poliție, a fost nevoit să-și schimbe locul de muncă.

La 4 februarie 2004 reclamanta a inițiat proceduri împotriva clinicii de fertilitate, Academiei de Poliție și Ministerului Afacerilor Interne solicitând compensații pentru încălcarea dreptului la respectul vieții private. De asemenea, ea a solicitat compensarea prejudiciului material pentru costul însămânțării artificiale.

La 6 iulie 2004, judecătoria Centru a respins cererea reclamantei motivând că divulgarea informației de către clinica de fertilitate a fost legală, deoarece angajatorul reclamantei a pornit o investigație pe cazul dat. Reclamanta a depus apel și a argumentat, inter alia, că potrivit art. 12 al Legii cu privire la ocrotirea sănătății reproductive și planificarea familială, toată informația legată de sănătatea reproductivă a pacienților este confidențială.

La 2 noiembrie 2006, Curtea de Apel Chișinău a casat hotărârea primei instanțe și a admis acțiunea reclamantei. Clinica de fertilitate, Academia de Poliție și Ministerul Afacerilor Interne au fost obligate la plata prejudiciului moral în mărime de 20,000 lei, 15,000 lei și respectiv 7,000 lei. Prejudiciul material a fost refuzat ca nefondat. Și reclamanta și pârâții au depus recurs.

La 10 mai 2007, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul depus de clinica de fertilitate și a respins acțiunea reclamantei. Instanța a reținut că clinica era în drept să divulge informația despre starea sănătății a reclamantei deoarece angajatorul trebuia să stabilească dacă concediul medical al reclamantei era justificat.

În fața Curții reclamanta s-a plâns de violarea art. 8 CEDO, deoarece Statul respondent nu i-a asigurat dreptul său la respectarea vieții private, în rezultatul respingerii de Curtea Supremă de Justiție acțiunii sale împotriva clinicii de fertilitate. Reclamanta s-a mai plâns de violarea art. 6 CEDO invocând că procedurile naționale au fost inechitabile, deoarece decizia Curții Supreme de Justiție a fost una arbitrară și pentru că instanțele nu i-au acordat compensații pecuniare.

Curtea a constatat în unanimitate violarea art. 8 CEDO. Ea a notat că relevarea informației către angajatorul reclamantului a unor detalii senzitive cum este sarcina aces-

teia, starea sănătății și tratamentul primit constituie o ingerință în dreptul la respectul vieții private.

În observațiile sale Guvernul s-a referit la art. 8 din Legea privind accesul la informație, care în opinia acestuia constituia bază legală a ingerinței. De fapt, Curtea Supremă de Justiție doar a menționat că instituția medicală era în drept să releve informația către angajatorul reclamantului, fără a menționa careva prevedere legală în acest sens.

Chiar și dacă se presupune că Curtea Supremă a avut în vedere prevederile respective, Curtea a notat că potrivit prevederii menționate doctoul nu este în drept să releve informația de caracter personal, chiar și către angajator, fără consimțământul reclamantului.

Curtea a notat că, de fapt, toate prevederile legislației naționale și internaționale interzic expres relevarea informației respective, chiar sub riscul răspunderii penale. Corespunzător ingerință denunțată nu era în conformitate cu legislația în sensul art. 8 CEDO.

Reclamanta a cerut EUR 10,000 cu titlu de prejudiciu moral și EUR 1,440 cu titlu de costuri și cheltuieli.

Curtea a acordat suma de EUR 4,500 cu titlu de prejudiciu moral și EUR 1,440 cu titlu de costuri și cheltuieli.

Hotărârea KENZIE GLOBAL LIMITED c. Moldovei, cererea nr. 287/07 din 08 04 2014

La data de 08 aprilie 2014 CEDO a făcut publică hotărârea KENZIE GLOBAL LIMITED c. Moldovei, cererea nr. 287/07

În cauza KENZIE GLOBAL LIMITED c. Moldovei, cererea nr. 287/07, compania reclamantă KENZIE GLOBAL LIMITED este înregistrată în Marea Britanie.

La momentul evenimentelor, compania reclamantă era creditor al companiei C., care, la rândul său, era creditor al companiei P. La 1 octombrie 2005 compania reclamantă și compania C. au convenit că datoria companiei P. față de compania C. a fost transmisă companiei reclamante în locul datoriei companiei C. față de compania reclamantă.

Mai târziu compania P. a falimentat și a fost pornită procedura de insolvabilitate. La 10 mai 2006 compania reclamantă a solicitat judecătoriei Economice de circumscripție să înlocuiască compania C. în locul său în lista creditorilor companiei P., făcând referire la acordul din 1 octombrie 2005.

La 5 iunie 2006, Judecătoria economică de circumscripție a examinat cauza și a admis cererea companiei reclamante. În rezultat compania reclamantă a înlocuit compania C. în lista creditorilor companiei P. cu o datorie de 14,015,000 Lei (echivalentul al 901,000 EURO).

La 16 octombrie 2006, compania C. a depus un apel împotriva ambelor decizii invocând, inter alia, că persoana care a semnat acordul din 1 octombrie 2005 a acționat ultra vires.

La 9 noiembrie 2006, Curtea Supremă de Justiție a examinat recursul depus de compania C., fără a cita compania reclamantă. Curtea Supremă de Justiție a admis recursul, fiind casată decizia instanței inferioare. Decizia Curții Supreme de Justiție a fost definitivă și compania reclamantă a fost exclusă din lista creditorilor companiei P.

În fața Curții compania reclamantă s-a plâns în baza art. 6 CEDO și a Protocolului nr. 1 că procedurile nu au fost

echitabile, deoarece nu a fost citată compania în ședința Curții Supreme de Justiție și că ultima a decis să o excludă din lista creditorilor companie C. cu toate că acordul din 1 octombrie 2005 era valabil. În Rezultat compania reclamantă pretinde că a pierdut posibilitatea de a recupera datoria sa de la compania P.

Curtea a constatat, în unanimitate, violarea art. 6 CEDO, dreptul la un proces echitabil. Ea a notat că Curtea Supremă a anulat o hotărâre favorabilă reclamantilor, emisă de instanța inferioară, după reexaminarea fondului cauzei și reevaluarea circumstanțelor de fapt, în cadrul ședinței la care nu a fost citată compania reclamantă.

Curtea a considerat că, ca o chestiune a unui proces echitabil, o astfel de reexaminare nu putea avea loc fără a oferi companiei reclamante posibilitatea de a-l prezenta poziția sa, în special avându-se în vedere prezența celorlalte părți la ședință și prezentarea pozițiilor acestora. Ea a concluzionat că compania reclamantă nu i s-a oferit posibilitate de a prezenta cauza în fața Curții Supreme de Justiție.

Restul alegațiilor companiei reclamante au fost respinse ca vădit neîntemeiate.

Compania reclamantă a cerut EUR 1,909,946 cu titlu de prejudiciu material, EUR 50,000 cu titlu de prejudiciu moral și EUR 10,000 cu titlu de costuri și cheltuieli.

Curtea a acordat suma de EUR 3,600 cu titlu de prejudiciu moral și EUR 1,500 cu titlu de costuri și cheltuieli.

Hotărârea privind satisfacția echitabilă în cauza Eugenia și Doina Duca c. Moldovei din 08 04 2014 CEDO a pronunțat hotărârea privind satisfacția echitabilă în cauza Eugenia și Doina Duca c. Moldovei

La 08 aprilie 2014, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Curtea) a pronunțat hotărârea cu privire la satisfacția echitabilă în cauza Eugenia și Doina Duca c. Moldovei (cererea nr. 75/07).

Anterior, la 3 martie 2009 („hotărârea principală”), Curtea a decis că a existat încălcarea drepturilor reclamantilor prevăzute de art. 6 § 1 CEDO (dreptul la un proces echitabil) și de art. 1 Protocolul nr. 1 la CEDO (protecția proprietății), pe motivul admiterii unei cereri de revizuire.

Curtea a rezervat chestiunea privind aplicarea art. 41, satisfacția echitabilă, pentru o hotărâre separată.

Reclamantii au cerut EUR 1,428,251 cu titlu de prejudiciu material, EUR 1,500,000 cu titlu de prejudiciu moral și EUR 5,347 cu titlu de costuri și cheltuieli.

Curtea a acordat celui de al doilea reclamant suma de EUR 50,000 cu titlu de prejudiciu, în rest cerințele reclamantilor au fost respinse.

Hotărârea Timuș și Țaruș c. Moldovei și Segheti c. Moldovei din 15 10 2013

La 15 octombrie 2013 CEDO a pronunțat hotărârea Timuș și Țaruș c. Moldovei și hotărârea Segheti c. Moldovei.

În cauza Timuș și Țaruș c. Moldovei, reclamantii sunt Serghei Timuș și Victoria Țaruș.

La data de 14 martie 2009, fratele reclamantilor Alexei Vlasi a fost omorât în urma unei acțiuni operative a poliției.

La 14 martie 2009, aproximativ la orele 22.20., trei ofițeri de poliție îmbrăcați în civil au intrat într-un bloc pentru a aresta un suspect. În scară, dâșii au întâlnit un grup din 5 persoane, dintre care doi bărbați și trei femei, care coborau treptele. Nimeni din acele 5 persoane nu era suspectat de poliție.

Unul dintre polițiști imediat l-a reținut pe unul din bărbați G. Alexei Valsi și una din femei, membră a grupului, care a văzut incidentul deoarece se afla câteva trepte mai sus. Doi dintre polițiști s-au luat în goană după Alexei Vlasi și l-au prins. Imediat după aceasta, unul dintre polițiști l-a împușcat pe Alexei Vlasi în cap. Alexei Vlasi a decedat la fața locului.

După aceasta a avut loc o investigație unde au fost interogați toți martorii, precum și ofițerii de poliție.

Versiunea grupului de persoane care îl însoțeau pe Alexei Vlasi a fost că ofițerii de poliție erau înarmați și foarte violenți. La întâmpinarea grupului, unul din ei a început să maltrateze pe G., în timp ce alți doi alergau pe scări pentru a-l prinde pe Alexei Vlasi. După ce l-au prins, ei au început să-l bată. Se pare că unul din polițiști se cunoștea cu Alexei. Dânsul i-a cerut polițiștilor să nu-l bată deoarece vrea să fie examinat de un medic legist și să depună o plângere. Atunci când Alexei s-a întors către unul din polițiști, acesta i-a pus pistolul la cap. Alexei a repetat că dorește să depună o plângere și imediat după aceasta a fost împușcat. După aceasta polițistul a început să strige că nu a dorit să împuște. Una din femei, M., care se afla cea mai aproape a început să strige „De ce ai făcut asta?”. Atunci unul din polițiști i-a ordonat tuturor să intre în apartamentul unuia din membrii grupului. Ultimul care a intrat a fost G. care a văzut înainte de a intra cum unul din polițiști l-a înjunghiat pe alt polițist cu un cuțit în zona coapsei. Când grupul de persoane ulterior a văzut cadavrul lui Alexei, amplasarea acestuia era diferită. Potrivit acestora, Alexei nu avea nici o armă la el și nu avea nimic în mână când a fost împușcat.

Potrivit polițiștilor, când Alexei alerga pe scări dâșii a crezut că el este unul din suspectii după care ei au venit. Unul dintre polițiști l-a prins, dar Alexei l-a lovit în față și a început să fugă pe scări unde a fost prins de un alt polițist. La un moment dat Alexei a scos cuțitul și l-a înjunghiat pe în zona coapsei. După aceasta a vrut să-l înjunghie la față, însă polițistul l-a împușcat. În declarația sa inițială, ofițerul de poliție a spus că nu a dorit să-l împuște pe Alexei și că regretă. Însă, ulterior și-a schimbat depozițiile și a declarat că se afla în legitimă apărare.

Pe parcursul urmăririi penale Procuratura Chișinău a obținut câteva rapoarte medico-legale care statuuau, inter alia, că începutul rănii pe unde a trecut glonte se afla în partea superioară stângă a gâtului, iar sfârșitul rănii se afla în partea dreaptă a frunții. Raportul, de asemenea, a constatat semne de violență pe fața lui Alexei. Un alt raport de expertiză nu a găsit amprentele lui Alexei pe cuțitul cu care l-ar fi înjunghiat pe unul din polițiști.

La 21 septembrie 2009, Procuratura Chișinău a decis să înceteze urmărirea penală pe motiv că polițistul care l-a împușcat pe Alexei se afla în legitimă apărare. Reclamanții au contestat ordonanța la Procuratura Generală și la judecătorul de instrucție.

La 9 octombrie 2009, Procurorul General a casat ordonanța de neîncepere deoarece se baza în exclusivitate

pe declarațiile polițiștilor. Mai mult nu a fost efectuată expertiza balistică.

La 22 octombrie 2009, judecătoria Râșcani a respins plângerea reclamanților pe motiv că cauza a fost „soluționată” de către Procuratura Generală.

Între timp, reclamanții de asemenea au depus o plângere împotriva celor doi polițiști pe motiv că au Alexei Vlasi a fost maltratată înainte de a fi omorât. Însă, la 30 iunie 2010 Procuratura Chișinău a respins cererea ca nefondată. La 20 octombrie 2010, urmare a plângerii reclamanților, Judecătoria Râșcani a casat decizia Procuraturii din 30 iunie 2010 pe motiv că investigația a fost incompletă.

La o dată nespecificată reclamanții au solicitat Procuraturii Generale să schimbe procurorul ce conduceau urmărirea penală din cauza părtinirii acesteia. Totuși, cererea a fost respinsă la 8 noiembrie 2010.

La o dată nespecificată a fost pregătit un raport balistic care a statuat că la momentul producerii împușcării, victima se afla culcată și nu a putut să se ridice.

La 15 septembrie 2011, Procuratura Chișinău a încetat urmărirea penală împotriva polițiștilor pe motiv că polițistul care a tras în Alexei Vlasi se afla în legitimă apărare.

Se pare că reclamanții au atacat această ordonanță.

În fața Curții reclamanții s-au plâns în baza art. 2 și 3 CEDO despre relele tratamente și omorul fratelui său de către polițiști. De asemenea, ei s-au plâns că autoritățile nu au dorit să se conformeze obligațiilor sale în baza art. 2 și 3 CEDO, în particular de a investiga efectiv plângerile sale. În final, ei s-au plâns că nu au dispus de un remediu efectiv cerut de art. 13 CEDO în ceea ce privește violările invocate mai sus.

Curtea a constatat în unanimitate **violarea art. 2 CEDO**, sub aspect material și procedural, notând că nu a fost disputat de părți că Alexei Vlasi a fost împușcat în cap la reținere de un ofițer de poliție. Unica chestiune disputată a fost dacă folosirea forței letale a fost justificată în circumstanțele cauzei.

Curtea a notat discrepanțe majore dintre versiunile invocate de Guvern și probele din dosar. Potrivit reconstituirii video a scenei împușcării aceasta a avut loc în partea de sus a scărilor ce duceau la etajul cinci. Totuși, raportul ce descria locul, imediat după incident, și fotografiile anexă nu conțin careva informații despre urmele de sânge, care ar fi indicat că corpul victimei s-a rostogolit pe scări în jos până la porțiunea dintre etajele patru și cinci. Curtea a considerat ca vădit neplauzibil faptul că corpul victimei, care a fost supus unei împușcături serioase în cap, putea să se rostogolească pe scări în jos, fără a lăsa vreo urma de sânge. De asemenea, potrivit raportului victima a pierdut atâta sânge încât urmele acestuia au fost găsite mai jos, pe porțiunea dintre etajele trei și patru.

În aceeași reconstituire video, ofițerul de poliție C. a pretins că la momentul împușcării Alexei Vlasi stătea în picioare cu capul drept în fața lui pe o treaptă mai jos, și că ținea pistolul său în spatele capului victimei țintind în sus. Totuși, glonte cu care a fost împușcată victima a lovit peretele la un punct mult mai jos decât se pretinde că era poziționat capul victimei. De asemenea, expertiza balistică a indicat că pentru ca glonte să lovească la punctul invocat, victima trebuia să stea aplecată. Dacă

victima se afla acolo unde a indicat C., atunci glontele nu lovea în perete la locul indicat.

În lumina discrepanțelor esențiale menționate, coroborate cu faptul că nu s-au găsit amprente pe cuțitul cu care ar fi fost atacat C. și declarațiilor martorilor, diferite de cele ale polițiștilor, erau inconsistente cu probele din dosar, Curtea a avut rezerve mari privind credibilitatea versiunii evenimentelor invocate de Guvern. Corespunzător nu a fost demonstrat că folosirea forței letale împotriva lui Alexei Vlasi a fost necesară în circumstanțele cauzei și corespunzător este angajată responsabilitatea statului.

Curtea, de asemenea, a avut în vedere modul în care autoritățile au examinat cauza. Ea a notat, în primul rând, faptul că procedurile naționale au fost pendinte pentru mai mult de patru ani. Considerând materialele examinate, Curtea a concluzionat că modul în care autoritățile au evaluat circumstanțele cauzei pot crea impresia unui observator independent, că nu a avut loc o încercare veritabilă de a elucida circumstanțele cauzei și a stabili adevărul. Procurorii, aparent, au favorizat versiunea polițiștilor într-o măsură încât au fost dispuși să admită discrepanțe esențiale dintre aceasta și probele din dosar. Curtea a concluzionat că investigația circumstanțelor morții lui Alexei Vlasi nu a fost nici adecvată și nici efectivă.

Curtea a considerat că nu este necesar să examineze separat plângerea privind violarea art. 3 CEDO.

În final Curtea a constatat violarea art. 13 CEDO, în coroborare cu art. CEDO.

Reclamantii au solicitat EUR 180,000 cu titlu de prejudiciu moral și EUR 6,377 cu titlu de costuri și cheltuieli.

Curtea a acordat fiecărui reclamant câte EUR 25,000 cu titlu de prejudiciu moral și EUR 3,000 cu titlu de costuri și cheltuieli.

În fața curții, reclamantii au fost reprezentați de către I. Oancea, avocat din Chișinău.

În cauza **Segheti c. Moldovei**, reclamantul, Ionel SEGHEȚI, este cetățean român care, la momentul evenimentelor, era consultant în cadrul Ambasadei României la Chișinău.

În aprilie 2005, el a fost arestat și plasat în detenție în penitenciarul nr. 13 din Chișinău, iar în octombrie 2006, el a fost transferat la penitenciarul nr. 15 din Chișinău, unde este deținut până în prezent.

În fața Curții, reclamantul a invocat violarea art. 3 CEDO, interzicerea torturii, pe motivul condițiilor de detenție inumane, și art. 13 CEDO, lipsa unui recurs efectiv în această privință.

Curtea a constatat în unanimitate **violarea art. 3 CEDO**, notând că o serie de surse, atât naționale cât și internaționale au indicat că, cel puțin până în 2009, condițiile sanitare în majoritatea penitenciarelor, inclusiv în penitenciarele 13 și 15, erau sub standard, de asemenea aparent atât calitatea și cantitatea alimentației ridicau mari semne de întrebare.

De asemenea, Curtea a constatat în unanimitate **violarea art. 13 CEDO**, din cauza lipsei unui recurs efectiv pe marginea plângerilor privind condițiile de detenție.

Reclamantul a solicitat EUR 20,000 cu titlu de prejudiciu moral și EUR 11,857 cu titlu de costuri și cheltuieli.

Curtea a acordat reclamantilor suma de EUR 5,000 cu titlu de prejudiciu moral și EUR 1,500 cu titlu de costuri și cheltuieli.

În fața curții, reclamantul a fost reprezentat de către R. Zadoinov, avocat din Chișinău.

PROCESE ȘI TOPURI CIUDATE

În 2006, un tânăr chinez din Jiaxing, în apropiere de Shanghai, s-a trezit chemat în instanță pentru că nu a cerut aprobarea scrisă a unei „instanțe superioare” înainte de a-și pune sufletul la vânzare pe un site de licitații on-line.

În 1874, judecătorul Francis Evans Cornish, din Winnipeg, Canada, a trebuit să se judece pentru că s-a îmbătat și a făcut scandal în public. Judecător onest, Evans Cornish s-a găsit vinovat și s-a condamnat la plata unei amenzi de 5 dolari, după care a dat verdictul: „Francis Evans Cornish, având în vedere comportamentul tău bun de până la producerea acestui incident, amenda îți este anulată”.

După apariția internetului, un tată din Zhengzhou, din China a vrut să-și numească fiul „@”. Instanța i-a oferit un motiv legal incontestabil pentru a-și explica decizia: numele „@” este imposibil să fie transcris în limba mandarină, așa cum prevede legea.

Titlul de cel mai sever judecător din lume îi revine lui A. K. M. Patabendige, din Walasmulla, Sri Lanka, care, în septembrie 2004, a condamnat un bărbat la 1 an de închisoare pentru sfidarea instanței după ce acesta nu a putut să-și reprime un căscat în timpul unei ședințe de judecată. Executarea sentinței pentru nefericitul condamnat doborât de somn a început imediat, acesta fiind purtat din sala de judecată.

PRACTICA JUDICIARĂ

Dosarul nr. 1ra-703/2014

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE DECIZIE

13 mai 2014 mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit în componența:

președinte – Nicolae Gordilă,

judcători – Elena Covalenco, Liliana Catan, Ion Guzun, Oleg Sternioală, a judecat în ședință publică recursul ordinar declarat de către procurorul în procuratura de nivelul Curții de Apel Chișinău, Călugăreanu Vitalie, împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 10 decembrie 2013, în cauza penală în privința lui Bulgac Alexandr Vladimir, născut la 18 mai 1979, originar din or. Vadul lui Vodă și domiciliat r-l Criuleni, s. Onițcani.

Datele referitoare la termenul de examinare a cauzei:

1. în prima instanță din 02.09.2013 pînă la 17.10.2013

2. în instanța de apel din 18.11.2013 pînă la 10.12.2013

3. în instanța de recurs din 04.03.2014 pînă la 13.05.2014

Procedura de citare a fost legal executată.

S-au prezentat:

Procurorul, Dumitru Graur, care a solicitat admiterea recursului.

Avocatul, Vasile Tripac, care a solicitat respingerea recursului.

Inculpatul, Alexandr Bulgac, care a solicitat respingerea recursului.

CONSTATĂ:

1. Prin sentința Judecătoriei Criuleni din 17 octombrie 2013, în procedura judecării pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, Bulgac A.V. a fost recunoscut vinovat și condamnat în baza art. 186 alin. (2) lit. d) Cod penal, la 6 luni închisoare, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis.

Acțiunea civilă înaintată de către Straistari Constantin Gheorghe a fost admisă integral, cu încasarea în beneficiul acestuia de la Bulgac A.V. a prejudiciului material în sumă de 1325 lei și a prejudiciului moral în sumă de 5000 lei.

2. Potrivit sentinței, Bulgac A.V., în una din zilele lunii februarie 2012, profitând de faptul că cet. Straistari C.G., din cauza vârstei înaintate, nu locuia în casa și gospodăria sa din s. Onițcani, r-l Criuleni, cu scopul sustragerii bunurilor altei persoane, fiind vecin cu ultimul și astfel având acces liber în ograda lui din cauza lipsei unui gard între ambele gospodării, a pătruns în ograda păgubitelui, de unde i-a tăiat un arbore, care a fost sustras, cauzându-i părții vătămate Straistari

C.G. un prejudiciu material în sumă de 1325 lei.

Astfel, acțiunile lui Bulgac A.V. au fost încadrate, în baza art. 186 alin. (2) lit. d) Cod penal – furt, adică, sustragerea pe ascuns a bunurilor altei persoane săvârșit cu cauzarea de daune în proporții considerabile.

3. Sentința în cauză a fost contestată cu apel, de către avocatul Tripac Vasile, în numele inculpatului, care a solicitat casarea parțială a acesteia, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care inculpatului să-i fie aplicată o pedeapsă mai blîndă, cu diminuarea prejudiciului moral, invocînd ignorarea art. 75 Cod penal.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 10 decembrie 2013 a fost admis apelul declarat, casată sentința în latura penală, cu pronunțarea unei noi hotărâri, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care acțiunile lui Bulgac A.V. au fost recalificate în baza art. 186 alin. (1) Cod penal, și condamnat la 1 an închisoare. În baza art. 90 Cod penal, executarea pedepsei i-a fost suspendată condiționat pe un termen de 1 an, cu obligarea să nu-și schimbe locul domiciliului fără permisiunea organului competent.

În motivarea soluției adoptate, instanța de apel a conchis că, instanța de fond incorect a apreciat probele prezentate și ca urmare a pronunțat o sentință neîntemeiată cu condamnarea inculpatului pe art. 186 alin. (2), lit. d) Codul penal.

Instanța de apel a considerat necesar de a recalifica acțiunile inculpatului de la art. 186 alin. (2), lit. d) Codul Penal la art. 186 alin. (1) Cod penal, cu excluderea calificativului „cauzarea de daune în proporții considerabile”, deoarece reieșind din prevederile art. 126 alin. (2) Codul Penal „Caracterul considerabil sau esențial al daunei cauzate se stabilește luîndu-se în considerare valoarea, cantitatea și însemnătatea bunurilor pentru victimă, starea materială și venitul acesteia, existența persoanelor întreținute, alte circumstanțe care influențează esențial asupra stării materiale a victimei, iar în cazul prejudicierii drepturilor și intereselor ocrotite de lege - gradul lezării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului”.

Astfel, dauna cauzată de inculpat, părții vătămate, instanța de apel a considerat-o esențială, luându-se în considerare valoarea, cantitatea și însemnătatea bunurilor pentru victimă, starea materială și venitul acesteia, deoarece paguba pricinuită de către inculpat în mărime de 1325 lei, pentru partea vătămată incontestabil, nu poate fi considerată daună considerabilă, fapt care și a dus la necesitatea recalificării acțiunilor inculpatului din art. 186 alin.(2) lit. d) Codul Penal în art. 186 alin.(l) Cod penal.

5. Decizia instanței de apel este contestată cu recurs ordinar de către procuror, care solicită casarea totală a acesteia, cu menținerea sentinței, invocând că:

- concluziile la argumentarea soluției instanței de apel sunt contradictorii;
- instanța de apel a omis unele circumstanțe importante constatate de către instanța de fond;
- decizia instanței de apel nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția.

6. Verificând argumentele invocate în raport cu actele cauzei, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia că recursul declarat urmează a fi admis din următoarele considerente:

În conformitate cu art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, judecând recursul, instanța de recurs este în drept de al admite, cu casarea hotărârii atacate, să rejudece cauza și să pronunțe o nouă hotărâre, dacă nu se agravează situația condamnatului.

Instanța de recurs verifică dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârile atacate și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Din textul recursului declarat, Colegiul constată că recurentul critică decizia instanței de apel adoptată pe caz, invocând reîncadrarea juridică eronată a acțiunilor inculpatului, din art. 186 alin.(2) lit. d) Codul Penal în art. 186 alin.(l) Cod penal.

În asemenea împrejurări, instanța de recurs consideră oportun de a corecta eroarea comisă de instanțele de fond și apel, fără a agrava situația condamnatului, rejudecând cauza cu pronunțarea unei noi hotărâri.

Colegiul atestă faptul că, cauza penală în privința lui Bulgac A.V., a fost judecată în procedura simplificată pe baza probelor administrate la faza urmăririi penale în ordinea prevăzută de art. 3641 Cod de procedură penală.

Prin sentință acțiunile inculpatului au fost încadrate în baza art. 186 alin. (2) lit. d) Cod penal, furt, adică sustragerea pe ascuns a bunurilor altei persoane, săvârșit cu cauzarea de daune în proporții considerabile.

Instanța de apel a recalificat acțiunile inculpatului din art. 186 alin.(2) lit. d) Codul Penal în art. 186 alin.(l) Cod penal, furt, adică sustragerea pe ascuns a bunurilor altei persoane. Temei pentru trecerea la respectivul aliniat a servit aprecierea pagubei cauzate părții vătămate în mărime de 1325 lei ca esențiale, dar nu considerabile.

Invocând doctrina juridică, Colegiul specifică faptul că, procedura simplificată a judecării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală reprezintă de fapt o procedură abreviată ce are la bază o pledoarie de vinovăție și poate fi aplicată dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

- 1) cererea inculpatului să intervină pînă la începerea cercetării judecătorești în prima instanță,
- 2) să existe din partea inculpatului o recunoaștere totală și necondiționată,
- 3) probele administrate în faza de urmărire penală să fie suficiente și de natură să permită stabilirea unei pedepse.

Procedura de judecare în baza probelor administrate în faza de urmărire penală, se acceptă doar dacă inculpatul recunoaște faptele așa cum sunt menționate în rechizitoriul. Nu pot fi aplicate dispozițiile art. 3641 Cod de procedură penală, în condițiile în care inculpatul nu recunoaște în totalitate situația de fapt descrisă în rechizitoriul. Inculpatul urmează să recunoască și încaadrarea juridică a faptei/faptelor așa cum a/au fost reținute în rechizitoriu.

Deci, pînă la adoptarea soluției privind admiterea sau respingerea cererii inculpatului, prin care se solicită judecarea cauzei în procedura simplificată în cauză, instanța de judecată este obligată să verifice dacă:

- rechizitoriul este întocmit în conformitate cu prevederile art.296 Cod de procedură penală;
- actele de urmărire penală nu sunt lovite de nulitatea absolută prevăzute în art.251 alin.(2) Cod de procedură penală;
- în faza de urmărire penală nu a fost încălcat principiul legalității sau loialității în administrarea probelor;
- nu au fost încălcate drepturile și libertățile fundamentale garantate de Convenția europeană;
- fapta imputată inculpatului just a fost încadrată în conformitate cu dispozițiile prevăzute în Codul penal.

În cazul în care în urma controlului preliminar a cauzei penale se constată că există vreo încălcare a normelor imperative din Codul de procedură penală sau din probele administrate în cursul urmăririi penale nu rezultă că faptele inculpatului sunt stabilite dincolo de orice dubiu rezonabil sau fapta inculpatului urmează să fie reîncadrată, instanța de judecată urmează să respingă cererea de judecată potrivit procedurii simplificate.

În acest context, Colegiul consideră esențial de menționat că, în cazul acceptării de către instanță a judecării cauzei în procedura simplificată pe baza probelor administrate la faza urmăririi penale în ordinea prevăzută de art. 3641 Cod de procedură penală, ea urmează să accepte situația de fapt stabilită în rechizitoriu, și să nu se implice în încaadrarea juridică.

Astfel, în cauza supusă judecării Colegiul constată că, instanța de fond a respectat condițiile enumerate mai sus, a admis cererea judecării cauzei potrivit procedurii simplificate, ca urmare întemeiat calificînd acțiunile inculpatului în baza art. 186 alin. (2) lit. d) Cod penal, „sustragerea pe ascuns a bunurilor altei persoane, cu cauzarea de daune în proporții considerabile”.

De asemenea, Colegiul consideră necesar de evidențiat faptul că, împotriva sentinței adoptate de prima instanță în urma judecării în procedura simplificată, părțile pot exercita calea de atac a apelului, de regulă, sub aspectul individualizării pedepsei, inculpatul neputînd renunța la opțiunea de a fi judecat potrivit procedurii simplificate.

În situația aplicării de către prima instanță a dispozițiilor art.3641 Cod de procedură penală, instanța de apel este obligată să verifice în principiu îndeplinirea cerințelor dispozițiilor art.3641 alin.(1) și (4) Cod de procedură penală și nu poate reține o altă situație de fapt și o altă încadrare juridică decât cea reținută în rechizitoriu și de către prima instanță, fapt specificat în hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție „Cu privire la aplicarea prevederilor art.3641 CPP de către instanțele judecătorești” nr. 13 din 16.12.2013.

Astfel, în cazul în care instanța de apel considera necesar de a se implica în încadrarea juridică a faptei, aceasta urmează să dispună judecarea cauzei în procedura generală, cu audierea participanților la proces în instanța de apel, cu cercetarea probelor conform procedurii generale, ceea ce nu a fost îndeplinit.

Însă instanța de apel la examinarea cauzei a conchis: „Verificând materialele cauzei în raport cu argumentele apelului, instanța de apel a ajuns la concluzia că, reieșind din împrejurările cauzei penale instanța de fond incorect a apreciat probele prezentate și ca urmare a pronunțat o sentință neîntemeiată de condamnare a inculpatului pe art. 186 alin. (2), lit. d) Cod penal, deoarece dânsul a tăiat un arbore care apoi a fost sustras, cauzându-i în acest mod părții vătămate un prejudiciu material în cuantum de 1325 lei, în proporții esențiale, și nu considerabile, fapt ce a dus la concluzia că Bulgac A.V. a comis sustragerea pe ascuns a bunurilor altei persoane, adică infracțiunea prevăzută la art. 186 alin.(l) Cod penal”.

Analizând declarațiile părții vătămate la etapa urmăririi penale, Colegiul specifică constatarea acestuia: „Prin furtul copacului dat mis-a cauzat un prejudiciu material considerabil în sumă de 20.000 lei” (f.d.46-47). Iar prin certificatul Întreprinderii de Stat pentru Silvicultură Chișinău din 21 iunie 2013 s-a stabilit că: „...costul arborelui dat de salcîm este de 1325 lei” (f.d.57).

Instanța de recurs în acest aspect consideră că determinarea valorii prejudiciului cu calificativul „considerabil” sau „neconsiderabil” îi aparține părții vătămate, care după convingerea sa lăuntrică, ținînd cont de circumstanțele cărora aceasta le dă apreciere în mod conștient, este în drept să determine valoarea prejudiciului ce i s-a cauzat.

Astfel, Colegiul conchide că deși conform certificatului din 21 iunie 2013, prejudiciul material cauzat a fost apreciat la suma de 1325 lei, dar nu 20.000 lei cum l-a estimat partea vătămată, totuși partea vătămată prejudiciul cauzat l-a determinat ca „considerabil”, fapt care a dus la încadrarea juridică întemeiată a acțiunilor inculpatului de către urmărirea penală și instanța de fond în baza art. 186 alin. (2) lit. d) Cod penal, „sustragerea pe ascuns a bunurilor altei persoane, cu cauzarea de daune în proporții considerabile”, concluzie susținută de către Colegiu.

În acest context Colegiul constată că, instanța de fond în cazul supus judecării, a examinat obiectiv probele administrate la dosar și obținute în faza urmăririi penale, probe care au fost verificate, cercetate, apreciate corect de către instanța de fond, fapt ce face, ca concluzia instanței de fond cu referire la starea de fapt și vinovăția lui Bulgac A.V. în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 186 alin. (2) lit. d) Cod penal, „sustragerea pe ascuns a bunurilor altei persoane, cu cauzarea de daune în proporții considerabile” să fie justă și întemeiată.

De asemenea, Colegiul menționează că la recalificarea acțiunilor inculpatului din art. 186 alin.(2) lit. d) Codul Penal în art. 186 alin.(l) Cod penal, instanța de apel a admis eroare de fapt, și anume discordanța între cele reținute de instanță și conținutul real al probelor, prin ignorarea unor aspecte evidente ce au avut drept consecință pronunțarea altei soluții decât cea pe care materialul probator o susține, urmată de o încadrare juridică greșită, judecată eronat în procedura simplificată, din care considerente decizia instanței de apel urmează a fi casată total.

De asemenea, Colegiul consideră necesar de specificat faptul depunerii apelului de către apărătorul inculpatului, în sensul dezacordului cu pedeapsa stabilită, în privința încadrării juridice apelantului nu s-a expus în apel. Pe cînd, instanța de apel soluționînd cererea a reîncadrat acțiunile inculpatului și a majorat termenul pedepsei cu închisoare de la 6 luni pînă la 1 an.

Astfel, Colegiul constată că instanța de apel ieșind din limitele apelului, a reîncadrat acțiunile inculpatului, cu agravarea pedepsei în propriul apel, fapt ce contravine prevederilor art. 410 Cod de procedură penală.

Considerentele enunțate, determină concluzia de a casa total decizia precum și parțial sentința în partea stabilirii pedepsei inculpatului în baza art. 186 alin. (2) lit. d) Cod penal.

La acest capitol, Colegiul remarcă că prin criteriile de individualizare a pedepsei se înțeleg cerințele de care instanța de judecată este obligată să se conducă în procesul stabilirii pedepsei și la aplicarea ei persoanei vinovate de săvîrșirea infracțiunii.

Legea penală fixează cadrul legal în limitele căruia instanța de judecată efectuează operația de stabilire și aplicare a pedepsei infractorului. Astfel, instanța de judecată stabilește termenul sau mărimea pedepsei în limitele prevăzute de sancțiunea normei penale din Partea Specială a Codului penal, în baza căreia a fost calificată fapta ca infracțiune.

De asemenea, la aplicarea pedepsei inculpatului în privința căruia a fost admisă procedura simplificată de judecare pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, instanța obligatoriu urmează să ia în considerare prevederile din alin. (8) art. 3641 Cod de procedură penală.

Astfel, la stabilirea pedepsei instanța de recurs va ține cont de faptul că:

conform art. 16 Cod Penal inculpatul a comis o infracțiune mai puțin gravă; cauza a fost examinată în procedura prevăzută în art. 3641 Cod de procedură penală, fiind recunoscută vina integral; prejudiciul cauzat nu a fost restituit; caracterul și gradul prejudiciabil și de pericol social a infracțiunii săvîrșite de inculpat cu intenție, personalitatea infractorului, care anterior a mai comis infracțiuni, însă la momentul comiterii infracțiunii imputate, dânsul avea antecedentele penale stinse.

În același rând, instanța de recurs fiind în drept să aplice și prevederile art. 90 Cod penal, ajunge la concluzia că nu este rațional ca acesta să execute pedeapsa cu închisoare, stabilindu-i suspendarea executării pedepsei pe un termen de probă de 1 an. Careva interdicții pentru condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei nu au fost constatate.

Așa dar, la examinarea recursului declarat și-a găsit confirmare temeiul de casare invocat de recurent, prevăzut în art.427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, prin care se tinde la faptul că hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția.

Având în vedere cele relatate, Colegiul lărgit ajunge la concluzia de a-l considera pe Bulgac A.V., condamnat în baza art. 186 alin. (2) lit. d) Cod penal, cu stabilirea pedepsei de 6 luni închisoare, cu suspendarea executării pedepsei pe un termen de probă de 1 an, în baza art. 90 Cod penal.

7. În conformitate cu art. 434, 435 alin. (1) pct.2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție

DECIDE:

Admite recursul ordinar declarat de către procurorul în procuratura de nivelul Curții de Apel Chișinău, Călugăreanu Vitalie, casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 10 decembrie 2013 și sentința Judecătoriei Criuleni din 17 octombrie 2013 în latura penală, rejudecă cauza și pronunță o nouă hotărâre prin care:

Bulgac Alexandr Vladimir, se consideră condamnat în baza art. 186 alin. (2) lit. d) Cod penal, la 6 (șase) luni închisoare.

Conform art. 90 Cod penal, pedeapsa stabilită lui Bulgac Alexandr Vladimir, se suspendă condiționat pe un termen de probă de 1(unu) an.

A-l obliga pe Bulgac Alexandr Vladimir, să nu-și schimbe domiciliul fără consimțământul organului competent.

În rest dispozițiile sentinței se mențin.

Decizia este irevocabilă, pronunțată public la 06 iunie 2014, ora 09.50.

Președinte: Nicolae Gordilă

Judecători:

Elena Covalenco

Liliana Catan

Ion Guzun

Oleg Sternioală

Dosarul nr. 1ra-804/2014

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE DECIZIE

14 mai 2014 mun. Chișinău

Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție în componență:

Președinte – Ursache Petru,

Judecători – Timofti Vladimir și Nicolaev Ghenadie,

examinând admisibilitatea în principiu a recursului ordinar declarat de

avocatul Goloșneanu Sergiu în numele inculpatului Marinescu Ion, împotriva

deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Bender din 10 decembrie 2013, în cauza

penală în privința lui Marinescu Ion Canon, născut la 07 mai 1972, originar din s. Olănești, r-ul Ștefan Vodă, domiciliat în s. Vișoara r-nul Ștefan Vodă;

Datele referitoare la termenul de examinare a cauzei:

1.06.02.2012 – 29.11.2012 (prima instanță)

2. 24.12.2012 – 10.12.2013 (instanța de apel)

3.18.03.2014–14.05.2014 (instanța de recurs ordinar).

Asupra recursului în cauză, în baza actelor din dosar, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție,

CONSTATĂ:

1. Prin sentința Judecătoriei Ștefan Vodă din 29 noiembrie 2012, Marinescu Ion a fost achitat de sub învinuirea de săvârșire a infracțiunii prevăzute de art. 188 alin. (2) lit. b), c), d),e), f) Cod penal, pe motiv că fapta nu a fost comisă de el.

2. De către organul de urmărire penală, Marinescu Ion a fost învinuit de faptul, că la 05 februarie 2011, aproximativ pe la orele 22:20, prin înțelegere prealabilă și împreună cu câteva persoane nestabilite de către organul de urmărire penală, fiind

mascați cu cagule pe cap, în scopul de a sustrage în mod deschis bunurile altei persoane, au pătruns în domiciliul cet. Cociu Vasile Chiril, situat în satul Carahasani, raionul Ștefan Vodă, unde 1-au maltrat pe ultimul și pe soția acestuia, Cociu Madlena, ulterior, amenințându-i cu o armă de model neidentificat, au sustras bani în sumă de 5355 lei și bunuri materiale în sumă totală de 44211 lei.

Acțiunile lui Marinescu Ion au fost încadrate de către organul de urmărire penală în baza art. 188 alin. (2) lit. b), c), d), e), f) Cod penal - tâlhărie, adică atacul săvârșit asupra unei persoane în scopul sustragerii bunurilor, însoțit de amenințarea aplicării violenței periculoase asupra persoanei, comis de mai multe persoane, mascate, prin pătrunderea în domiciliu, cu aplicarea armei, cu cauzarea daunelor în proporții considerabile.

3. Sentința menționată a fost atacată cu apel de către procuror, prin care a solicitat casarea acesteia, rejudecarea cauzei, cu pronunțarea unei noi hotărâri, prin care Marinescu Ion să fie condamnat în baza art. 188 alin. (2) lit. b), c), d), e), f) Cod penal la 6 ani închisoare, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis. În motivarea cerințelor sale, procurorul a invocat, că instanța de fond neîntemeiat 1-a achitat pe Marinescu Ion de comiterea infracțiunii incriminate, pe motiv că fapta nu a fost săvârșită de el. Consideră, că acuzarea a prezentat instanței de judecată suficiente probe, ce dovedesc incontestabil comiterea infracțiunii imputate de către Marinescu Ion. Astfel, la locul comiterii tâlhăriei au fost depistate mai multe amprente, care conform raportului de expertiză nr.4182 din 18.12.2011, urma digitală cu nr.5 a fost lăsată de degetul mare al mâinii drepte a lui Marinescu Ion, însă instanța de fond incorect a considerat, că amprente depistate și ridicate de la fața locului au fost colectate cu încălcări procesuale, motiv din care le-a respins. Acest fapt însă nu corespunde realității, deoarece în procesul - verbal de cercetare la fața locului din 06.02.2011, este descris detaliat locul și suprafețele de unde au fost colectate amprente digitale, care au fost ulterior împachetate și transmise expertului. Mai mult, instanței i-au fost prezentate și alte probe, cum ar fi corespondența scrisă de inculpatul Marinescu Ion (când se afla în stare de arest) cu deținutul Arpentiev Eugen, cât și declarațiile date de către Arpentiev Eugen în perioada efectuării urmăririi penale.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bender din 10 decembrie 2013 a fost admis apelul, casată sentința primei instanțe și pronunțată o nouă hotărâre, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care Marinescu Ion a fost condamnat în baza art. 188 alin. (2) lit. b), c), d), e), f) Cod penal la 6 ani închisoare, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis.

Acțiunea civilă a fost admisă integral încasându-se de la Marinescu Ion în beneficiul părții vătămate Cociu Vasile prejudiciul material în sumă de 49566 lei și prejudiciul moral în sumă de 50000 lei.

Pentru a pronunța decizia, instanța de apel a constatat, că Marinescu Ion la 05 februarie 2011, aproximativ pe la orele 22:20, prin înțelegere prealabilă și împreună cu câteva persoane nestabilite de către organul de urmărire penală, fiind mascați cu cagule pe cap, în scopul de a sustrage în mod deschis bunurile altei persoane, au pătruns în domiciliul cet. Cociu Vasile Chiril, situat în satul Carahasani, raionul Ștefan Vodă, unde 1-au maltrat pe ultimul și pe soția acestuia, Cociu Madlena, ulterior, amenințându-i cu o armă de model neidentificat, au sustras bani în sumă de 5355 lei și bunuri materiale în sumă totală de 44211 lei, prin ce i-au cauzat părții vătămate daune materiale în proporții considerabile.

În motivarea hotărârii adoptate, instanța de apel a menționat, că vina inculpatului Marinescu Ion în comiterea infracțiunii incriminate a fost pe deplin dovedită prin materialele cauzei. Mai mult, la ridicarea urmelor papilare de la fața locului, cât și la efectuarea expertizelor din 08.02.2011, 18.12.2011 nu au fost încălcate careva norme procesuale, fapt prin care se infirmă argumentul inculpatului Marinescu Ion, precum că colaboratorii de poliție au falsificat amprente.

La stabilirea pedepsei, instanța de apel a ținut cont de toate circumstanțele cauzei ce atenuază sau agravează vinovăția, de faptul, că inculpatul Marinescu Ion se caracterizează pozitiv, este căsătorit, are la întreținere șase copii minori, precum și faptul, că a fost anterior condamnat, antecedentul penal fiind stins, motive din care a ajuns la concluzia că reeducarea inculpatului poate avea loc numai în locuri de privațiune de libertate, cu numirea unei pedepse cu închisoarea.

Referitor la acțiunea civilă înaintată de către partea vătămată Cociu Vasile, instanța de apel a menționat, că aceasta urmează a fi admisă, încasându-se de la Marinescu Ion prejudiciul material în mărime de 49556 lei și prejudiciul moral în sumă de 50000 lei, luându-se în considerare suferințele fizice ale victimei, gradul de vinovăție al autorului prejudiciului, consecințele survenite, precum și măsura în care această compensare poate aduce satisfacție persoanei vătămate.

5. Decizia instanței de apel este atacată cu recurs ordinar de către avocatul Goloșneanu Sergiu în numele inculpatului Marinescu Ion, prin care se solicită casarea acesteia, cu menținerea sentinței primei instanțe, invocându-se următoarele:

- probe concludente și pertinente ce ar confirma vinovăția inculpatului Marinescu Ion de comiterea infracțiunii incriminate nu sunt, cauză penală fiind fabricată;

- nevinovăția inculpatului Marinescu Ion se dovedește prin declarațiile martorilor Baluța Igor, Arpentev Eugeniu, mai mult, însuși din declarațiile părților vătămate, rezultă că ei nu cunosc cu certitudine, dacă inculpatul a săvârșit infracțiunea incriminată; concluziile raportului de expertiză nr. 4182 din 18.12.2011, nu pot fi

- considerate veridice privitor la amprente degetelor, deoarece în procesul verbal de cercetare la fața locului din 06.02.2011 privind inclusiv și colectarea amprentelor degetelor, nu este indicat de pe care suprafețe și de pe care obiecte au fost colectate amprente, care conform procedurii și prevederilor art. 118, 260 Cod de procedură penală, urmau a fi descrise detaliat în procesul verbal, apoi fotografiate împreună cu obiectele de pe care au fost depistate, împachetate separat în plicuri și trimise expertului;

- la examinarea cauzei în instanța de apel, acuzarea nu a prezentat nici o probă nouă ce ar confirma vinovăția inculpatului, decât a asigurat prezența martorului Gurulea Sergiu, care de fapt a și falsificat această cauză penală, fiind la acel moment colaborator de poliție;

- deasemenea procurorul s-a mai bazat și pe convorbirile telefonice ale inculpatului Marinescu Ion și pe scrisoarea acestuia adresată altei persoane, care sînt și ele efectuate cu încălcarea legislației în vigoare, deoarece ele au fost înregistrate concluziile raportului de expertiză nr. 4182 din 18.12.2011, nu pot fi considerate veridice privitor la amprentele degetelor, deoarece în procesul verbal de cercetare la fața locului din 06.02.2011 privind inclusiv și colectarea amprentelor degetelor, nu este indicat de pe care suprafețe și de pe care obiecte au fost colectate amprentele, care conform procedurii și prevederilor art. 118, 260 Cod de procedură penală, urmau a fi descrise detaliat în procesul verbal, apoi fotografiate împreună cu obiectele de pe care au fost depistate, împachetate separat în plicuri și trimise expertului;

- la examinarea cauzei în instanța de apel, acuzarea nu a prezentat nici o probă nouă ce ar confirma vinovăția inculpatului, decît a asigurat prezența martorului Gurulea Sergiu, care de fapt a și falsificat această cauză penală, fiind la acel moment colaborator de poliție;

- 6. Verificînd argumentele recursului în raport cu actele cauzei, Colegiul penal consideră, că acesta urmează a fi declarat inadmisibil, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 422 Cod de procedură penală, recursul se declară în termen de 30 de zile de la data pronunțării deciziei.

În speță se constată, că recurentul s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul ordinar la 27 decembrie 2013, împotriva deciziei instanței de apel din 10 decembrie 2013, pronunțată în ședința publică pe 26 decembrie 2013, în termen.

Instanța de recurs verifică legalitatea hotărîrilor atacate în limitele motivelor invocate de recurent.

Conform art. 432 alin. (2) pct. 4) Cod de procedură penală, instanța de recurs decide inadmisibilitatea recursului declarat în cazul în care constată că recursul este vădit neîntemeiat.

Din conținutul recursului declarat, rezultă că recurentul nu este de acord cu condamnarea lui Marinescu Ion în baza art. 188 alin. (2) lit. b), c), d), e), f) Cod penal.

Instanța de apel a examinat cauza sub toate aspectele și probelor prezentate le-a dat o apreciere corectă, în conformitate cu prevederile art. 101 Cod de procedură penală, și în baza lor a adoptat o hotărîre legală și întemeiată. Astfel, corect acțiunile lui Marinescu Ion au fost încadrate în baza art. 188 alin. (2) lit. b), c), d), e), f) Cod penal - tîlhăria, adică atacul săvîrșit asupra unei persoane în scopul sustragerii bunurilor, însoțit de violență periculoasă asupra persoanei, comis de mai multe persoane, mastact, prin pătrundere în domiciliu, cu aplicarea armei, cu cauzarea de daune în proporții considerabile.

Pe parcursul urmăririi penale atît și în cadrul cercetării judecătorești au fost respectate normele de procedură penală, probele fiind obținute și verificate în condițiile legii.

În această ordine de idei, Colegiul penal enunță, că instanța de apel corect a ajuns la concluzia, că vinovăția lui Marinescu Ion în comiterea infracțiunii incriminate pe deplin a fost dovedită prin declarațiile părților vătămate Cociu Vasile, Cociu Madlena, declarațiile martorilor Arpentiev Eugen (date în cadrul urmăririi penale), Trofimov Andrei, procesul verbal de cercetare la fața locului din 06 februarie 2011, raportul de expertiză din 08 februarie 2011 - probe corect puse de către instanța de apel la baza hotărîrii de condamnare în privința inculpatului.

De asemenea, instanța de recurs consideră, că instanța de apel justificat a apreciat critic declarațiile martorului Arpentiev Eugeniu date în cadrul ședinței de judecată a primei instanțe, deoarece aceste declarații sunt în contradicție cu declarațiile date în cadrul urmăririi penale, prin care acesta afirma săvîrșirea infracțiunii de către inculpatul Marinescu Ion împreună cu moșul său, Arpentiev Iurie. Deși, în instanța de fond, martorul Arpentiev Eugen a infirmat cele declarate în cadrul urmăririi penale, susținînd că nu cunoaște nimic și că la organul de urmărire penală nu a semnat careva documente în acest sens, iar în instanța de apel a refuzat să se prezinte, Colegiul penal consideră, că instanța de apel corect a dat o interpretare acestor declarații prin prisma art. 314 alin. (1), art. 368 alin. (1) pct. 1) Cod de procedură penală, inclusiv a prevederilor pct. 34 al Hotărîrii Plenumului Curții Supreme de Justiție „Cu privire la sentința judecătorească” nr. 5 din 19 iunie 2006, statuînd că „Colegiul va da o apreciere critică declarațiilor date de Arpentiev Eugeniu în ședința de fond, deoarece declarațiile date la urmărirea penală confirmă unele fapte, care corespund realității și pe care ultimul nu le putea cunoaște decît în circumstanțe descrise de el Mai mult ca atît, faptul că Arpentiev Eugeniu a fost interogat în calitate de martor în cadrul urmăririi penale, a fost confirmat în instanța de judecată de către martorul Trofimov Andrei, care activa în calitate de vice-comisar și de către martorul Gurulea Sergiu în instanța de apel”.

La fel, instanța de apel corect a dat o apreciere critică declarațiilor martorului Baluța Igor referitor la alibiul inculpatului Marinescu Ion, fiindcă au un caracter contradictoriu, pe parcursul examinării cauzei, fiind modificate de mai multe ori.

Colegiu penal constată, că instanța de apel corect a dat aprecierea acestor declarații, reieșind din cumulul de probe examinate în ședința instanței de apel, ajungînd corect la concluzia de condamnare.

Nu poate fi reținut nici argumentul avocatului referitor la încălcările procesuale ce au avut loc la întocmirea procesului verbal de cercetare la fața locului din 06 februarie 2011 și la efectuarea expertizei din 18 noiembrie 2011, întrucît în acest sens Procuratura raionului Ștefan Vodă, în urma autosesizării procurorului Popov Oleg a fost investigat cazul versiunii înaintate de inculpatul Marinescu Ion, și anume dobîndirea frauduloasă a amprentelor sale papilare de către șeful poliției criminale din cadrul Inspectoratului de poliție Ștefan Vodă, Gurulea Sergiu, fiind dispusă neînceperea urmăririi penale pe motivul lipsei faptului infracțiunii din partea colaboratorilor de poliție.

Față de considerentele ce preced, Colegiul constată că instanța de apel corect a reținut situația de fapt și a stabilit vinovăția inculpatului, pe baza unei juste aprecieri a probelor administrate în cauză, dînd faptelor comise de acesta o încadrare juridică corespunzătoare.

De asemenea, Colegiul constată că instanța de apel a efectuat o justă individualizare a pedepsei aplicate inculpatului, atît sub aspectul naturii și al cuantumului acesteia, cît și ca modalitate de executare, fiind respectate criteriile generale prevăzute în art.75 Cod penal, concluzie ce a fost întemeiat menținută de către instanța de apel.

Astfel, instanța de apel corect la determinarea tipului și măsurii de pedeapsă, corect a ținut cont de prevederile art.75-77 Cod penal adică, de caracterul și gradul prejudiciabil al faptei săvîrșite, și anume că infracțiunea comisă de inculpat face parte din categoria infracțiunilor grave, de persoana celui vinovat, care se caracterizează pozitiv la locul de trai, este căsătorit, are la întreținere șase copii minori, precum și de faptul că anterior a fost condamnat, antecedentul penal fiind stins (Voi. I, f.d. 96).

Deci, Colegiul penal susține concluzia instanței de apel, precum că corectarea și reeducarea inculpatului Marinescu Ion poate avea loc numai în locurile de privațiune de libertate, legal și întemeiat aplicîndu-i acestuia o pedeapsă reală cu închisoare, pedeapsă pe care o consideră echitabilă în raport cu circumstanțele cauzei.

Mai mult, Colegiul penal enunță, că potrivit art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală, hotărîrile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel, iar dezacordul cu modalitatea de apreciere a probelor nu constituie o eroare de drept și nu poate servi drept temei pentru casarea hotărîrii legal adoptate de către instanțele judecătorești.

Nerecunoașterea vinovăției de către inculpat nu echivalează cu achitarea acestuia, de vreme ce vina lui în comiterea infracțiunii imputate este dovedită prin cumulul de probe nominalizate în hotărîrea judecătorească, fiind apreciată de către instanța de recurs drept o modalitate de exercitare a dreptului la apărare.

Prin urmare, recursul declarat de avocatul Goloșneanu Sergiu în numele inculpatului Marinescu Ion este vădit neîntemeiat și urmează a fi declarat inadmisibil.

în conformitate cu prevederile art. 432 alin. (2) pct. 4) Cod de procedură penală, Colegiul penal,

DECIDE:

Inadmisibilitatea recursului ordinar declarat de avocatul Goloșneanu Sergiu în numele inculpatului Marinescu Ion, împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Bender din 10 decembrie 2013, în cauza penală în privința lui **Marinescu Ion Canon**, ca fiind vădit neîntemeiat.

Decizia este irevocabilă, pronunțată integral la 04 iunie 2014.

Președinte
Judecători

Ursache Petru
Timofti Vladimir
Nicolae Ghenadie

Dosarul nr. Ira-796/2014

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE DECIZIE

14 mai 2014

mun. Chișinău

Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție în componență:

Președinte - Gordilă Nicolae,

Judecători - Timofti Vladimir și Alerguș Constantin,

examinînd admisibilitatea în principiu a recursului ordinar declarat de avocata Covaliov Natalia în numele inculpatei Andronachi Lilia împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 23 decembrie 2013, în cauza penală privind-o pe

Andronachi Lilia Anatolie, născută la 15 iulie 1992, originară din s. Chiștelnița, r-ul Telenești, domiciliată în mun. Chișinău, str. Bulgară 107, ap. 4;

Datele referitoare la termenul de examinare a cauzei:

1.22.05.2012 - 11.12.2012 (prima instanță)

2. 08.11.2013-23.12.2013 (instanța de apel)

3.18.03.2014-14.05.2014 (instanța de recurs ordinar).

Asupra recursului în cauză, în baza actelor din dosar, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție,

CONSTATĂ:

1. Prin sentința Judecătoriei Rîșcani mun. Chișinău din 11 decembrie 2012, Andronachi Lilia a fost condamnată în baza art. 264 alin. (3) lit. b) Cod penal, cu aplicarea prevederilor art. 79 Cod penal, la amendă în mărime de 500 unități convenționale, ce constituie 10 000 lei, în folosul statului, cu privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport, pe un termen de 2 ani.

2. Pentru a pronunța sentința, instanța de fond a constatat, că Andronachi Lilia la 07 decembrie 2011, aproximativ la orele 10.30, conducând automobilul de model „Toyota Yaris” cu n/î CPL 403, se deplasa pe str. Ion Doncev, mun. Chișinău spre str. Pruncul, și ajungând la intersecție cu str. Zamfir Arbore, deplasându-se în condiții climatice nefavorabile, timp de iarnă, carosabil umed și lunecos, timp posomorit, vizibilitate redusă, n-a manifestat atenție sporită la circulație, n-a ținut permanent seama de totalitatea factorilor ce caracterizează condițiile rutiere, intensitatea și nivelul de organizare a traficului rutier, de care trebuie să țină cont fiecare conducător la determinarea vitezei necesare deplasării în siguranță, de terminarea benzii de circulație și modului de conducere a vehiculului, n-a apreciat corect situația rutieră în care se afla autovehiculul la momentul respectiv, n-a luat în considerație starea de lucruri în traficul rutier ce reflectă gradul de protecție a participanților la el împotriva accidentelor și consecințelor acestora, pentru a nu pune în pericol siguranța traficului, nu a adaptat o viteză corespunzătoare condițiilor de drum, care iar garantează securitatea circulației și n-a cedat trecerea vehiculului, care se apropie de intersecție din dreapta, indiferent de direcția de deplasare ulterioară a acestora, prin ce a încălcat cerințele art. 3, art. 4, art. 45 alin. (1), (2), art. 59 alin. (4) ale Regulamentului circulației rutiere și cerințele art. 22 alin. (4) din Legea nr. 131- XVI din 07.06.2007 privind siguranța traficului rutier, iar ca urmare, intrând în intersecția menționată, fără să se asigure, a comis tamponarea automobilului de model Skoda Octavia, cu n/î CPJ 462, condus de șoferul Carauș Vasile, care se deplasa pe str. Zamfir Arbore, mun. Chișinău spre str. Ion Doncev, după care, pierzând controlul asupra conducerii unității de transport, a ieșit pe banda de circulație din sens opus, unde a comis tamponarea pietonului Bilea Carolina, a.n. 1991, care mergea pe marginea străzii Ion Doncev, mun. Chișinău, cauzându-i, conform raportului de expertiză medico-legală nr. 2283 din 28.02.2012, vătămări corporale grave, periculoase pentru viață, în urma cărora a decedat.

3. Sentința menționată a fost atacată cu apel de către procuror, prin care a solicitat casarea acesteia, rejudecare cauzei, cu pronunțarea unei noi hotărâri, prin care Andronachi Lilia să fie condamnată în baza art. 264 alin. (3) lit. b) Cod penal la 5 ani închisoare, cu privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport, pe un termen de 4 ani; prin aplicarea prevederilor art. 90 Cod penal, executarea pedepsei cu închisoare să fie suspendată condiționat pe un termen de probă de 3 ani. În motivarea cerințelor sale, apelantul a indicat, că instanța de fond nu a luat în considerație faptul comiterii de către inculpată a unei infracțiuni grave, în consecința căreia a decedat o persoană de 21 ani, iar aplicând prevederile art. 79 Cod penal, eronat a conchis asupra prezenței circumstanțelor excepționale și nu a stabilit o pedeapsă, care ar duce la corectarea și reeducarea inculpatei, ne fiind atinsă restabilirea echității sociale, în conformitate cu prevederile art. 61 și 75 Cod penal. Consideră, că inculpatei urmează a-i fi aplicată o pedeapsă mai aspră, deoarece în prezent se comit cu frecvență sporită infracțiuni similare, în urma cărora pătinesc pietonii, astfel se majorează gradul prejudiciabil a acestora și rezonanța lor socială.

4. Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 20 februarie 2013, apelul a fost admis, casată sentința și pronunțată o nouă hotărâre, potrivit ordinii stabilite pentru prima instanță, prin care Andronachi Lilia a fost condamnată în baza art. 264 alin. (3) lit. b) Cod penal, cu aplicarea prevederilor art. 79 Cod penal, la amenda în mărime de 1000 unități convenționale, ce constituie 20 000 lei, în beneficiul statului, cu privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de 3 ani. În rest, sentința a fost menținută în motivarea deciziei adoptate, instanța de apel a menționat, că scopul legii penale constă în corectarea și reeducarea condamnaților, astfel, ținând cont de faptul, că inculpata a comis pentru prima dată o asemenea infracțiune, de specificul infracțiunii comise, a concluzionat că aplicarea pedepsei cu privarea de libertate în asemenea caz nu este rațională și necesară, cu atât mai mult că inculpata și-a recunoscut vina, sincer s-a căit de cele comise, este caracterizată pozitiv, a săvârșit pentru prima oară o infracțiune, a contribuit la descoperirea infracțiunii, a reparat benevol prejudiciul cauzat în urma acțiunilor sale infracționale, reprezentantul victimei Nagomir A. declarând că nu are pretenții față de inculpată și că a iertat-o, nedorind pedepsirea aspră.

Deasemenea, potrivit schemei accidentului rutier întocmit de inspectorul poliției rutiere, victima se deplasa pe carosabil și nu pe trotuar, astfel punându-și personal viața în pericol, inculpata deplasându-se cu 30-40 km/oră, ceea ce demonstrează faptul că nu este o persoană iresponsabilă.

În speță, prevalează circumstanțele atenuante, cele agravante lipsind, concluzia instanței de fond cu privire la aplicarea art. 79 Cod penal este una fondată.

5. Decizia instanței de apel a fost atacată cu recurs ordinar de către procurorul, prin care, indicându-se prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6), 10) Cod de procedură penală, s-a solicitat casarea acesteia, cu dispunerea rejudecării cauzei de către instanța de apel, invocându-se că decizia instanței de apel trebuie să cuprindă temeiurile de fapt și de drept care au dus, după caz, la respingerea sau admiterea apelului, precum și motivele adoptării soluției, însă instanța de apel nu a ținut cont de aceste prevederi și a pronunțat o decizie neîntemeiată, motivată inadecvat în partea individualizării pedepsei, greșit aplicând prevederile art. 75 și 79 Cod penal.

Totodată a menționat, că infracțiunea de încălcare a regulilor de securitate a circulației, încălcare ce s-a soldat cu decesul unei persoane, săvârșită de către inculpată, atentează la relațiile sociale ce vizează respectarea de către conducătorii mijloacelor de transport a regulilor circulației rutiere, obligația impusă fiecărui conducător de transport, care este un mijloc de pericol sporit pentru sănătatea și viața nu numai a șoferului, dar și a altor participanți la trafic.

Circumstanțele indicate în decizia instanței de apel nicidecum nu sînt excepționale care ar determina aplicarea art. 79 Cod penal, ci dimpotrivă, sînt niște caracteristici ale inculpatei, împrejurări de fapt care nici într-un mod nu micșorează esențial gravitatea infracțiunii comise și consecințele acesteia, instanța limitîndu-se doar la enumerarea circumstanțelor care le consideră atenuante în acțiunile inculpatei, mai mult, instanța de apel nu s-a referit în decizia adoptată nici la prevederile art. 7, 61, 75, 76 Cod penal.

6. Prin decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 01 octombrie 2013 a fost admis recursul ordinar, casată decizia instanței de apel, cu dispunerea rejudecării cauzei, pe motiv că, instanța de apel, în decizia adoptată, nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apelul procurorului și a adoptat o hotărâre, în latura pedepsei aplicate inculpatei, care nu cuprinde motive legale pe care se întemeiază soluția, care, la rândul său, este individualizată contrar prevederilor legale enunțate, deoarece este inadecvată și inechitabilă în raport cu gravitatea și consecințele infracțiunii comise, soldate cu decesul victimei, și insuficientă pentru restabilirea echității sociale, corectarea inculpatei, prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni atât din partea ei, cât și a altor persoane.

7. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 23 decembrie 2013 a fost admis apelul, casată sentința primei instanțe în partea pedepsei și pronunțată o nouă hotărâre, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care Andronachi Lilia a fost condamnată în baza art. 264 alin. (3) lit. b) Cod penal la 4 ani închisoare, cu privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de 3 ani, iar prin aplicarea prevederilor art. 90 Cod penal, executarea pedepsei cu închisoare a fost suspendată condiționat pe un termen de probă de 2 ani.

În motivarea soluției adoptate, instanța de apel a menționat, că prima instanță, la stabilirea categoriei și termenului pedepsei, nu a ținut cont de prevederile art. 7, 61, 75, 79 Cod penal, aplicându-i inculpatei Andronachi Lilia o pedeapsă în alte limite, decât cele stabilite prin lege.

8. Decizia instanței de apel este atacată cu recurs ordinar de către avocata Covaliov Natalia în numele inculpatei Andronachi Lilia, prin care se solicită casarea acesteia, rejudecarea cauzei, cu menținerea sentinței primei instanțe, invocând următoarele:

- instanța de apel nu a individualizat corect pedeapsa stabilită inculpatei Andronachi Lilia;

- la stabilirea pedepsei, instanța de apel nu a ținut cont de declarațiile succesului părții vătămate, care a menționat, că nu are careva pretenții față de inculpată, a iertat-o pentru fapta comisă și că nu vrea să fie curmată viața ultimei. La fel, instanța de apel, nu a ținut cont de persoana celei vinovate, care se caracterizează pozitiv și de prezența circumstanțelor atenuante, și anume, a reparat benevol paguba pricinuită, a recunoscut vina;

- consideră, că corectarea inculpatei și prevenirea de noi infracțiuni de către aceasta, se poate realiza în speța dată, prin lipsirea de dreptul de a conduce mijloace de transport;

- în schema întocmită de poliția rutieră, este indicat, că Carolina Bilea se deplasa pe partea carosabilă, deși era spațiu pietonal, astfel punându-și în pericol viața personală, mai mult, dacă victima mergea pe trotuar, viața acesteia nu era curmată;

- instanța de apel, la stabilirea pedepsei, eronat a ajuns la concluzia, privind excluderea aplicării prevederilor art. 79 Cod penal, deoarece a fost o întâmplare cu final tragic, Bilea Carolina, singură și-a pus viața în pericol, deplasându-se pe carosabil, și nu pe trotuar; inculpata, în urma tamponării victimei, i-a acordat ultimei primul ajutor medical, a telefonat poliția, a suportat cheltuielile pentru serviciile funerare;

9. Examinând argumentele recursului în raport cu actele cauzei, Colegiul penal consideră, că acesta urmează a fi declarat inadmisibil, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 422 Cod de procedură penală, recursul se declară în termen de 30 de zile de la data pronunțării deciziei.

În speță se constată, că recurentul s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul ordinar la 17 ianuarie 2013, împotriva deciziei instanței de apel din 23 decembrie 2013, pronunțată în ședința publică pe 23 ianuarie 2014, ora 14.00, în termen.

Conform prevederilor art. 432 alin. (2) pct. 4) Cod de procedură penală, instanța de recurs, examinând admisibilitatea în principiu a recursului declarat împotriva hotărârii instanței de apel, fără citarea părților, este în drept să decidă inadmisibilitatea acestuia în cazul în care constată că este vădit neîntemeiat.

Deși, recurenta nu a indicat în recursul său temeiul de recurs prevăzut de art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală, însă reieșind din textul acesteia, ea consideră neîntemeiată decizia instanței de apel, în partea stabilirii pedepsei, deducându-se astfel temeiul de recurs, specificat în art. 427 alin. (1) pct. 10) Cod de procedură penală, care prevede că hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel, în cazul când s-au aplicat pedepse individualizate contrar prevederilor legale. Totodată se reține, că autoarea recursului nu este de acord cu concluzia instanței de apel de a exclude prevederile art. 79 Cod penal la stabilirea pedepsei inculpatei.

Instanța de recurs consideră, că temeiul de recurs semnalat, nu este incident în cauza dată, iar instanța de apel și-a motivat decizia sa, în conformitate cu prevederile art. 417 alin. (1) pct. 8) Cod de procedură penală, care cuprinde temeiurile de fapt și de drept ce au dus, la admiterea apelului declarat.

Prin urmare, instanța de recurs constată, că infracțiunea săvârșită de către inculpata Andronachi Lilia, este prevăzută de art. 264 alin. (3) lit. b) Cod penal și se pedepsește cu închisoare de la 3 la 7 ani, cu privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de până la 4 ani.

În viziunea Colegiului, instanța de apel corect a conchis, reieșind din circumstanțele și materialele cauzei, că prima instanță nu a ținut cont pe deplin de principiile de aplicare a pedepsei, prevăzute de art. 61 Cod penal, de criteriile generale de individualizare a pedepsei, stipulate în art. 75 Cod penal, de toate circumstanțele cauzei, care agravează sau atenuază răspunderea, de persoana inculpatei, de influența pedepsei asupra corectării și reeducării acesteia, numindu-i greșit pedeapsă, cu aplicarea prevederilor art. 79 Cod penal, sub formă de amendă, cu privarea de dreptul de a conduce

mijloace de transport pe un termen de 3 ani.

Totodată, Colegiul penal, consideră justificată concluzia instanței de apel reieșind din circumstanțele cauzei și de gravitatea infracțiunii săvârșite, de a aplica în privința inculpatei pedeapsă cu închisoare și dat fiind faptul, că aceasta nu are antecedente penale, se caracterizează pozitiv, corect au fost aplicate prevederile art. 90 Cod penal, condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei.

La fel, întemeiat a fost menținută de către instanța de apel, aplicarea pedepsei complementare, fiindcă în cauza dată, sancțiunea art. 264 alin. (3) lit. b) Cod penal prevede în ambele cazuri a pedepsei principale aplicarea pedepsei complementare - privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de până la 4 ani, iar motivul indicat de recurent precum că privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport deja constituie o modalitate de corectarea și prevenirea de noi infracțiuni de către inculpată, nu poate fi reținut de către instanța de recurs, întrucât pedeapsa are drept scop și prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni, atât din partea inculpatei, cât și din partea altor persoane. Ca măsură coercitivă, pedeapsa stabilită inculpatei, are pe lângă scopul său represiv și o finalitate de exemplaritate, în ce privește comportamentul făptuitoarei.

Elocvent în acest sens, este că pedeapsa și modalitatea de executare a acesteia, a fost individualizată în așa fel, încât inculpata să se convingă de necesitatea respectării legii penale și evitarea în viitor a săvârșirii unor fapte similare. Astfel, avînd în vedere, că inculpata a săvârșit încălcarea regulilor de circulație ai(ieră, în urma căreia a fost tamponat un pieton, căruia i s-au cauzat vătămări grave a integrității corporale, periculoase pentru viață, în urma cărora a decedat victima, Colegiul conchide că pedeapsa sub formă de închisoare, cu suspendarea condiționată a executării acesteia și aplicarea pedepsei complementare - privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport, stabilite de către instanța de apel, sunt numite corespunzător gravității faptei în raport cu pericolul social al acesteia.

Neîntemeiat, Colegiul penal consideră și argumentul recurente, precum că instanța de apel la stabilirea pedepsei inculpatei greșit a exclus prevederile art. 79 Cod penal, din motiv că în speța dată nu au fost stabilite careva circumstanțe excepționale, ce ar justifica neaplicarea pedepsei complementare, prevăzută obligatoriu de lege, mai mult, în argumentarea dată în sentința instanței de fond pentru aplicarea prevederilor art. 79 Cod penal, nu s-a făcut referire, în mod nemijlocit, la constatarea circumstanțelor excepționale, ce ar justifica aplicarea unei pedepse mai blînde.

Nu poate fi reținut nici argumentul recurente, precum că conform s i e mei întocmite de poliția rutieră, victima Carolina Bîrlea se deplasa pe partea car abilă, deși era spațiu pietonal, astfel punîndu-și în pericol viața personală, i dacă aceasta mergea pe trotuar, viața sa nu era curmată, întrucît conform cerințelor art. 45 alin. (1), (2) al Regulamentului Circulației rutiere aprobat prin Hoiărîrea Guvernului RM nr. 357 din 13 mai 2009, „conducătorul trebuie să conducă vehiculul în conformitate cu limita de viteză stabilită, ținînd permanent se na de starea psihofiziologică ce influențează atenția și reacția, de dexteritate ca în conducere care i-ar permite să prevadă situațiile periculoase, de starea tei nică a vehiculului și particularitățile încărcăturii, inclusiv de situația rutieră, iar în cazul în care în limita vizibilității apar obstacole care pot fi observate de conducător, el trebuie să reducă viteza, sau să oprească, pentru a nu pune în pericol siguranța traficului - cerințe ce nu au fost respectate de către inculpata Andronachi Lilia în trafic.

În aceste circumstanțe, Colegiul penal concluzionează, că instanța de apel a pronunțat o decizie legală, întemeiată și motivată, stabilind o pedeapsă echitabilă, fiind realizate scopurile pedepsei, contribuind la reeducarea inculpatei, la formarea unei atitudini pozitive a acesteia față de ordinea de drept, iar argumentele invocate de recurent nu sînt aplicabile din punct de vedere al prezenței erorilor de drept, ce ar permite implicarea instanței de recurs în sensul rejudecării hotărîrii adoptate pe caz și potrivit legii se impune inadmisibilitatea recursului, ca fiind vădit neîntemeiat.

10. În conformitate cu prevederile art. 432 alin. (2) pct. 4) Cod de procedură penală, Colegiul penal,

DECIDE:

Inadmisibilitatea recursului ordinar declarat de avocata Covaliov Natalia în numele inculpatei Andronachi Lilia, împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 23 decembrie 2013, în cauza penală privind-o pe **Andronachi Lilia Anatolie**, ca fiind vădit neîntemeiat.

Decizia este irevocabilă, pronunțată integral la 04 iunie 2014.

**Președinte
Judecători**

Gordilă Nicolae
Timofti Vladimir
Alerguș Constantin

PROCESE ȘI TOPURI CIUDATE

Richard Overton a intentat în 1991 proces firmei Anheiser-Busch pentru reclamă falsă la Budweiser. Overton a declarat că respectivele reclame i-au produs instabilitate emoțională, traume psihice și pierderi materiale. Bărbatul își susținea cauza spunînd că atunci când bea respectiva bere nici nu apar peisaje tropicale în jur și nici femeile nu sunt mai atrase de el. Cazul a fost respins de judecători.

REPUBLICA MOLDOVA
CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

ÎN CHEIERE

12 mai 2014 mun. Chișinău

Plenul Curții Supreme de Justiție, prezidat de Președintele Curții Supreme de Justiție, Mihai Poalelungi, examinând solicitarea Curții de Apel Chișinău, privind emiterea unui aviz consultativ despre modul de punere în aplicare a legislației referitor la obligațiile apelantului și obligațiile instanței de apel, în pricina civilă intentată la cererea de chemare în judecată a Societății pe Acțiuni „Fabrica de conserve din Călărași” împotriva lui Cojocari Gheorghii, Primăria comunei Tuzara și Consiliului comunal Tuzara, privind recunoașterea dreptului de proprietate, anularea parțială a deciziei Consiliului comunal Tuzara, anularea parțială a contractului de vânzare-cumpărare și obligarea Oficiului Cadastral Teritorial Călărași de a radia dreptul de proprietate a lui Cojocari Nicolae,

constată:

La 20 decembrie 2012, Societatea pe Acțiuni „Fabrica de conserve din Călărași”, a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Cojocari Gheorghii, Primăria comunei Tuzara și Consiliului comunal Tuzara, privind recunoașterea dreptului de proprietate, anularea parțială a deciziei Consiliului comunal Tuzara, anularea parțială a contractului de vânzare-cumpărare și obligarea Oficiului Cadastral Teritorial Călărași de a radia dreptul de proprietate a lui Cojocari Gheorghii.

Prin hotărîrea Judecătorei Călărași din 11 decembrie 2013 acțiunea a fost admisă. A fost recunoscut dreptul de proprietate a Societății pe Acțiuni „Fabrica de conserve din Călărași” asupra fîntînii arteziene nr.7, situată în comuna Tuzara raionul Călărași, amplasată pe terenul de pămînt cu numărul cadastral 2544209337.

A fost anulat parțial decizia Consiliului comunal Tuzara, raionul Călărași nr. 03/04 din 30 septembrie 2003, în partea prin care s-a permis vânzarea terenului aferent fîntînii arteziene nr.7, cu suprafața de 0,2403 ha. A fost anulat parțial contractul de vânzare-cumpărare a terenului aferent din 01 octombrie 2003, încheiat între Primăria Tuzara raionul Călărași și Cojocaru Nicolae Gheorghe, în partea ce ține de vânzarea-cumpărarea terenului aferent fîntînii arteziene nr.7 cu suprafața de 0,2403 ha și a fost obligat Oficiului Cadastral Teritorial Călărași de a radia din Registrul bunurilor imobile dreptul de proprietate a lui Cojocaru Gheorghe asupra terenului aferent fîntînii arteziene cu suprafața de 0,2403 ha.

Invocînd ilegalitatea acestei hotărîri, la 10 ianuarie 2013, Cojocari Gheorghii a contestat-o cu apel. Prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 11 februarie 2014, nu s-a dat curs cererii de apel depusă de Cojocari Gheorghii, fiindu-i comunicat ultimului despre necesitatea depunerii cererii de apel cu indicarea motivelor de fapt și de drept și dovada plății taxei de stat, fiindu-i acordat termen pînă la 12 martie 2014.

La 13 martie 2014, în cadrul ședinței de judecată, Cojocaru Gheorghii și avocatul său au solicitat anexarea la materialele cauzei a bonului privind plata taxei de stat și a cererii de apel motivate.

Prin încheierea din 13 martie 2014, Curtea de Apel Chișinău a solicitat Plenului Curții Supreme de Justiție emiterea unui aviz consultativ, prin care să explice dacă: este sau nu obligat apelantul de a înlătura neajunsurile indicate în încheierea de a nu da curs cererii de apel, în interiorul termenului fixat de instanța de apel; este sau nu obligată instanța de apel să restituie cererea de apel în temeiul art. 369 alin. (1) lit. a) CPC, în cazul în care apelantul nu a îndeplinit în termen indicațiile instanței de apel din încheierea emisă în conformitate cu art. 368 alin. (1) CPC; este sau nu în drept instanța de apel sau instanța de recurs să dispună primirea cererii de apel peste termenul acordat prin încheierea de a nu da curs cererii de apel, în lipsa unei cereri scrise cu anexarea probelor privind repunerea în termen.

Drept temei pentru solicitarea emiterii avizului consultativ Curtea de Apel Chișinău a invocat că, prin încheierea din 11 februarie 2014, nu s-a dat curs cererii de apel, fiind acordat apelantului termen de pînă la 12 martie 2014 pentru prezentarea cererii de apel motivate și dovada plății taxei de stat. Încheierea menționată a fost recepționată de către apelant la 24 februarie 2014, fapt confirmat prin avizul de recepție (vol.II, f.d.8). În interiorul termenului acordat prin încheierea din 11 februarie 2014, apelantul nu a lichidat neajunsurile indicate în încheiere.

În cadrul ședinței instanței de apel din 13 martie 2014, adică în prima zi după expirarea termenului acordat, apelantul și avocatul său au solicitat anexarea cererii de apel motivate și dovada plății taxei de stat datată cu 12 martie 2014.

Curtea de Apel Chișinău a menționat că se atestă cazuri de casare a încheierilor de restituire a cererilor de apel, emise în temeiul art. 369 alin. (1) lit. a) CPC. Astfel, prin deciziile curții Supreme de Justiție din 11 septembrie 2013 (cauza nr. 2r-678/13); din 04 decembrie 2013 (cauza nr. 2rc-460/13); din 15 ianuarie 2014 (cauza nr. 2r-59/14); din 19 februarie 2014 (cauza nr. 2rc-158/14), au fost casate încheierile Curții de Apel Chișinău prin care au fost restituite cererile de apel în temeiul art. 369 alin. (1) lit. a) CPC, iar aceste situații provoacă dificultăți în aplicarea corectă și uniformă a prevederilor legale și creează incertitudini atît participanților la proces, cît și instanței de judecată.

Analizînd situația de fapt și de drept în raport cu cele invocate, Plenul Curții Supreme de Justiție consideră că solicitarea emiterii avizului consultativ de către Curtea de Apel Chișinău urmează a fi respinsă din următoarele considerente.

Conform art. 122 alin. (1) CPC, dacă în procesul judecării pricinii într-o instanță de judecată se atestă dificultăți la aplicarea

corectă a normelor de drept material sau procedural, instanța de judecată solicită Plenului Curții Supreme de Justiție, din oficiu sau la cererea participanților la proces, să emită un aviz consultativ cu privire la modul de punere în aplicare a legii. Avizul consultativ se publică pe pagina web a Curții Supreme de Justiție.

Conform art. 122 alin. (3) CPC, în cazul în care decide respingerea solicitării, Plenul Curții Supreme de Justiție emite o încheiere motivată irevocabilă care se publică pe pagina web a Curții Supreme de Justiție.

Prin prisma normelor de drept enunțate, Plenul Curții Supreme de Justiție atestă că avizul consultativ cu privire la modul de punere în aplicare a legii se emite doar în cazul dificultăților de aplicare corectă a normelor de drept material.

După cum urmează, prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 11 februarie 2014, nu s-a dat curs cererii de apel fiindu-i comunicat apelantului despre necesitatea înlăturării neajunsurilor indicate pînă la 12 martie 2014.

Prin încheierea din 13 martie 2014 despre emiterea avizului consultativ, Curtea de Apel Chișinău a invocat dificultăți în sensul dacă apelatul urma în mod obligatoriu, să înlătore neajunsurile în termenul fixat de instanță.

Conform art. 368 alin. (1) CPC, dacă cererea de apel nu întrunește condițiile prevăzute la art.364 și 365 și dacă cererea este depusă fără plata taxei de stat, instanța de apel dispune printr-o încheiere să nu se dea curs cererii, acordînd apelantului un termen pentru lichidarea neajunsurilor.

Conform art. 369 alin. (1) CPC, instanța de apel restituie, printr-o încheiere, cererea dacă apelantul nu a îndeplinit în termen indicațiile instanței de apel din încheierea emisă în conformitate cu art.368 alin.(1).

Din conținutul acestor prevederi legale direct rezultă că apelantului i se acordă un termen pentru înlăturarea neajunsurilor, iar în cazul neîndeplinirii indicațiilor menționate din încheiere, survine sancțiunea pentru neîndeplinirea în termen a actului de procedură., la caz, restituirea cererii de apel.

Or, participanții la proces sînt obligați să se folosească cu bună-credință de drepturile lor procedurale și sînt în drept de a-și exercita toate drepturile lor procedurale acordate de legislația procedurală civilă.

Cît privește impedimentul invocat de către Curtea de Apel Chișinău în sensul dacă la caz urmează sau nu urmează să fie restituită cererea de apel depusă de către Cojocarul Gheorghii și avocatul său, Plenul Curții Supreme de Justiție menționează că la îndeplinirea justiției în pricini civile, judecătorii sînt independenți și se supun numai legii. Orice imixtiune în activitatea de judecată este inadmisibilă și atrage răspunderea prevăzută de lege.

Mai mult că prevederile art. 369 alin. (1) CPC, statuează expres că, în cazul în care apelantul nu a îndeplinit în termen indicațiile instanței de apel din încheierea emisă în conformitate cu art. 368 alin.(1) CPC, instanța de apel urmează doar să restituie cererea de apel. Prin urmare, după expirarea termenului acordat prin încheierea de a nu da curs cererii de apel, apelantul nu mai poate solicita repunerea în termen a cererii de apel decît doar în cazul depunerii repetate a acesteia. Totodată, Plenul Curții Supreme de Justiție relevă că, întru evitarea unor situații confuze, se consideră necesar ca la emiterea încheierii de a nu da curs cererii de apel, termenul limită acordat de către instanță pentru înlăturarea neajunsurilor să coincidă cu data și ora ședinței de judecată în cadrul căreia urmează a fi constatat dacă au fost, sau nu, respectate toate condițiile pentru declararea apelului. Suplimentar, Plenul Curții Supreme de Justiție menționează că, deciziile Curții Supreme de Justiție, prin care au fost casate încheierile Curții de Apel Chișinău despre restituirea cererilor de apel, sînt irelevante la caz.

Totodată, Plenul Curții Supreme de Justiție reține că prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 13 martie 2014 se solicită, de fapt, expunerea unei concluzii pe cazul din speță.

În circumstanțele relevate, Plenul Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a respinge solicitarea Curții de Apel Chișinău, expusă în încheierea din 13 martie 2014, cu privire la emiterea unui aviz consultativ despre modul de punere în aplicare a legislației referitor la obligațiile apelantului și obligațiile instanței de apel.

În conformitate cu art. 122 alin. (3) CPC, Plenul Curții Supreme de Justiție,

d i s p u n e:

Respinge solicitarea Curții de Apel Chișinău privind emiterea unui aviz consultativ cu privire la modul de punere în aplicare a legislației referitor la obligațiile apelantului și obligațiile instanței de apel.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele

Curții Supreme de Justiție Mihai Poalelungi

PROCESE ȘI TOPURI CIUDATE

În 2006, **Allen Heckard** din Portland, Oregon l-a dat în judecată pe Michael Jordan pentru că seamănă cu el. Allen îi cerea lui Jordan despăgubiri de 800 de milioane de dolari pentru că, susținea el, avea mereu de suferit de pe urma asemănării cu jucătorul de baschet. Heckard a luat decizia de a merge în instanță pentru că nu mai suporta să audă în continuu vorbe de genul: Vaaai, cât semeni cu Michael Jordan, lucru pe care îl auzea de fiecare dată când ieșea din casă și care îi crea instabilitate emoțională.

REPUBLICA MOLDOVA
CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

ÎNCHEIERE

mun. Chișinău 09 iunie 2014

Plenul Curții Supreme de Justiție, prezidat de Președintele Curții Supreme de Justiție, Mihai Poalelungi, examinând încheierea emisă de judecătoria Bender (președintele ședinței, judecător Ina Țîbîrnă), privind emiterea unui aviz consultativ cu privire la modul de punere în aplicare a art.40 alin.(1) CPC în cauza civilă ce ține de constatarea faptului acceptării succesiunii și locului ei de deschidere,

constată:

La 15 mai 2014, în adresa Plenului Curții Supreme de Justiție a parvenit dosarul 2-209/2014 instrumentat de judecătoria Bender (președintele ședinței, judecător Ina Țîbîrnă) cu încheierea judecătorească de solicitare în temeiul art.122CPC a unui aviz consultativ.

Judecătoriei Bender i s-a adresat cu o cerere de constare a faptului acceptării succesiunii conform art.281 alin.(2) lit.f) CPC petiționara Dumitrașco Lidia, domiciliată în or. Bender, str. Chirova 96, ap.13. Bunurile în privința cărora petiționara solicită constatarea faptului acceptării succesiunii sunt terenuri cu destinație agricolă amplasate în extravilanul satului Ciuflești, raionul Căușeni.

Instanța judecătorească din Bender a invocat art.122CPC pentru a clarifica interferența a două norme de competență: art.283 CPC – instanța de la domiciliul petiționarului (judecătoria Bender) și art.40 alin.(1) CPC – instanța de la locul aflării bunurilor (judecătoria Căușeni), atunci când obiect al cauzei civile este un bun imobil.

Plenul Curții Supreme de Justiție reiterează că art.283 CPC prevede expres „cererile de constatare a faptelor cu valoare juridică se depun la instanța judecătorească de la domiciliul sau sediul petiționarului, cu excepția cererii de constatare a faptului de posesiune, folosință și dispoziție a unui bun imobil în drept de proprietate, care se depun la instanța de la locul de aflare a bunului”.

Printre faptele cu valoare juridică, prevăzute de art.281 CPC, care se pot constata de către instanța de la domiciliul petiționarului este și acceptarea unei succesiuni și locul ei de deschidere. Legiuitorul nu a prevăzut nici o excepție de competență în privința lit.f) alin.(2) art.281 CPC, chiar dacă succesiunea se referă la bunuri imobile. Aparența unei confuzii pretinsă de judecătoria Bender se axează pe o normă imperativă aplicabilă procedurii contencioase pe acțiuni civile – art.40 alin.(1) CPC, care prevede „Acțiunile cu privire la dreptul asupra terenurilor, subsolurilor, fîșiilor forestiere, plantațiilor perene, resurselor acvatice izolate, asupra unor case, încăperi, construcții, altor obiective fixate de pămînt, precum și acțiunile în ridicare a sechestrului de pe bunuri, se intentează în instanța de la locul aflării acestor bunuri”.

Din materialele dosarului nu rezultă că instanța de la Bender are pe rol o acțiune civilă, ci o pricină în procedură specială.

Plenul Curții Supreme de Justiție reconfirmă că normele procedurii speciale au aplicare prioritară, iar cele ale procedurii generale nu le substituie decît în cazurile expres admise de lege.

În acest sens art.280 alin.(1) CPC prevede „În procedură specială, pricinile se examinează de instanțele judecătorești după regulile de examinare a acțiunilor civile, cu excepțiile și completările stabilite în prezentul cod la cap.XXIII-XXXIV și în alte legi”.

Art.283 CPC este o excepție expresă, care nu poate fi pusă la îndoială atît timp cît instanța de judecată de la Bender nu examinează un litigiu de drept, ci o cauză de procedură specială nelitigioasă.

Luînd în considerare cele menționate, Plenul Curții Supreme de Justiție nu consideră că în procesul judecării în procedură specială a cererii petiționarei Dumitrașco Lidia se atestă dificultăți la aplicarea corectă a normelor de drept procedural, în special cu referire la competența jurisdicțională.

În conformitate cu art. 122CPC, Plenul Curții Supreme de Justiție

dispune:

Refuză emiterea unui aviz consultativ pe marginea aplicării corecte a normelor de procedură civilă specială, cu referire la competența examinării cererii de constatare a faptului acceptării succesiunii de către instanța de la domiciliul petiționarului. Încheierea este irevocabilă.

Președintele
Curții Supreme de Justiție Mihai Poalelungi

S U M A R:

Boris LICHII, Vitalie RUSU	1
PARTICIPAREA APĂRĂTORULUI ÎN CADRUL PROBATORIULUI CONFORM LEGISLAȚIEI PROCESUAL-PENALE A REPUBLICII MOLDOVA	
Alexandru BOT	4
DESPRE OBLIGAȚIA BĂNCII COMERCIALE DE A ÎNCETA CONTRACTUL DE CREDIT (PARTEA II)	
Maxim GAVRILIȚA	7
ÎMPUTERNICIRILE INSTANȚEI DE REVIZUIRE	
Oxana ROTARI	10
CONCEPTUAL ISSUES REGARDING CRIME AND PUNISHMENT IN MUSLIM CRIMINAL LAW	
Vitalie RUSU, Mihai SORBALĂ	13
UNELE CONSIDERENTE PRIVIND REȚINEREA BĂNUITULUI ÎN PROCESUL PENAL	
HRONICUL HOTĂRĂRILOR PRONUNȚATE DE CEDO ÎMPOTRIVA REPUBLICII MOLDOVA	17
PRACTICA JUDICIARĂ	24
PROCESE ȘI TOPURI CIUDATE	36

ISSN 1810-7141

Apare din ianuarie 1996.

Nr. de înregistrare – 41,
2209-RM, municipiul Chișinău
str. Vlaicu Pârcălab, 8, of. 7-8
Tel./Fax: 21-37-09; 22-30-99
E-mail: law-center@tmg.md

Tipar executat la
"Tipografia Sirius" SRL
str. A. Lăpușneanu, 2
tel.: 23-23-52

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Redactor-șef **Maria Hadârcă**

Amihalachioaie Gheorghe, președintele Uniunii Avocaților
Barbăneagră Alexei, doctor habilitat în drept, profesor universitar, avocat
Brânză Sergiu, doctor habilitat în drept, profesor universitar, avocat
Cojocaru Eugenia, doctor habilitat în drept, conferențiar universitar, avocat
Cușnir Valeriu, doctor habilitat în drept, conferențiar universitar
Gheorghică Mihai, doctor habilitat în drept, profesor universitar, avocat
Grițco Valeriu, doctor în drept, avocat
Smochină Andrei, doctor habilitat în drept, profesor universitar
Ulianovschi Gheorghe, doctor în drept, conferențiar universitar, avocat
Ursu Nicolae, doctor în drept, avocat
Șterbeș Valeria, doctor în drept, judecător al Curții Constituționale

Orice articol publicat reflectă punctul de vedere al semnatarului și nu coincide neapărat cu cel al redacției.

Rudyard Kipling

Dacă

(scrisoare către fiu, 1910)

Dacă ești calm, când toți se pierd cu firea
În jurul tău, și spun că-i vina ta;
De crezi în tine, chiar când Omenirea
Nu crede, dar îi crezi și ei cumva;
De știi s-aștepți, dar fără tevatură;
De nu dezminți minciuni mințind, ci drept;
De nu răspunzi la ură tot cu ură
Și nici prea bun nu pari, nici prea-nțelept;

Dacă visezi - dar nu-ți faci visul astru;
De poți să speri - dar nu-ți faci jindul țel;
De-ntâmpini și Triumful și Dezastrul
Mereu senin și în același fel;
Dacă suportă să-ți vezi vorba sucită
De șarlatan, ce-ți spurcă al tău rost;
De poți ca munca vieții, năruită,
S-o faci de la-nceput precum a fost;

Dacă-ndrăznești agonisita-ți toată
S-o pui, făr'a clipi, pe-un singur zar
Și, dac-o pierzi, să-ncepi ca prima dată
Făr-să te plângi cu un oftat măcar;
De știi, cu nerv, cu inimă, cu vână,
Drept să rămâi, când ele june nu-s,
Și stai tot dârz, când nu mai e stăpână
Decât Voința ce le ține sus;

Dacă-ntre Regi ți-e firea neschimbată
Ca și-n Mulțime - nu străin de ea;
Amic sau nu, de nu pot să te-abată;
De toți de-ți pasă, dar de nimeni prea;
Dacă ți-e dat, prin clipa zdrobitoare,
Să treci și s-o întreci, mereu bonom,
atunci: a ta e Lumea asta mare
și, mai mult, fiul meu: atunci - ești OM!